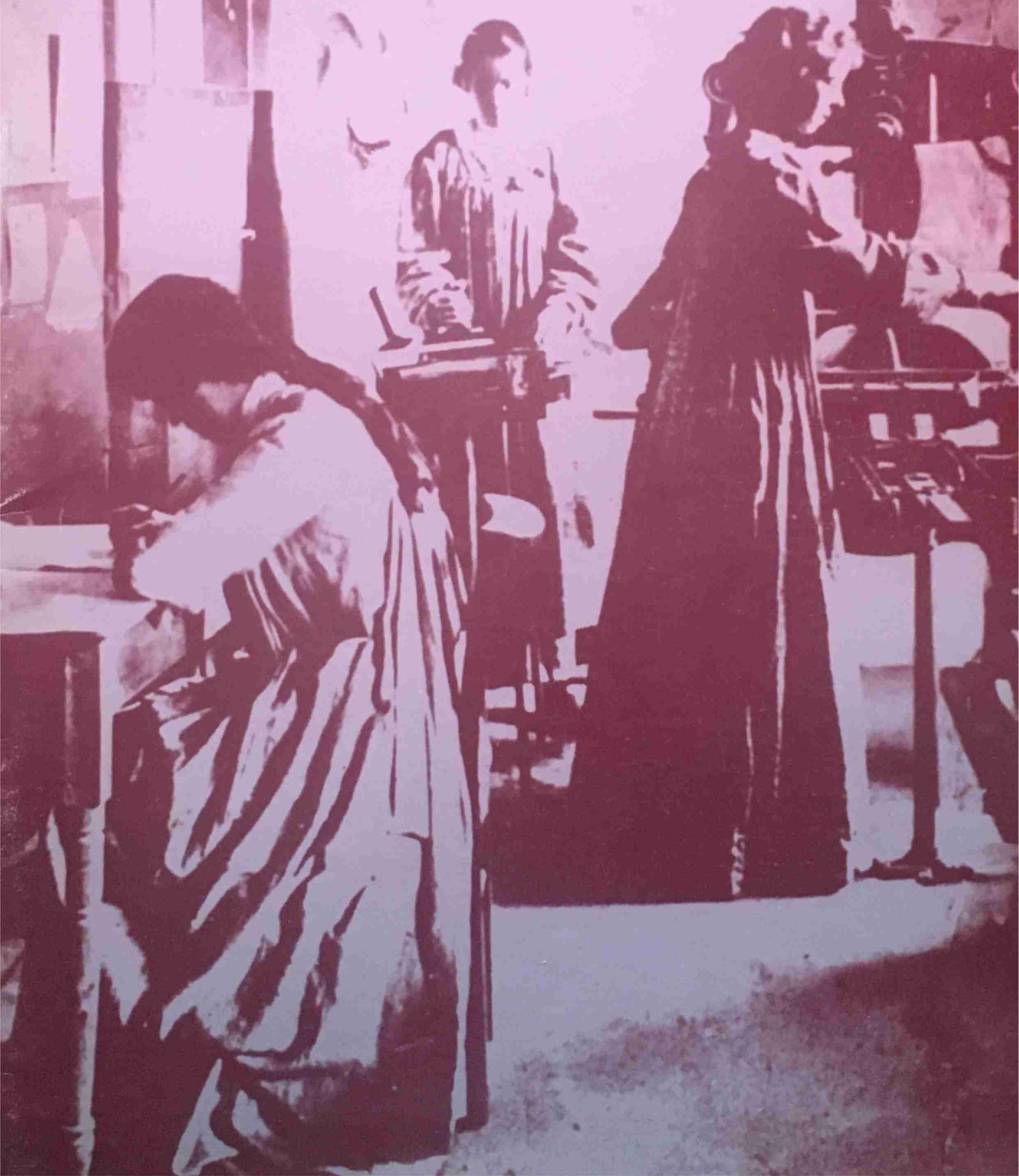

Κατίνα

Τεύχος 1

Φεμινιστικό περιοδικό

Υπεύθυνη για το Νόμο: Αθηνά Γούλιανου

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Ξεκινώντας	1
Κάτια Κολιτσπούλου: Το κυνήγι των μαγισσών συνεχίζεται	2
Υπόθεση Γιαταγάνα	4
Προς «Επαΐοντες»	5
Χρήστος Ρούσσος: Η αντρική εξουσία δεν ανέχεται τη «διαφορά»	6
Οι μάγισσες στη Δυτική Ευρώπη – Οι φεμινίστριες μιας άλλης εποχής	7
Συνέντευξη με την Άλις Γουώκερ	14
Το σημείο G	17
Συνέδριο πορνών	18
Πορνογραφία σημαίνει εξουσία	20
Τα pub της Θεσσαλονίκης	27
Η ανέργια χτυπάει πρώτα τις γυναίκες	31
Αμβλώσεις – Αντιούληψη	32
Συζήτηση με τη Ντάισα Μαραϊνι	37
NOMIKA	41
ΣΧΟΛΙΑ	44
Γράμμα προς τη Γ.Γ. Ισότητας	51
«Κατα—μαρτυρώ»	52

Φωτογραφία εξωφύλλου:
Γυναίκες τυπογράφοι, οποτεδήποτε, οπου-
δήποτε, Fly Press, 1983.

Εκδίδεται από την
Αυτόνομη Ομάδα Γυναικών Θεσ/νίκης
Βασ. Ηρακλείου 19

Φωτοστοιχειοθεσία – Φιλμς – Εκτύπωση:
Θεραπευτική Κοινότητα «ΙΘΑΚΗ»
574 00 Σίνδος, Τηλ. 798.139, 798.694

ΞΕΚΙΝΩΝΤΑΣ.....

Φτάσαμε λοιπόν ως εδώ.
Ξεκινάμε...

Ήταν η ανάγκη να τα πούμε εκ βαθέων. Να ξεμπροστιαστούμε, να ξεγυμνωθούμε χωρίς φόβο και πάθος. Να μιλήσουμε για τις ανάγκες μας, "Τι παίρνω, τί δίνω". Είναι δύσκολη κουβέντα. Δε μάθαμε να το κάνουμε στη ζωή μας. Κι αν το κάναμε ήταν λίγες φορές, ανάμεσα σε ποταμούς δακρύων. Όμως τελικά από κει ξεκινάει κι εκεί τελειώνει αυτή η ιστορία. Η ύπαρξη, η ουσία αυτού του εγχειρήματος. Όχι απλά ποιές είμαστε, αλλά τι θέλουμε. Ίσως γιατί το τι θέλουμε να καθορίζει και το ποιές είμαστε. Να μπορεί να συμβάλλει στο να γνωρίσουμε η μια την άλλη, ν' αποδεχτούμε η μια την άλλη, ν' αγαπήσουμε η μια την άλλη, για να μπορέσουμε να προχωρήσουμε μαζί. Για να μπορέσουμε να κατακτήσουμε τη νέα συλλογικότητα, που σημαίνει να προσπαθήσουμε να καταργήσουμε τον ανταγωνισμό, αυτόν που πηγάζει από το φόβο που έχουμε η μια για την άλλη.

Γιατί τελικά, "αυτές οι γυναίκες που μας έμαθαν να φοβόμαστε, είμαστε εμείς οι ίδιες".

ΚΑΤΙΑ ΚΟΛΙΤΣΟΠΟΥΛΟΥ:

ΤΟ ΚΥΝΗΓΙ ΤΩΝ «ΜΑΓΙΣΣΩΝ»
ΣΥΝΕΧΙΖΕΤΑΙ.....

Η υπόθεση Κολιτσοπούλου είναι κάτι πολύ περισσότερο από μια παράλογη δικαστική διαδικασία· είναι μια τραγική αναβίωση του Μεσαιωνικού κυνηγιού μαγισσών.

Μια σειρά ερωτήματα που γεννήθηκαν στην διάρκεια των δύο δικών της Κάτιας Κολιτσοπούλου όπου καταλύθηκε κάθε έννοια δικαίου, νομικής δεοντολογίας και στοιχειωδών ανθρωπίνων δικαιωμάτων συμπυκνώνονται στο βασικό ερώτημα:

Γιατί τόσο μίσος, γιατί τόσο βία;

Για πρώτη φορά στα δικαστικά χρονικά ο "ηθικός" αυτουργός παίρνει την ίδια ποινή με το φυσικό αυτουργό. Ο φυσικός αυτουργός, αυτός που έκανε το έγκλημα με τα χέρια του, παρουσιάζεται σαν το άβουλο θύμα της "σατανικής τίγρης". Η μάγισσα τούκανε μάγια!!! Στην πραγματικότητα πήρε κι αυτός ισόβια, μόνο και μόνο για να τιμωρηθεί με την βαρύτερη ποινή η όμορφη και έξυπνη ξανθειά μάγισσα, που ήξερε αγγλικά και είχε εραστή. Είναι ηλίου φαεινότερον, ότι αν τα πράγματα είχαν γίνει αντίστροφα, αν η Κάτια είχε σκοτώσει κι αυτός ήταν ο ηθικός αυτουργός θα είχε γλυτώσει με πολύ λιγότερα.

Η Κάτια Κολιτσοπούλου αρνήθηκε την κατηγορία μέχρι το τέλος. Η καταδίκη στηρίχτηκε στους ισχυρισμούς του εραστή της που ήταν φυσικό να θέλει να την παρασύρει μαζί του.

Της απαγορεύτηκε το δικαίωμα να βλέπει το παιδί της, ενώ το δικαστήριο δεν μπορεί να επιβάλλει ποινή οριστικής διακοπής των σχέσεων του γονέα με το παιδί του, παρά μόνο κάποιους περιορισμούς.

Όλοι ξέρουμε πως η εφαρμογή των νόμων είναι σχετική, πως αν και βάσει του συντάγματος όλοι είναι ίσοι απέναντι στο νόμο, μερικοί είναι πιο ίσοι απ' τους άλλους. Εκείνοι που έχουν την κοινωνική και οικονομική δύναμη να εκμεταλλευτούν τις ευκαιρίες και τα "παραθυράκια" που αφήνει ο νόμος. Τίποτα όμως δεν μπορεί να δικαιολογήσει αυτό το ανευ προηγουμένου όργιο.

Φυσικά δεν μπαίνει θέμα ότι οι άντρες δικαστές που τη δίκασαν δεν γνωρίζουν τους νόμους και την εφαρμογή τους, ή ότι έκαναν λάθος. Απλώς η προκατάληψη, ο μισογυνισμός, ο ρατσισμός προπορεύονται και υπερισχύουν πάντα. Γι αυτό αναγκασόμαστε να επαναλάβουμε πράγματα, που όχι μόνο οι νομικοί αλλά και όλος ο κόσμος γνωρίζει: Ο κατηγορούμενος θεωρείται αθώος μέχρι ν' αποδειχτεί η ενοχή του, προστατεύεται από το νόμο και του διασφαλίζεται η δυνατότητα να υπερασπιστεί τον εαυτό του.

Η Κάτια Κολιτσοπούλου όμως ήταν ένοχη πολύ πριν δικαστεί, ήταν ένοχη παρά τα ελλειπή στοιχεία, ήταν ένοχη γιατί ήταν γυναίκα που πιθανόν σκέφτηκε να σκοτώσει άντρα και μάλιστα μπάτσο. Καταδικάζεται όμως κανείς όχι για κάτι που σκέφτηκε, αλλά για κάτι που έκανε.

Όλα τα "φωτισμένα" μυαλά, όλοι οι "προοδευτικοί" κι όλοι οι "δημοκράτες" γνωρίζουν ότι οι κοινωνικές συνθήκες γεννούν το "έγκλημα". Όλα τα στοιχειωδώς μαρξιστικά καταρτισμένα μυαλά, γνωρίζουν ότι ο κοινωνικός παραβάτης είναι προϊόν του περιβάλλοντος του και δεν μπορεί να αναμορφωθεί παρά μόνο με τη μεταβολή αυτού του περιβάλλοντος. Οι έννοιες της ποινής, της ανταπόδοσης του εκφοβισμού απορρίπτονται και στη θέση τους προτείνονται μέτρα κοινωνικής θεραπείας και προστασίας. Εκτός κι αν ο κοινωνικός παραβάτης είναι γυναίκα που πιθανόν σκέφτηκε να σκοτώσει τον ιδιοκτήτη της, οπότε τα ξεχνάμε όλα.

Θα ήταν περιττό να επαναλάβουμε αυτές τις στοιχειώδεις θέσεις της σοσιαλιστικής φιλοσοφίας, αν έστω κι ένας απ' όλους αυτούς τους φαρισαίους έκανε, έστω μια, δημόσια δήλωση. Οι λίγες γυναίκες που υπερασπίστηκαν την Κάτια, αντιμετώπισαν την ίδια μ' αυτήν μεταχείριση. Δεν μπορούν αιωνίως οι άντρες του "προοδευτικού" φάσματος, να καταδικάζουν τη ρατσιστική βία

και να σωμαίνουν όταν αυτή ακριβώς η βία ασκείται στις γυναίκες. Ίσως να μη φταίνε κι όλες, ίσως να μη το αντιλαμβάνονται. Γιατί η βία ποτέ δεν αναγνωρίζεται σαν τέτοια όταν ασκείται ενάντια στις γυναίκες· οι ίδιες την επιζητούν, γι αυτό είναι φτιαγμένες. Μια πορωμένη συνείδηση στο θέμα της φυλετικής βίας όμως, γίνεται σιγά-σιγά αναίσθητη και στο θέμα της ρατσιστικής βίας. Ένας τέτοιος φαρασαϊσμός, δεν μπορεί να είναι χωρίς συνέπειες.

Πολλές φορές οι συνθήκες κάτω απ' τις οποίες γίνεται ένα "έγκλημα" μπορούν να κάνουν τον κοινωνικό παραβάτη τραγούδι, ποίημα, ταινία. Να κινήσουν συμπάθεια και συμπάρασταση γύρω απ' το πρόσωπο του, να του ελαφρύνουν τη θέση. Εκτός κι αν ο κοινωνικός παραβάτης είναι γυναίκα που πιθανόν σκέφτηκε να σκοτώσει το βιαστή της.

Η Κάτια Κολιτσοπούλου, δεν καταδικάστηκε μόνο σε ισόβια. Εξευτελίστηκε, προπηλακίστηκε, σχεδόν λυντσαρίστηκε από τους συγγενείς του θύματος και την αστυνομία, με τις ευχές των δικαστών. Οι αστυφύλακες της φρουράς της κατηγορήθηκαν αργότερα για παράβαση καθήκοντος. Ο δολοφονημένος ήταν συνάδελφος τους και ανέλαβαν οι ίδιοι να αποδώσουν δικαιοσύνη. Μέσα στα δικαστήρια αισθάνονται σα στο σπίτι τους, βρίσκονται στο σπίτι τους. Με τους δικαστές είναι μια οικογένεια. Είναι κι αυτοί εξουσία, η εκτελεστική εξουσία, εθισμένοι στην ατιμωρησία. Αλλοίμονο σ' αυτήν που θα τους πειράξει. Εκδικήθηκαν για τον θάνατο του συναδέλφου τους, με το να τη χτυπάνε και να τη σπρώχνουν προς τους συγγενείς αντί να την προστατεύσουν. Τα αδέρφια του θύματος (ο ένας επίσης αστυφύλακας) έδερναν και οι φρουροί βοηθούσαν. Αλλωστε, τι είχε να φοβηθεί το μπαταδόσογο μεσ' στο σπίτι του!!!

Ο τύπος τη διέσυρε και τη διαπόμπευσε με τρόπο αηδιαστικό και χυδαίο. Μαζί με τους πηχοίους τίτλους των εφημερίδων ολόκληρη η κοινωνία αναθεμάτισε και στιγματίσε τη "φόνισσα" που δεν έχει σκοτώσει. Αυτός ο διασυρμός βαρύνει μόνο την Κάτια και είναι χειρότερος κι απ' την καταδίκη. Ο εραστής της, που το λιγότερο είναι το ίδιο υπεύθυνος, από την κοινωνία αθωώθηκε, χαρακτηρίστηκε σαν το δεύτερο θύμα της.

Αυτός σκότωσε αλλά κοινωνικά είναι αθώος. Αυτή δεν σκότωσε αλλά κοινωνικά είναι ένοχη. Πρακτικά είναι αδύνατον να αποδείξει ότι είναι αθώα. Είναι γυναίκα, απ' τη φύση της διεφθαρμένη, αχαλυνωτή, πονηρή κ.λ.π. Όταν όλο το γυναικείο φύλο χρεώνεται με μια φύση αισχρή και βρώμικη η Κάτια είναι εκ των προτέρων ένοχη ακόμα κι αν δεν υπάρχουν επαρκείς νομικές αποδείξεις. Αλλωστε μπροστά σε μια τέτοια προκατάληψη, έναν τέτοιο μισογυνισμό ωχριούν όλες οι αποδείξεις.

Όλες οι γυναίκες ζούμε κάτω απ' την αντρική εξουσία και κυριαρχία. Πολλές από μας όμως ζουν κάτω από τέτοιες συνθήκες υποδούλωσης, ταπείνωσης και εξευτελισμού που γίνονται απάνθρωπες και μπορούν να οδηγήσουν στο έγκλημα. Τα σπάνια "εγκλήματα" των γυναικών εναντίον των αντρών και μερικές φορές εναντίον των παιδιών, χαρακτηρίζονται πάντα ιδιαίτερος ειδεχθή και επισύρουν ποινές ανελέητες. Εμείς όμως ξέρουμε πως κρύβουν από κάτω την πιο βαθειά απελπισία, το μεγαλύτερο δράμα, την πιο σκληρή καταπίεση.

Η Κάτια Κολιτσοπούλου δεν σκότωσε ούτε μπόρεσε να μιλήσει. Οτι είπε ούτε ακούστηκε ούτε έγινε πιστευτό. Ήταν οι ισχυρισμοί μιας πόρνης από τη φύση της ψεύτρας. Ότι είπε ο εραστής της έγινε πιστευτό. Ας μας πει κάποιος νομομαθής το γιατί.

Στο πρόσωπο αυτής της γυναίκας που έκλαιγε συνέχεια με σκυμένο κεφάλι, τρέμοντας σαν τρομαγμένο πουλί, καταρακωμένη ηθικά και νευρικά, αναγνωρίζουμε μια αδερφή μας, μια πολιτική κρατούμενη μας.

Γιατί ξέρουμε ότι στο ρατσιστικό σύστημα του αντρικού κόσμου που καθημερινά μας δικάζει, είμαστε όλες ένοχες γιατί είμαστε γυναίκες.

*

Ευγενία Κωνσταντίννας Γραικού

Πολλές καταγγελίες, μαρτυρίες, διαμαρτυρίες και συζητήσεις έχουν γίνει για τις συνθήκες κράτησης στα "σωφρονιστικά ιδρύματα", για το ρόλο και τη λειτουργία του σωφρονιστικού συστήματος. Η ανάγκη να καταργηθούν τα κάτεργα της Κέρκυρας και του Επταπυργίου έχει επισημανθεί από πολλές πλευρές.

- Όλοι γνωρίζουν για τα βασανιστήρια, τους βιασμούς, τα ναρκωτικά, τις απάνθρωπες συνθήκες, τα αίσχρη και το όργιο αυθαιρεσίας των φυλάκων και των διευθυντών.
- Όλοι γνωρίζουν ότι υπάρχουν κυκλώματα φυλάκων-δικηγόρων-κρατουμένων, που διοχετεύουν πελατεία σε συγκεκριμένους δικηγόρους και λυμαίνονται τις φυλακές.
- Όλοι γνωρίζουν, κανείς όμως δεν τολμά να θίξει τα κακώς κείμενα και να τα καταγγείλει επώνυμα και συγκεκριμένα. Πολύ περισσότερο να ζητήσει την δίκαιη των υπευθύνων.

Μέσα στη χορεία των εισαγγελέων που πραγματοποιούν τις τυπικές επιθεωρήσεις ρουτίνας στο Γεντί-κουλέ, η κα Χρυσούλα Γιαταγάνα ξεχωρίζει. Ο Βασ. Κωνσταντόπουλος κρατούμενος για ληστεία κατέθεσε: "Οι εισαγγελείς που έκαναν επιθεώρηση δεν μας έδειξαν καμιά συμπράσταση. Ήταν πάντα υπέρ της υπηρεσίας και των δυνατών, με εξαίρεση την κ. Γιαταγάνα που έβαλε το κεφάλι της στο ντορβά".

Ανήκει μεγάλη τιμή στη κα Γιαταγάνα, και για την αξία της έρευνας της, και για το αξιοθαύμαστο θάρρος της να δημοσιοποιήσει την υπόθεση, και για τον τρόπο που αντιμετώπισε την κατηγορία της συκοφαντικής δυσφήμισης σε βάρος του βουλευτή του ΠΑΣΟΚ, Ν. Αθανασόπουλου.

Στη δίκη που έγινε κατηγορήθηκε πως:

- Ότι κατήγγειλε ήταν ψέματα που σκοπό είχαν να δυσφημήσουν το ΠΑΣΟΚ και την κυβέρνηση (διεθνής σοσιαλιστική τακτική εξόντωση αντιπάλων), παρά το γεγονός ότι τρεις από τους δικηγόρους που κατήγγειλε ανήκουν στο χώρο της δεξιάς.
- Ήθελε να αυτοπροβληθεί, πως έπρεπε να ακολουθήσει την υπηρεσιακή ιεραρχική οδό και όχι να καταφύγει στον τύπο, ενώ είναι σίγουρο, ότι αν τόκανε η υπόθεση θα θαβόταν σε κάποιο ντουλάπι. Εξάλλου είχαν διατυπωθεί τέτοιες απειλές, εναντίον της και εναντίον των παιδιών της, που την τρομοκράτησαν. Με την συνέντευξη τύπου που έδωσε και με το θόρυβο που έγινε, αμύνθηκε και προστάσενε τον εαυτό της. Κάτι που είναι απολύτως θεμιτό, δεδομένου ότι δεν είχε από πίσω της κάποια πολιτική δύναμη να την υποστηρίξει.

Μέσα σ' όλη τη λάσπη που πετάχτηκε στη δίκη, λέχθηκαν και ορισμένα "ειδικά γυναικεία", τα οποία αξίζει να εντοπίσουμε.

Όταν ο μνηστής ρωτήθηκε για το λόγο που ώθησε την κα Γιαταγάνα να καταφερθεί εναντίον του, είπε ότι είναι θέμα αρμοδιότητας της ψυχιατρικής επιστήμης. Πως ότι είπε είναι παραμύθια της Χαλιμάς και αποκυήματα φαντασίας. Ότι θα πρέπει να εξεταστεί για να δει τι της συμβαίνει κλπ.

Ενας μάρτυρας είπε, ότι έπεσε θύμα μερικών επιτήδειων κρατουμένων που τελικά έγιναν δυνάστες των φυλακών. Ήταν δηλ. η συναισθηματική και εύπιστη γυναίκα χωρίς νοημοσύνη και κρίση.

Πρόκειται για μια πάγια τακτική των αντρών όταν έχουν να αντιμετωπίσουν γυναίκες. Προσπαθούν να τις γελοιοποιήσουν, να μην τις πάρουν στα σοβαρά, να τις βγάλουν προβληματικές, διαταραγμένες (το ανέραςτες όταν δε λέγεται υπονοείται πάντα) κλπ. Όλες οι γυναίκες που ασχολούνται με το συνδικαλισμό, την πολιτική τα διάφορα "αντρικά" επαγγέλματα που χρειάζεται να αντιμετωπίσουν δημόσια άντρες (σε δίκες, συνελεύσεις, συμβούλια και αλλού), ξέρουν ότι δεν υπάρχει τίποτε χειρότερο απ' αυτό. Να μην προσέχουν και να μην απαντάνε σ' αυτά που λες, να σ' αντιμετωπίζουν σα παιδί κατώτερου νοητικού επιπέδου, να σχολιάζουν χυδαία την εμφάνιση σου και να σε βρίζουν σεξιστικά, ανάλογα με το πόσο το επιτρέπουν οι εκάστοτε συνθήκες.

Δεν υπάρχει χειρότερη βία, εξευτελισμός, χειραγώγηση. Όλες οι γυναίκες βγαίνουν στο δημόσιο στίβο μ' αυτό το μέλον. Άλλες υιοθετούν ένα αντρικό στυλ για να επιβιώσουν. Πολλές που το αρνούνται αυτό, αποκαρδιώνονται, σπάνε τα νεύρα τους, παραιτούνται. Αρκετές τα καταφέρνουν χωρίς να αρνηθούν τη γυναικεία τους ταυτότητα και το γυναικείο κόσμο.

Η Χρυσούλα Γιαταγάνα τάβαλε μόνη της με τους κρατούντες και κέρδισε! Ο εισαγγελέας πρότεινε αθώωση και ο Αθανασόπουλος αναγκάστηκε να αποσύρει τη μήνυση. Όπως και νάχει, όταν μια γυναίκα τα καταφέρει τόσο καλά, είναι χαρά για όλες μας.

Υ.Γ. Η κα Γιαταγάνα αφέθηκε να τα βγάλει περ' μόνη της. Κανένα κόμμα, σύλλογος ή άλλος φορέας δεν της συμπαράσταθηκε. Το θέμα "φυλακές", δεν βγάζει πολιτική υπεραξία, δεν φέρνει ψήφους και δε συμφέρει κανένα. Ακόμα, υπάρχει γενικά μια έρπουσα δυσπιστία, ως προς τη φερεγγυότητα, τη σοβαρότητα και την αξιοπιστία της δουλειάς των γυναικών.

Οι διάφοροι κρετίνοι της "αριστεράς" σιωπούν υποκριτικά, γιατί η κα Γιαταγάνα είναι υποτίθεται, "δεξιά". Εφτά χρόνια σοσιαλισμού και δεν κατάλαβαν ακόμα, ότι η προσωπική εντιμότητα δεν είναι θέμα στενής πολιτικής ένταξης. Ούτε και είναι αποκλειστικό προνόμιο της "αριστεράς". Αν ήταν ποτέ!!!

*
Ευγενία Κωνσταντίνος Γραικού

Προς

«ΕΠΑΪΟΝΤΕΣ»

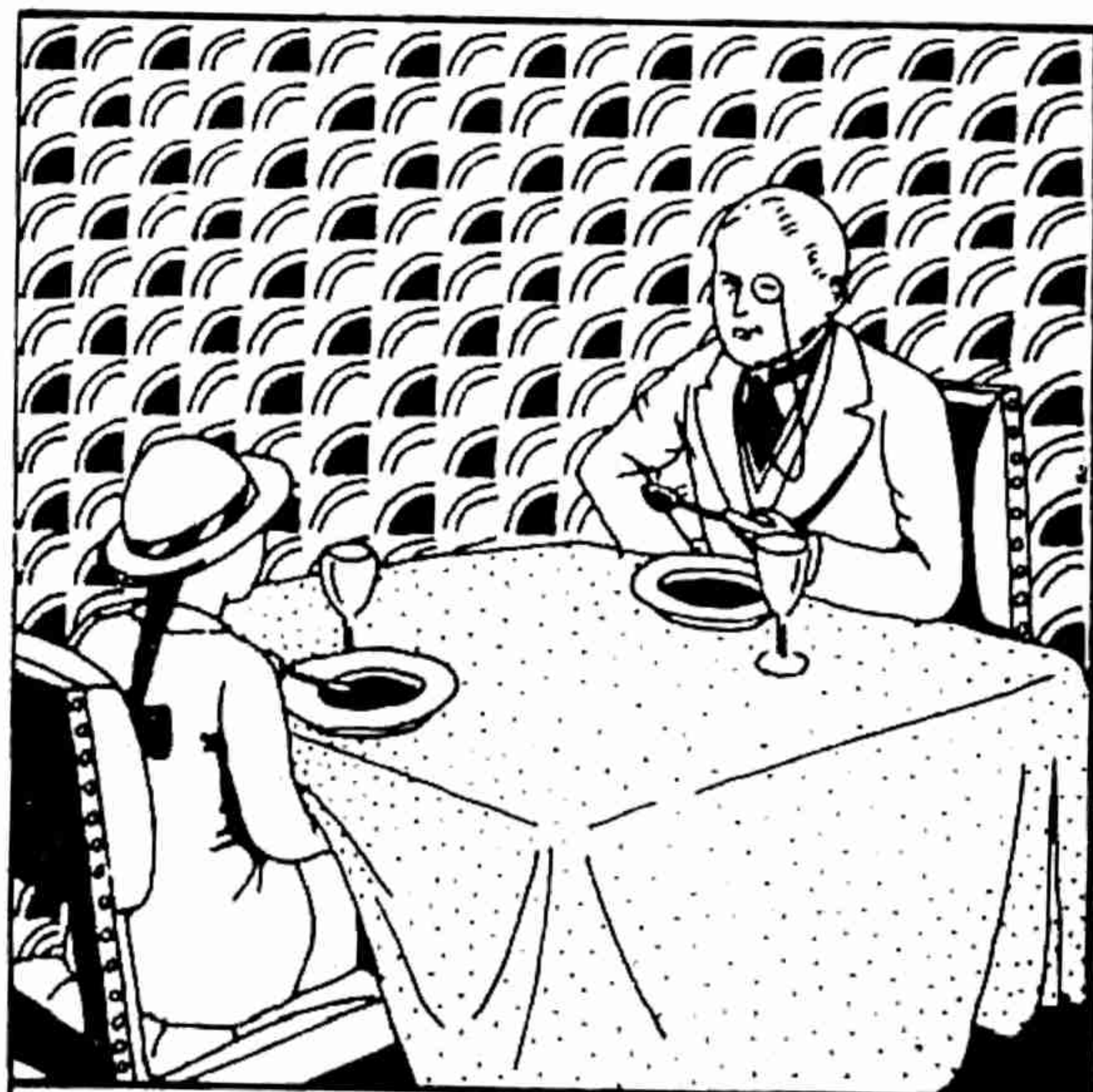
Αναφέρομαι στην απάντηση του κ. Ν. Ζακόπουλου προς την κα Ελένη Μπακούρου (αν δεν κάνω λάθος η κα λέγεται Αίμη και όχι Ελένη!) η οποία δημοσιεύτηκε από τις στήλες της "Ελευθεροτυπίας" στις 7/2/87.

Είναι γνωστό πως οι άντρες, διανοούμενοι και μη, αρέσκονται να κρίνουν και να κατακρίνουν το γυναικείο κίνημα δημόσια. Δεν σταματά όμως εκεί η αντιγυναικεία δραστηριότητα τους. Θεωρούν τους εαυτούς τους αυθεντικά άξιους να ερμηνεύουν την γυναικεία καταπίεση και να υποδεικνύουν του "σωστούς" στόχους του γυναικείου κινήματος. (Θα τολμούσαν άραγε να το κάνουν για το κίνημα των μαύρων;)

Αλλοίμονο στη γυναίκα που θα θελήσει να κρίνει τις "επαρκείς" απόψεις και τις "προοδευτικές και σύγχρονες ιδέες" του κ. Ζ., όπως τις διαλαλεί ο ίδιος. Διαπράττει το προπατορικό αμάρτημα για ακόμα μια φορά!

Γιατί "ποιούς τίτλους σπουδών και παρουσίας στην κοινωνική ζωή αυτού του τόπου" έχει, για να μπορεί να κρίνει τις απόψεις ενός επαίοντα άντρα; Η κριτική της, λοιπόν, ακυρώνεται, γιατί λείπουν οι τίτλοι σπουδών. Αλλά, κι αν υπήρχαν, πάλι θα ακυρωνόταν, γιατί θα ήταν γυναίκα που την ασκούσε! Ετσι κι αλλιώς, δηλαδή, είναι δεδομένη η ανεπάρκειά μας! Είμαι σίγουρη πως αυτό είναι ο πραγματικός ορισμός των προοδευτικών ιδεών!

Ο φεμινισμός, όμως, και η ιστορία της γυναικείας καταπίεσης δεν είναι ένα εύκολο "θέμα", που μπορεί ο

"ARE YOU SUGGESTING THAT THE RESPONSIBILITY FOR INEQUALITY LIES WITH NATURE?" ASKED JANE. "WELL," REPLIED UNCLE WILLIE "IF WE WERE ALL MEANT TO BE EQUAL WE'D ALL HAVE BEEN BORN WHITE, MALE AND HETEROSEXUAL WOULD'NT WE."

"Μήπως υπονοείς πως η φύση ευθύνεται για την ανισότητα;" ρώτησε η Τζέιν. "Σωστά, αν υπήρχε πρόθεση να είμαστε ίσοι, όλοι θά είχαμε γεννηθεί λευκοί, αρσενικοί και ετεροφυλόφιλοι, έτσι δεν είναι;"

καθένας να διαβάσει δυο-τρία βιβλία και να πει πως το κατέχει. Το "μόνο" που κατέχουν οι άντρες είναι εξουσία και επομένως προνόμια. "Αυτό" που απομένει στις γυναίκες είναι η συνείδηση. Κάτι, που, όσο και να θέλει ένας άντρας (λόγω κοινωνικής θέσης και ατομικής ψυχολογίας), δεν μπορεί να έχει. Επομένως, πόσο επαίων μπορεί να είναι ένας άντρας;

Το θράσος του κ. Ζ., που προέρχεται από την υποτιθέμενη επάρκεια των απόψεών του, συνεχίζει με το να κατηγορεί την κα Αίμη Μπακούρου πως "υποβαθμίζει και ταπεινώνει τη γυναίκα" επειδή της αρνείται την ύπαρξη του "μητρικού φίλτρου", επικαλούμενη "επιστημονικά τάχα, πορίσματα" από έρευνες που έκαναν γυναίκες ειδικοί. Τι να πούμε; Δεν είναι επιστημονικά τα πορίσματα επειδή η δικιά του γνώμη έχει υπερεπιστημονική ισχύ; Η μήπως, επειδή ήταν γυναίκες αυτές που έκαναν τις έρευνες, σημαίνει πως επιστήμη και γυναίκα αυτοσυναιρούνται; Και πώς υποβαθμίζεται και ταπεινώνεται η γυναίκα όταν ελευθερωθεί από την τεράστια σ' επιπτώσεις κοινωνική και πολιτική κατασκευή της ύπαρξης "μητρικού ενστίκτου" (κι όχι "φίλτρου"); Μήπως γιατί αν αποκτήσουν τον έλεγχο πάνω στο σώμα τους, στον ψυχισμό τους, άρα στη προσωπικότητά τους, δεν θα μπορούν οι άντρες να τις χειραγωγούν; Και τότε, τι θα γίνουν αυτοί χωρίς εξουσία; "Λυπάμαι", θα πρέπει να βρείτε άλλο επάγγελμα!

Αλλού ο κ. Ζ. γράφει πως οι ιδέες του είναι "διαμετρικά αντίθετες προς το σύγχρονο μοντέλο του ελληνικού φεμινισμού που χαρακτηρίζεται από αντιανδρικό και ανδρομιμητικό παραλήρημα σε συνδυασμό με στοιχεία που οδηγούν στην αναπόφευκτη διάλυση της οικογένειας..."

Αποτελεί το παρόν, δείγμα οργίου λογικών ανακολουθιών. Γιατί:

- **Πρώτον:** Ο φεμινισμός δεν είναι μοντέλο, είναι κίνημα και τρόπος ζωής. Αποτελείται από πολλές θεωρίες συνήθως αλληλοσυμπληρούμενες (ή όχι), καθώς και πραχτικές σ' όλα τα "επίπεδα" μιας κοινωνίας.

- **Δεύτερο:** Ο φεμινισμός δεν είναι ελληνικός, είναι παγκόσμιος. Η διαφοροποίηση υπάρχει στο βαθμό που επικρατούν διαφορετικές κοινωνικές συνθήκες σε κάθε χώρα.

- **Τρίτο:** Ένα κίνημα, που αγωνίζεται για την απελευθέρωση των καταπιεσμένων, δεν θα μπορούσε να είναι υπέρ των καταπιεστών. Παραδείγματα: Όπως το κίνημα των μαύρων δεν είναι υπέρ των λευκών, το εργατικό υπέρ των αστών και το ανταποικιοκρατικό - εθνικό - απελευθερωτικό υπέρ των αποικιοκρατών.

- **Τέταρτο:** Δεν πρόκειται για ανδρομιμητισμό, αλλά για έμπρακτη αμφισβήτηση του ρόλου της "ροζ" ή (κατά προτίμηση) μαύρης γατούλας. Αναπόφευκτα, η κίνηση ελευθερώνεται, το μακιγιάζ εξαφανίζεται και το ντύσιμο αλλάζει για να υπηρετήσει την ελευθερία κινήσεων κι όχι να την περιορίσει.

Σ' ένα πράγμα μόνο έχει "δίκιο" ο κ. Ζ. Το πρότυπο του ελεύθερου ανθρώπου συμπίπτει με το πρότυπο του άντρα. Το πρότυπο της γυναίκας βέβαια δεν αποπνέει ελευθερία. Αρα, ότι μοιάζει νάναι ελεύθερο, είναι και αντρικό(!!!)

- **Πέμπτο:** Η οικογένεια είναι το κατεξοχήν άντρο της υποτέλειας και της εξάρτησης των γυναικών. Μια πραγματική απελευθέρωση των γυναικών σημαίνει ριζικές αλλαγές προσωπικές, θεσμικές, πολιτικές. Η ισοτιμία στις σχέσεις των δύο φύλων προϋποθέτει αλλαγές τόσο στο περιεχόμενο, όσο και στη μορφή τους (δηλ. το γάμο). Εκτός κι αν δεν θέλετε αυτή την απελευθέρωση...

Η πατερναλιστική συμπεριφορά του κ. Ζ. προς το γυναικείο κίνημα δεν είναι η μόνη ένδειξη παραληρήματος και παρακρούσης των αντρών, που νιώθουν απειλημένοι και φοβισμένοι μήπως χάσουν τα προνόμια τους (δίνοντας, την εξουσία τους).

Αλλά, δυστυχώς γι αυτούς, όλα μεταβάλλονται.

Βάσω Καντζάρα

ΧΡ. ΡΟΥΣΣΟΣ: Η αντρική εξουσία δεν ανέχεται τη «διαφορά»

Η απεργία πείνας του Χρήστου Ρούσσου τάραξε κυριολεκτικά τα νερά της συντηρητικής(;) ελληνικής κοινωνίας. Η αδικαιολόγητη απόρριψη χάριτος, παρά το ότι ήταν ετοιμοθάνατος, ανέπτυξε ένα ευρύτατο κίνημα συμπαράστασης. Πολλοί άνθρωποι διαφορετικών ηλικιών, στρωμάτων και πολιτικών απόψεων, συμμετείχαν σε πορείες, υπέγραψαν κείμενα συμπαράστασης, έστειλαν ανακοινώσεις, ψηφίσματα και γράμματα στις εφημερίδες, κάνοντας το θέμα πρωτοσέλιδο για πολλές μέρες.

Το ζήτημα-ταμπού της ομοφυλοφιλίας, έγινε το πρώτο θέμα συζήτησης παντού, σ' όλη την Ελλάδα. Μαζί του τα προβλήματα και οι ανάγκες της προσωπικής ζωής, της σεξουαλικότητας, της επικοινωνίας, της ποιότητας της ζωής.

Παρ' όλο που, η συμπαράσταση όλων αυτών των ανθρώπων, έσωσε τη ζωή του Χρήστου Ρούσσου, δεν κατάφερε να κάνει αποδεκτό το αίτημα του για μείωση της ποινής του στα 20 χρόνια. Ο ίδιος επέστρεψε στη φυλακή, με την υγεία πιθανόν για πάντα κατεστραμμένη. Η παράλογη σκληρότητα και έπαρση της εξουσίας κορυφώνεται στη φρικαλέα ανακοίνωση της προεδρείας της δημοκρατίας, που προκάλεσε αηδία, αγανάκτηση και πολλές αντιδράσεις. Έγινε στόχος των σκιτσογράφων, και γελοιοποίησε ολόκληρο το Σαρτζετάκι.

Σ' αυτό το ανεκδιήγητο κείμενο, φαίνεται όλο το φυλετικό ρατσιστικό σκεπτικό, με βάση το οποίο ο Σαρτζετάκης (και οι όμοιοι σκεπτόμενοι) αρνήθηκε τη χάρη, αγνοώντας την θέληση και τη γνώμη χιλιάδων ανθρώπων.

Σ' αυτή την ανακοίνωση τονίζεται επίμονα ότι ο Χρ. Ρούσσος είναι "παθητικός" ομοφυλόφιλος. Έχει δηλαδή το ρόλο και τη θέση της γυναίκας στην υπόθεση. Στο σύστημα των αντρικών αξιών ένας άντρας που προτιμάει το ρόλο της γυναίκας, διαπράττει "έγκλημα" που χρήζει τιμωρίας πολύ μεγαλύτερης από ισόβια. Ένας "παθητικός" ομοφυλόφιλος, προσβάλλει και αναιρεί την ίδια την ουσία του ανδρισμού.

Αυτός λοιπόν, ο θέσει - γυναίκα, "κατέσφαξε" κατά τα σαδιστικά λεγόμενα της ανακοίνωσης, τον "ενεργητικό", τον άντρα της υπόθεσης δηλ., επειδή ήθελε να χωρίσουν και να επιστρέψει στην οικογένεια του στην Αλεξανδρούπολη. Υποννοείται σαφώς ότι ο "ενεργητικός" θα επέστρεφε στον "ίσιο δρόμο". Δεν χαρακτηρίζεται κι αυτός ομοφυλόφιλος, εφ' όσον είχε σχέση μ' έναν άλλο άντρα (άλλωστε αν πούμε όλους τους άντρες που είχαν κάποια σχέση με άλλους άντρες, ομοφυλόφιλους, δεν θα μένουν και πολλοί "αληθινοί" άντρες).

Διότι εκείνο που κάνει τον άντρα, άντρα, είναι το ότι είναι "ενεργητικός", γαμεί δηλ. Δεν έχει σημασία τι: γυναίκες, άλλους άντρες, παιδιά, γάτες, σκύλους, πουλιά, πλαστικές κούκλες. Ποτέ δεν είναι αργά για έναν "ενεργητικό" να ωριμάσει και να πάψει να υπερδεύει τα διάφορα αντικείμενα.

Ο Χρ. Ρούσσος είναι θέσει - γυναίκα, που σκοτώνει άντρα. Εδώ ακριβώς βρίσκεται το έγκλημα που πρέπει να κολασθεί. Το να σκοτώνουν οι άντρες τις γυναίκες είναι μέσα στη φυσική τάξη πραγμάτων (συνηθισμένες ποινές: 10 - 15 χρόνια και λιγότερο). Που βαδίζουμε όμως αν αρχίσουν οι γυναίκες κι οι "πούστηδες" να σκοτώνουν τους άντρες; (συνηθισμένες ποινές: ισόβια). Ο λευκός άντρας κυρίαρχος και βιαστής της φύσης και όλων των άλλων πλασμάτων, δεν μπορεί να δεχτεί μια τέτοια ύβρη, μια τέτοια αμφισβήτηση της εξουσίας του.

Το γεγονός ότι το θύμα πέζε το Χρ. Ρούσσο να εκπορνευτεί, θεωρείται στοιχείο χωρίς σημασία, δεν μπορεί να είναι ελαφρυντικό. Είναι ισχυρισμός του κατηγορούμενου, κάτι ουσιαστικά ανυπόστατο. Διότι όλες οι γυναίκες και κατ' επέκταση κι οι "παθητικοί", είναι από τη φύση τους πόρνες. Δεν εξαναγκάζεις στην πορνεία κάτι με το να το χρησιμοποιείς γι αυτό που είναι πλασμένο. Γι αυτό οι νταβατζήδες ποτέ δεν είναι αληθινά ένοχοι.

Για την πορνική φύση των γυναικών έχουν γραφτεί χιλιάδες τόμοι, από καταβολής κόσμου. Πρόκειται για μια προκατάληψη, για μια πεποίθηση τόσο βαθειά ριζωμένη που πάνω της συντρύβονται χιλιάδες γυναίκες σε περιπτώσεις π.χ. βιασμού. Είναι αδύνατον να αποδείξουν ότι δεν ήθελαν και δεν προκάλεσαν αυτό που τους συνέβη. Δεν βιάζεις κάτι με το να το χρησιμοποιείς γι αυτό που είναι φτιαγμένο.

Εδώ πάνω σκόνηταψε κι ο Χρ. Ρούσσος, γι αυτό η μεταμέλεια του δεν θεωρήθηκε ειλικρινής ενώ κόντεψε να πεθάνει, αυτά που είπε δεν έγιναν πιστευτά, η αίτηση του απορρίφθηκε. Αυτή την προκατάληψη τίποτα δεν μπορεί να τη σπάσει.

Στα πηγαδάκια, τις μέρες της απεργίας πείνας (που έγινε για συμπαράσταση στο Χρ. Ρούσσο), ανάμεσα στις έντονες συζητήσεις και διαφωνίες, ακούστηκε και κάτι απολύτως χαρακτηριστικό: "Το να γαμάς άντρα είναι σαν να παίρνεις ψυχή", τόσο ατιμωτικό δηλ. που είναι σα να τιμωρείς, σα να σκοτώνεις. Αυτό είναι το βρώμικο μυστικό του σεξ: η βία και ο θάνατος' αυτό είναι που εκτιμούν οι άντρες στο σεξ κατά βάθος. Μπορείς άνετα να το κάνεις στις γυναίκες, που είναι τα ειδικά γι' αυτό αντικείμενα, όχι όμως και στους άλλους άντρες. Οι γυναίκες είναι προορισμένες να τους παίρνεις την ψυχή όποτε σου κάνει κέφι, ή καλύτερα, δεν έχουν καθόλου ψυχή.

Γι αυτή την ψυχή που μας αρνούνται, γι αυτή τη ψυχή, συμπαρασταθήκαμε στο Χρήστο Ρούσσο, σαν αδελφές. Γιατί είμαστε θύματα του ίδιου σεξιστικού ρατσισμού. Γιατί πρόκειται για έναν αγώνα που δεν κερδίζεται εύκολα.

Ευγενία Κωνσταντίνος Γραικού

Οι μάγισσες (14ος – 17ος αι.) στη Δυτική Ευρώπη Οι φεμινίστριες μιας άλλης εποχής;

Ο Boquet διηγείται ότι κάποια νύχτα στα βουνά της Auvergne ένας κυνηγός τραυμάτισε μια λύκαινα στο πόδι και της το έκοψε. Στον κοντινό πύργο, όπου ζήτησε φιλοξενία, διηγήθηκε το περιστατικό στον οικοδεσπότη, παρουσιάζοντας σαν απόδειξη το κομμένο πόδι της λύκαινας. Αλλά, ποια έκπληξη δοκίμασαν όταν στη θέση του κομμένου ποδιού αντίκρυσαν ένα γυναικείο χέρι με το δαχτυλίδι της κυρίας του πύργου. Η πυργοδέσποινα, που αναγκάστηκε να ομολογήσει ότι ήταν εκείνη που με τη μορφή λύκαινας επιτέθηκε στον κυνηγό, καταδικάστηκε να καεί ζωντανή.

Μια πλούσια μυθολογία υφαίνεται γύρω από τη γυναίκα στους μεσαιωνικούς χρόνους.

ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ

Στο τέλος του Μεσαίωνα και στην αρχή της αναγέννησης, η εκκλησιαστική εξουσία δεσπόζει στη Φεουδαρχική κοινωνία της Ευρώπης. Βασική μονάδα της κοινωνικής δομής είναι το χωριό, κάτω από τη διπλή κυριαρχία του φεουδάρχη και του επισκόπου. Το κλειστό κοινωνικό σύστημα χαρακτηρίζει η ακραία εμμονή στις παραδόσεις, στη διατήρηση του εθίμου, στην άρνηση κάθε νεωτερισμού, ανανέωσης και εξωτερικής παρέμβασης, στην αλληλεγγύη που κατόπιν θα εξελιχθεί σε ανταγωνισμό μεταξύ των μελών της ομάδας. Όλα αυτά βέβαια, εντάσσονται στο κλίμα της ανασφάλειας και της απελπισίας που χαρακτηρίζει την εποχή. Ο "Μαύρος θάνατος", οι συνεχείς πόλεμοι, η υπερβολική φτώχεια, η καταστολή των εξεγέρσεων οδηγούν στην απελπισία...

Σύμφωνα με την χριστιανική αντίληψη, το ανθρώπινο σώμα συνδέεται με το προπατορικό αμάρτημα και αντικατοπτρίζει τη ψυχή. Η ιατρική εμμένει στη θεωρία των "3 στοιχείων" -αέρας, νερό, φωτιά που συνθέτουν το σώμα- ή των παθών της ψυχής, δημιουργών της αρρώστειας. Η αρρώστια, ξένο στοιχείο στο σώμα του ανθρώπου, οφείλει να απομακρυνθεί: αντίληψη μερικά μαγική, όπου η αρρώστια συγχέεται με το δαιμονισμό. Παρασιτικές, τροφικές αφροδίσιες αρρώστιες μαστίζουν τον πληθυσμό. Η μόνη που πλησιάζει τους αρρώστους και αναζητεί την θεραπεία μέσα από τα βότανα και τα φίλτρα της είναι η μάγισσα.

Οι γιατροί κληρονομούν τη λαϊκή εμπειρία που θα ονομάζαμε μαγεία, από τις μάγισσες, απέναντι στις οποίες είναι παρ' όλα αυτά αγνώμονες.

Ο γάμος συχνά παρουσιάζεται στη λογοτεχνία ως κατάληξη μιας ερωτικής σχέσης. Ωστόσο, μέσα στα πλαίσια της αστικής ζωής, ο γάμος είναι μια επιχείρηση που αποβλέπει αποκλειστικά στη διατήρηση της πατρικής περιουσίας. Ο επιχειρησιακός χαρακτήρας του υποχρεώνει την κοινή γνώμη να αποδειχτεί το "ευκαιριακό ζευγάρι" αναγνωρίζοντας στον άντρα το δικαίωμα της πολυγαμίας, καταδικάζοντας όμως τη γυναίκα με την κατηγορία της μοιχείας ή της έκτρωσης. Από τη μία μεριά τα συμφέροντα του φεουδάρχη απαγορεύουν το γάμο έξω από τα όρια του φέουδου, από την άλλη ο επίσκοπος θεωρεί αιμομιξία το γάμο μέχρι τον 6ο βαθμό συγγενείας. Στις συναντήσεις του Sabbath (βλ. παρακάτω), οι άγαμοι έχουν την ευκαιρία να συναντήσουν την αγαπημένη τους, συνήθως συγγενή τους που η εκκλησία τους απαγόρευσε να παντρευτούν.

Ο "Μαύρος θάνατος" ήταν συνδυασμός βουβωνικής και πνευμονικής πανώλης που προκάλεσε το θάνατο του 1/3 του πληθυσμού της Ευρώπης από το 1343 μέχρι το 1350 και επανεμφανίστηκε κατά περιοδικά διαστήματα στα επόμενα 100 χρόνια.

Ο μέσος όρος ζωής είναι 20 χρόνια. Οι γυναίκες παντρεύονται συνήθως στην ηλικία των 14-15 χρόνων. Η μεγάλη διαφορά ηλικίας μεταξύ των συζύγων δικαιολογεί την παρουσία πολλών περιπτώσεων χηρείας που υποχρεώνουν τη γυναίκα να αναλάβει τα καθήκοντα του αρχηγού της οικογένειας. Οι χήρες, εξαρτημένες από τον κοινωνικό τους περίγυρο, θεωρούνται συχνά ύποπτες και κατηγορούνται για μαγεία. Η διαρκώς μεταβαλλόμενη δημογραφία -αυξημένη γεννητικότητα και θνησιμότητα- εξοικονώνει τον άνθρωπο με τον κύκλο της ζωής και του θανάτου. Οι δημόσιες εκτελέσεις, οι μονομαχίες και οι καθημερινοί καυγάδες καλλιεργούν το αίσθημα της βίας. Στις αστικές περιοχές όπου η πορνεία γνωρίζει μεγάλη άνθηση, οι πόρνες οδηγούνται στο περιθώριο. Στη τάξη των πλουσίων τα νόθα παιδιά υιοθετούνται, ενώ στους φτωχούς εγκαταλείπονται και πεθαίνουν.

Οι διωγμοί που άρχισαν από την Ιερά Εξέταση γύρω στα 1335, έφτασαν στο απόγειο τους πολύ αργότερα στο 16ο και 17ο αι. σε μια εποχή που οι διώκτες ήταν κυρίως κοσμικοί δικαστές, μερικοί καθολικοί, μερικοί λουθηρανοί και μερικοί καλβινιστές. Και στο απόγειο τους οι διωγμοί αυτοί υπήρξαν ένα τεράστιο ολοκαύτωμα. Κανείς δε ξέρει πόσοι άνθρωποι χάθηκαν στην πυρά κατά τη διάρκεια αυτών των 2 αιώνων, αλλά υπεύθυνες εκτιμήσεις κυμαίνονται από 200.000 ως 1.000.000.

Το πιο σημαντικό χαρακτηριστικό είναι ο πολιτικός χαρακτήρας των δικών. Σχεδόν τα 2/3 αυτών περιλάμβαναν εξέχουσες εκκλησιαστικές ή λαϊκές φυσιογνωμίες στα θύματα των μαγισσών μέσα σ' ένα πολιτικό κλίμα κατάλληλο να αναθρέψει μια τέτοια ιδέα. Στις αρχές του 14ου αι. γίνεται πολύ συνηθισμένη η κατηγορία αυτή σε μια εξήγηση των θανάτων της βασιλικής οικογένειας ή δικαιολογία γενικά για τους εσωτερικούς πολιτικούς ανταγωνισμούς. Το παπικό σώμα κυριαρχούνταν από φατρίες εθνικού χαρακτήρα που καλλιεργούσαν τη διαρκή υποψία.

Ο H. R. Trevor-Roper προτείνει ότι το υστερικό κυνήγι των μαγισσών ξεκίνησε στις προ-φεουδαρχικές κοινωνίες των Αλπεων και Πυρηναίων και μόνο αργότερα εξαπλώθηκε στις πεδιάδες. Είναι ουσιαστικά αδύνατο να αποδειχτεί αν η μαγεία του ύστερου Μεσαίωνα ήταν κυρίως αγροτική ή αστική. Παρ' όλα αυτά, σύμφωνα με ανθρωπολογικές μελέτες, οι περισσότερες δίκες για τις οποίες υπάρχουν μαρτυρίες μπορούν να εξηγηθούν μόνο σαν αποτελέσματα ειδικών αστικών εξελίξεων. Ανάμεσα στις αστικές εξελίξεις χαρακτηρίζονται ως σημαντικότερες:

- 1. Η μεταβολή της οικογενειακής δομής και η στήριξη σε ατομικούς πόρους που γέννησε ανταγωνιστικές σχέσεις μεταξύ των γειτόνων.

- 2. Η μετακίνηση προς τα αστικά κέντρα κατά τη διάρκεια και μετά το "Μαύρο θάνατο" δημιουργήσε κατ' επέκταση μια νέα τάξη κατοίκων των πόλεων που δεν ήταν συνηθισμένη στην αστική ζωή και διατηρούσε κάποιους δεσμούς με τα κοινωνικά συστήματα των τόπων προέλευσής της. Σίγουρα στη νεότερη περίοδο οι δίκες των μαγισσών ήταν κυρίως αγροτικά παρά αστικά φαινόμενα. Οι περιπτώσεις αγροτικών περιοχών ξεπέρασαν κατά πολύ εκείνες των πόλεων, ενώ πολλές περιπτώσεις πόλεων μπορεί να πηγάζουν από τις γύρω αγροτικές περιοχές.

Στον 16ο και 17ο αι. η αλληλεγγύη που χαρακτήριζε τις σχέσεις των μελών της κοινωνικής ομάδας υποχωρεί με την έξαρση του ατομικισμού. Οι γριές γυναίκες, οι χήρες και οι γεροντοκόρες που η κοινότητα είχε καθήκον να προστατεύει, αποτελούν τώρα βάρος που κανείς δεν αναλαμβάνει. Ο αριθμός τους αυξάνεται τόσο που στο τέλος θεωρούνται ξένο στοιχείο μέσα σε μια κοινωνία όπου

η πατριαρχική οικογένεια εκπροσωπεί τη νόρμα. Η λαϊκή φαντασία βλέπει τη γριά γυναίκα ως μαγισσα που σκοτώνει τους νέους, καθιστά τους άνδρες ανίκανους και τις γυναίκες στείρες, καταστρέφει τις σοδειές.

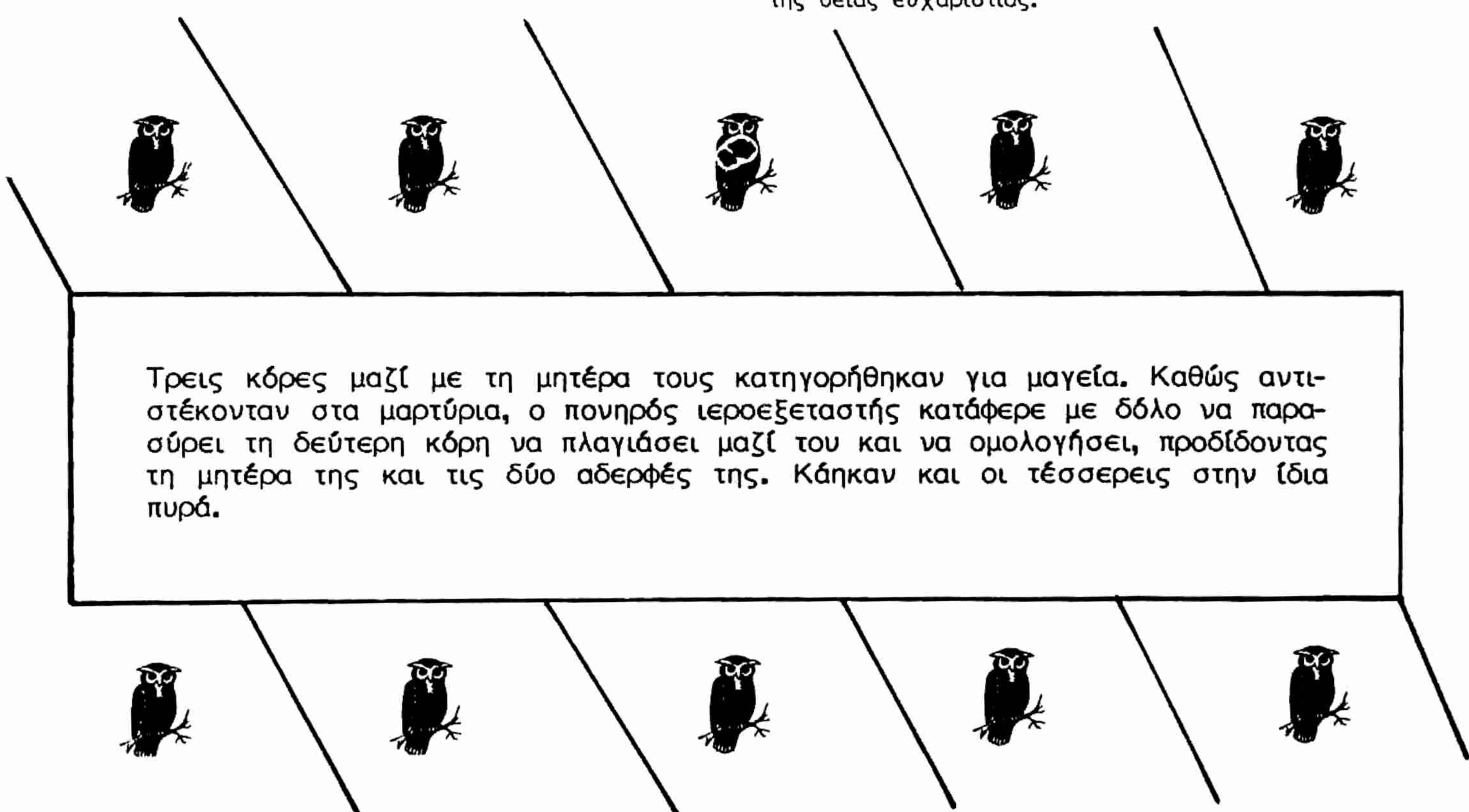
Είναι αξιοσημείωτο ότι από τα μέσα του 14ου αι. οι λαϊκές αρχές εισάγουν μια σύνδεση της μαγείας με τη "σεξουαλική ανηθικότητα". Η κακή φήμη του ενόχου εξαπλώνεται έτσι συχνά πέρα από τη μαγεία στην ανήθικη του ζωή. Η κοινωνική τάξη απ' την οποία προέρχεται η μάγισσα είναι δύσκολο να προσδιοριστεί: σπάνια τα ντοκουμέντα την αποκαλύπτουν. Σε μερικές περιπτώσεις πρόκειται για ευγενείς όπως π.χ. στο Basee, το 1407, τα πρακτικά των επιβεβλημένων από το νόμο δημεύσεων φανερώνουν μια σημαντική περιουσία.

Η έλλειψη όμως τέτοιων αποδείξεων στις περισσότερες περιπτώσεις μπορεί να χρησιμοποιηθεί απ' εαυτής σαν επιβεβαίωση της υπόθεσης ότι οι ένοχες προέρχονται από τις χαμηλότερες και μεσαίες τάξεις, αφού η δίωξη επιφανών πολιτών πιθανότατα θα απαιτούσε ειδικότερη αναφορά στην κοινωνικο-οικονομική τους κατάσταση.

Το Sabbat όπου συμμετέχουν τα μέλη της κοινότητας, λαμβάνει χώρα αποκλειστικά κατά τη διάρκεια της νύχτας: τελειώνει τα μεσάνυχτα ή τα χαράματα με το λάλημα του πετεινού. Συνήθως διεξάγεται σ' ένα νεκροταφείο,

ο, σ' ένα σταυροδρόμι ή στην κορυφή κάποιου γνωστού βουνού: μια ολόκληρη λογοτεχνία της νύχτας που αποσιωπείται απόλυτα την ημέρα. Το Sabbat υπόσχεται ότι καμμιά γυναίκα δε μένει έγγυος. Η βεβαιότητα αυτή την ανακουφίζει από τη συνεχή αγωνία της εγγυμοσύνης στην οποία την υποχρεώνει ο φεουδάρχης με την απαίτηση του για αύξηση των δούλων του φέουδου. Ο Lancre, ιεροεξεταστής στην Ισπανία, διαπιστώνει ότι οι μάγισσες είναι στείρες. Στο χορό του Sabbat όλοι οι χορευτές χορεύουν πλάτη με πλάτη, χωρίς να βλέπουν ο ένας τον άλλο. Η γριά δεν είναι πια γριά: το θάυμα του Σατανά είναι να κάνει όλες τις γυναίκες επιθυμητές.

Η επίσημη άποψη θεωρεί τα Sabbat μυστικές συναγωγές των μαγισσών όπου διεξάγονται θυσίες και σεξουαλικά όργια. Οι συναντήσεις του Sabbat ποικίλουν ως προς τη μορφή με το πέρασμα του χρόνου κι από τόπο σε τόπο. Μέχρι το 1000 μ.χ. περίπου οι συναντήσεις του Sabbat θεωρούνται κατάλοιπα του παγανισμού όντας οι άνθρωποι στενά συνδεδεμένοι με το Χριστιανισμό. Αργότερα, στον 12ο αι. ξεκινούν συχνά από τις συναντήσεις του Sabbat όπου διακωμωδείται ο άρχοντας και ο επίσκοπος, μεγάλες εξεγέρσεις. Στον 14ο αι. με το Σχίσμα της εκκλησίας καταρρέει πλέον κάθε σεβασμός προς το θείο. Οι συναντήσεις του Sabbat κορυφώνονται στην παρωδία της θείας ευχαριστίας.

Τρεις κόρες μαζί με τη μητέρα τους κατηγορήθηκαν για μαγεία. Καθώς αντιστέκονταν στα μαρτύρια, ο πονηρός ιεροεξεταστής κατάφερε με δόλο να παρασύρει τη δεύτερη κόρη να πλαγιάσει μαζί του και να ομολογήσει, προδίδοντας τη μητέρα της και τις δύο αδερφές της. Κάηκαν και οι τέσσερις στην ίδια πυρά.

Για την εκκλησία, η μάγισσα είναι πάνω απ' όλα μέλος μιας μυστικής οργάνωσης που διευθύνεται από το Σατανά. Σύμφωνα με σύγχρονες ανθρωπολογικές μελέτες των K. Thomas & N. Gohm, ενώ υπήρξαν αιρετικές σχέσεις δεν υπήρξε καμμιά σχέση μαγισσών. Αυτό δε σημαίνει ότι κάποια άτομα δεν επιχείρησαν διάφορους τύπους μαγείας: φυσικά και το έκαναν. Αλλά δεν ήταν ένα οργανωμένο σώμα, δεν πετούσαν στον αέρα και δεν λάτρευαν το Σατανά. Η σχέση των μαγισσών ήταν φαντασίωση. Για να φαίνεται αληθινή, τα μέλη της Ιεράς Εξέτασης βασάνιζαν με διάφορα μέσα τις μάγισσες να το ομολογήσουν.

Η δοκιμασία του νερού αποτελούσε ένα διαδομένο μέσο απόδειξης της αθωότητας ή της ενοχής της κατηγορουμένης. Η γυναίκα που πρόκειται να υποστεί τη διαδικασία προετοιμάζεται με προσευχή και νηστεία. Κατόπιν δένονται σταυρωτά ο δεξιός αντίχειρας με το αριστερό μεγάλο δάκτυλο του ποδιού και ο αριστερός με το δεξί.

Επειτα βυθίζεται στο νερό με τη συνοδεία ψαλμών στον παντοδύναμο Θεό που θα φανερώσει την αλήθεια. Εάν βυθιστεί (οπότε πνίγεται) θεωρείται αθώα, εάν επιπλεύσει θεωρείται ένοχη και καίγεται ως μάγισσα! Η χρήση των βασανιστηρίων κατοχυρώνεται από το εκκλησιαστικό δόγμα. Είναι ο ίδιος ο Θεός που την απαιτεί. Ο σκοπός των βασανιστηρίων είναι η απελευθέρωση της μάγισσας από το Δαίμονα που φέρει μέσα της. Ετσι η κατηγορούμενη έχει την ευκαιρία να οδηγηθεί στην κάθαρση και να σωθεί.

Παρά το συσχετισμό της με το Δαίμονα και τον κόσμο των πνευμάτων, η μάγισσα εκφράζει τη σάρκα και την ύλη. Για την εκκλησία είναι ίσως επικίνδυνη γιατί πουλά συνταγές στείρας, πιθανά και έκτρωσης, και γιατί παρασύρει τη γυναίκα στην "αμαρτία του έρωτα". Η Ιερά Εξέταση της Ρώμης επιδίωξε να τρομοκρατήσει τα ανυπότακτα πνεύματα που τότε θεωρούνταν μάγισσες και τώρα θεωρούνται ίσως φεμινίστριες.

"Το σφυρί των μαγισσών" γράφτηκε το 1485, την εποχή του πάπα Ιννοκέντιου VIII από τους Heinrich Kramer & James Sprenger που ήταν Δομινικανοί θεολόγοι. Αποτελεί ένα νομικό εγχειρίδιο Δαιμονολογίας, πάνω στο οποίο βασίστηκαν για δυο αιώνες οι δικαστές. Τα περιεχόμενα του βιβλίου συνοψίζονται σε τρία μέρη που περιέχουν μεγάλο πλούτο πληροφοριών που αφορούν την περιγραφή πρακτικών των μαγισσών και κυρίως τον τρόπο αντιμετώπισής τους από την εκκλησιαστική εξουσία της εποχής, που κατέχει κεντρικό ρόλο ως ρυθμιστής συνειδήσεων και παράγοντας κοινωνικής συντήρησης ή μεταβολής. Εξάλλου αυτό το εγχειρίδιο περιέχει και τις κυρίαρχες απόψεις της εκκλησίας, για τη φύση της γυναίκας.

Το πρώτο μέρος του βιβλίου αφορά τις τρεις απαραίτητες παραμετρους της μαγείας δηλ. το διάβολο, τη μάγισσα και την άδεια του "Παντοδύναμου" Θεού. Το δεύτερο μέρος αναφέρεται στις μεθόδους που χρησιμοποιούν οι μάγισσες και πώς μπορούν (οι μέθοδοι) να ανακαλυφθούν και να εξουδετερωθούν με επιτυχία. Το τρίτο και τελευταίο μέρος διαπραγματεύεται τις νομικές προσεγγίσεις των εκκλησιαστικών και αστικών δικαστηρίων εναντίον των μαγισσών και όλων των αιρέσεων.

Η ετυμολογία της λέξης *malefice* είναι παράξενη, αλλά μεγάλης σημασίας. Η λέξη, προέρχεται από το *maleficiendo* (*male de fide sentiendo*) και σημαίνει "κακές γνώμες" (*opinions*). Αυτό σημαίνει ότι κάθε μάγος-ισσα είναι αιρετικός και κάθε αμφισβητίας είναι μάγος. Δηλαδή όλοι όσοι σκέπτονται "κακά", αυτοί που ανθίστανται στις κυρίαρχες απόψεις κράτους-εκκλησίας, είναι μάγοι-ισσες και ως τέτοιοι καταδικάζονται. Το *Maleficium*, το οποίο αρχικά σήμαινε απλά, μια κακή πράξη, χρησιμοποιήθηκε από τον 9ο αιώνα στα επίσημα έγγραφα με τη συγκεκριμένη έννοια "κακοποίηση με μέσα αποκρυφιστικά" κι αυτή η χρήση διατηρήθηκε κατά τη διάρκεια του Μεσαίωνα.

Η δομή του βιβλίου αναπτύσσεται με τη μορφή δικαστικών ερωτημάτων. Ο Sprenger θέτει τυλμηρά τις λιγότερο αποδεικτές θέσεις της εποχής, τους λογικούς και προφανείς λόγους που έχει κανείς για να μην πιστεύει στα θαύματα του διαβόλου και στην ύπαρξη των μαγισσών. Αυτή η φαινομενικά καλή θέληση εξαφανίζεται στη συνέχεια, καθώς συντρίβει τις παραπάνω απόψεις με τη δύναμη και μόνο της εξουσίας. Συγκεκριμένα παρουσιάζεται στο πρώτο μέρος μια ανοιχτή αντιπαράθεση απόψεων, που δε φροντίζει να απαλύνει τις αντιρρήσεις.

Ετσι, σύμφωνα με το Καθολικό Δίκαιο, για να ενεργήσει η μαγεία του διαβόλου, είναι απαραίτητη η συνεργασία του με τη μάγισσα. Απέναντι σ' αυτήν την άποψη αντιπαράτίθεται μια άλλη που θεωρεί μη αναγκαία τη βοήθεια της μάγισσας. Η τελευταία άποψη υποστηρίζει ότι ο διάβολος, χωρίς τη βοήθεια κάποιας μάγισσας, και με την άδεια του Θεού, είναι ικανός να προκαλέσει όλες τις καταστροφές. Επομένως, μπορεί αναμφίβολα να κάνει από μόνος του πολλά πράγματα που συχνά αποδίδονται στις

μάγισσες. Η ίδια θέση στηρίζεται στο μεταφυσικό επιχείρημα ότι μια ανώτερη δύναμη μπορεί να ενεργήσει από μόνη της, χωρίς να έχει ανάγκη από τη σύμπραξη μιας άλλης ανώτερης ή κατώτερης απ' αυτήν.

Καθώς συνεχίζεται η έκθεση των απόψεων που δε συμφωνούν μ' αυτές της εξουσίας, αναφέρονται τα εξής: ίσως κάποιοι ισχυριστούν ότι ο διάβολος χρησιμοποιεί μια μάγισσα όχι γιατί έχει την ανάγκη της, αλλά γιατί επιζητά τον όλεθρό της. Ωστόσο αν ο διάβολος δουλεύει μέσω μιας μάγισσας, τότε αυτή χρησιμοποιείται ως όργανο. Ένα όργανο όμως εξαρτάται από τη θέληση εκείνου που το χειρίζεται και όχι από την ελεύθερη βούλησή του. Επομένως η ενοχή της πράξης δεν πρέπει να αποδίδεται στη μάγισσα και έτσι δεν πρέπει αυτή να τιμωρείται.

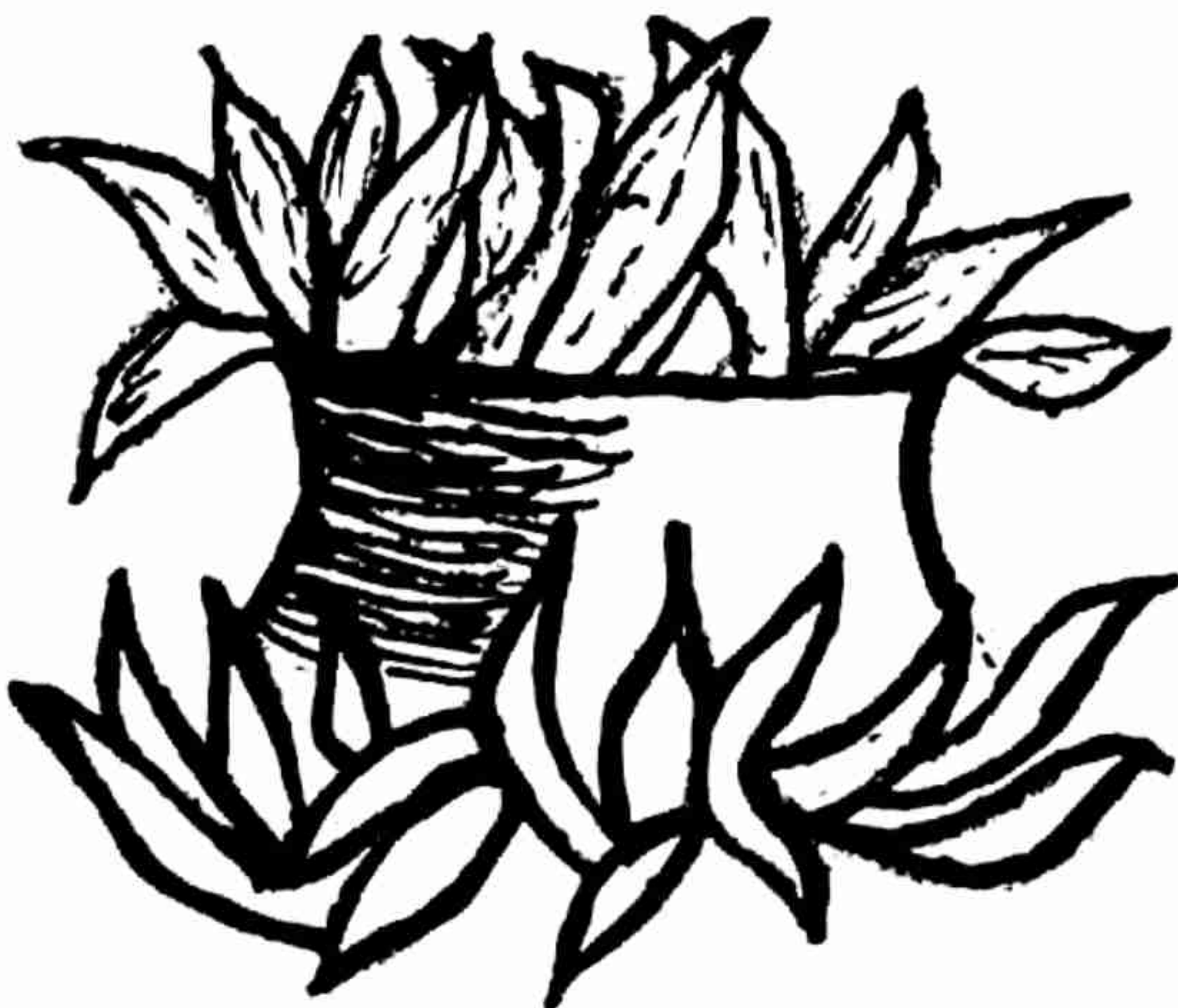
Μια αντίθετη άποψη όμως υποστηρίζει ότι ο διάβολος ως πνεύμα δεν μπορεί να βλάψει άμεσα και αποτελεσματικά την υλική, ανθρώπινη υπόσταση, παρά μόνο μέσω των γήινων οργάνων του, των μαγισσών. Αυτές λοιπόν βλάπτουν με το ανθρώπινό τους άγγιγμα, μέσω του οποίου μεταφέρεται και επιδρά η διαβολική ενέργεια.

Τι σημαίνει όμως σ' αλήθεια αυτή η επίδραση; Στο ερώτημα αυτό διατυπώνονται απαντήσεις που εκμηδενίζουν τα ασθενή επιχειρήματα των Καθολικών περί μαγείας και διαβολικής δύναμης. Συγκεκριμένα λέγεται ότι η ίδια η φαντασία ενός ανθρώπου μπορεί να επιδράσει στο πνεύμα του με τέτοιο τρόπο ώστε να επιφέρει αλλαγές στο σώμα, τις δραστηριότητες και τη βούλησή του, όταν ερεθιστεί από κάποιους λόγους. Ανάλογα αποτελέσματα μπορεί να έχει και το βλέμμα ενός ανθρώπου σ' έναν άλλο, που οδηγεί ίσως σε μια πνευματική-νοητική κίνηση, χωρίς όμως στην ουσία να υπάρχει σωματική αλλοίωση. Δεν μπορούμε επομένως να θεωρήσουμε μαγεία ή γήτεμα την επίδραση του βλέμματος, εφόσον ενεργεί όπως και η φαντασία που δεν κρύβει τίποτα δαιμονικό. Εξάλλου και στην ίδια τη φύση υπάρχουν κρυμμένες δυνάμεις, την αιτία και την ακριβή λειτουργία των οποίων δε γνωρίζει ο άνθρωπος π.χ. ο μαγνήτης που έλκει το σίδηρο. Τα πιο παράξενα και θαυμαστά γεγονότα πραγματοποιούνται με την ενέργεια των δυνάμεων της φύσης. Το ανθρώπινο σώμα είναι βέβαια ανώτερο από οποιοδήποτε άλλο, αλλά εξαιτίας των παθών του μυαλού μεταβάλλεται και γίνεται π.χ. θερμό ή ψυχρό όταν ο άνθρωπος θυμώνει ή φοβάται αντίστοιχα. Αλλωστε υπάρχουν οι αρρώστιες και ο θάνατος που επιφέρουν τη μεγαλύτερη αλλαγή που μπορεί να συμβεί στο υλικό σώμα.

Υπάρχουν λοιπόν γυναίκες οι οποίες για να γιατρέψουν ασθένειες ή για να βελτιώσουν την κατάσταση και τις λειτουργίες του σώματος, χρησιμοποιούν συγκεκριμένα φάρμακα, βότανα και συνταγές που ξεφεύγουν της γνώσης μας. Επειδή όμως αυτά είναι άγνωστα σε μας και η δράση τους μας φαίνεται μυστήρια, δεν πρέπει να τα αποδίδουμε στη δύναμη του διαβόλου και να ονομάζουμε αυτές τις γυναίκες μάγισσες. Η άποψη αυτή ανήκει στους Κανονιστές.

Η δυναμική αυτών των λογικών επιχειρημάτων κοινοποιείται χωρίς απάντηση και διάλογο από τις δογματικές θέσεις της Καθολικής Εκκλησίας που η αναμφισβήτητη και τρομερή της εξουσία σβήνει τις αντίθετες φωνές με τον εγκλωβισμό και την ισοπέδωση στην οποία οδηγεί η απειλή της.

Η καθολική διδασκαλία λοιπόν, υποστηρίζει ότι για να προκαλέσει κακό μια μάγισσα συνεργάζεται με το διάβολο. Ο ίδιος ο Θεός επιτρέπει τις καταστροφές που επιφέρουν οι δαίμονες· ουσιαστικά αυτός είναι που τιμωρεί με τη δύναμη των αγγέλων του κακού. Αρα, είναι αναμφίβολη η γένεση και ο τρόπος ύπαρξης της μαγείας στον κόσμο.

- Οσον αφορά στο επιχείρημα που υποστηρίζει ότι ο διάβολος απασχολεί τις μάγισσες μόνο για να επιφέρει την πτώση και την καταστροφή τους, αυτό γίνεται αποδεκτό από τους Καθολικούς. Αλλά όταν προτείνεται ότι αυτές δεν πρέπει να τιμωρούνται, γιατί ενεργούν μόνο ως όργανα, χωρίς προσωπική βούληση και κίνητρο, η έτοιμη απάντηση που δίνεται είναι: επειδή οι μάγισσες είναι ανθρώπινα όργανα και ελεύθεροι παράγοντες, αν και έχουν έρθει σε επικοινωνία με το διάβολο και έχουν συνδεθεί μαζί του, απολαμβάνουν πλήρη ελευθερία βούλησης.

- Σχετικά με τις ηλικιωμένες συνήθως γυναίκες, που υποστηρίχτηκε ότι διαθέτουν κάποια κρυφή γνώση που τους δίνει την ικανότητα να προκαλούν παράξενες καταστάσεις, οι συγγραφείς αφήνουν ανοιχτό το ερώτημα, αν τέτοιου είδους "μάγια και γητέματα" όπως επιμένουν να τα ονομάζουν, έχουν κάποιο αποτέλεσμα χωρίς τη συνεργασία του διαβόλου.

Η καθολική αλήθεια διατυπώνεται με απόλυτο τρόπο και υπογράφει ουσιαστικά την καταδίκη των "μαγισσών". Οι αντίθετες απόψεις δεν ανατρέπονται, συντρίβονται και καταργούνται. Η εξουσία της Εκκλησίας και της κυρίαρχης ιδεολογίας δεν ασχολείται με αντιρρήσεις, τις εξουδετερώνει με την πυρά.

Το δεύτερο μέρος του βιβλίου παρέχει πληθώρα πληροφοριών για τη δραστηριότητα των μαγισσών. Οι πληροφορίες αυτές είναι βέβαια αρκετά αναξιόπιστες για την εκπλήρωση των σκοπών του βιβλίου, την απόδειξη δηλ. με κάθε μέσο της αλήθειας των ιεροεξεταστών. Από την αρχή ακόμα του κεφαλαίου είμαστε προετοιμασμένοι ν' αντιμετωπίσουμε αναπόδεικτες απόψεις: "Έχουμε να κάνουμε με θέματα συμπεριφοράς και ηθικής, που δε χρειάζονται μεγάλη συζήτηση και πολλά επιχειρήματα... Παρακαλούμε λοιπόν το Θεό ότι ο αναγνώστης δε θα ερευνά για αποδείξεις σε κάθε περίπτωση, εφόσον είναι αρκετό να επικαλεστεί παραδείγματα που έχουν προσωπικά ειπωθεί ή ακουστεί, ή έχουν γίνει αποδεκτά στο λόγο αξιόπιστων μαρτύρων." Είναι φανερό εδώ η καταλυτική διάθεση της εκκλησιαστικής εξουσίας απέναντι στο φαινόμενο των μαγισσών, διάθεση που μάλλον διακρίνει γενικά τις τακτικές της Ιερής Εξέτασης και των υπόλοιπων εκκλησιαστικών οργάνων της εποχής.

Από το σημείο αυτό το 2ο μέρος χωρίζεται σε δυο μικρότερα κεφάλαια. Το πρώτο απ' αυτά ασχολείται με τις διάφορες μεθόδους επιβολής της μαγείας, είτε πρόκειται για μύηση μαγισσών από άλλες μάγισσες, είτε για αποπλάνηση που επενεργεί ο ίδιος ο διάβολος, είτε για την ίδια την εξάσκηση του "ιερόσυλου επαγγέλματός τους" που είναι η σημαντικότερη αιτία κοινωνικής καταδίκης των μαγισσών. Το δεύτερο κεφάλαιο παρέχει μεθόδους και συνταγές θεραπείας της μαγείας, αλλά και προστασίας απ' αυτήν. Ένα μεγάλο τμήμα και των δυο κεφαλαίων καταλαμβάνουν τα άπειρα παραδείγματα περιπτώσεων καταστροφικής δράσης της μαγείας ή τρόπων αποφυγής της δράσης αυτής. Είναι χαρακτηριστικό ότι στα περισσότερα από τα παραδείγματα απουσιάζουν τα ονόματα των ανθρώπων, και βέβαια σε λίγα απ' αυτά αναφέρεται κάποια γνωστή πηγή όπου να μπορεί ο αναγνώστης ν' ανατρέξει για την επιβεβαίωση της αλήθειας της ιστορίας. Τα παραδείγματα δίνονται με τρόπο που μάλλον σκοπό έχει να εντυπωσιάσει με τα φοβερά γεγονότα του ιστορικού παρά να εκθέσει τα συμβάντα στηριγμένα με λογικά επιχειρήματα, όπως προφανώς απαιτεί η διάταξη ενός νομικού εγχειριδίου.

Εται στο πρώτο μέρος του κεφαλαίου εξετάζονται 15 ζητήματα μέσα απ' τα οποία διαγράφεται η δραστηριότητα των μαγισσών. Θα μπορούσαμε να χωρίσουμε τα ζητήματα αυτά σε: α) συνεργασία των μαγισσών με το διάβολο, β) δράση τους μέσα από τα μυστήρια της εκκλησίας, γ) βλαβερή επίδραση στις ικανότητες γονιμότητας και τεκνοποίησης ανδρών και γυναικών, δ) χρησιμοποίηση και φόντοι παιδιών, ε) πρόκληση ασθενειών και αναπηριών, στ) βλαβερή επίδραση στα ζώα και στα φυτά, ζ) Πρόκληση θεομηνιών και φυσικών φαινομένων.

Ο Isidore λέει στην Etymologiae, c. 9: Η σκοτεινότητα της ενοχής, δίνει στις μάγισσες αυτό το όνομα, που σημαίνει ότι οι πράξεις τους είναι πιο κακές από αυτές οποιουδήποτε άλλου κακού πνεύματος. Αναδεύουν και αναστατώνουν τα στοιχεία της φύσης με τη βοήθεια του διαβόλου, και προκαλούν φοβερές χαλαζοθύελλες και τρικυμίες. Ακόμα, λέει, παίρνουν τα μυαλά των ανθρώπων, οδηγώντας τους στην τρέλα, στη φρενοβλαβή εχθρότητα και στην υπέρμετρη λαγνεία. Επίσης, με τα ξόρκια τους που λειτουργούν σα δηλητήριο μπορούν να καταστρέψουν τη ζωή.

Η δράση των μαγισσών συγκεντρώνει τέτοια δύναμη, ώστε είναι αδύνατον η ευλογία των καλών αγγέλων να προσφέρει οποιαδήποτε προστασία από την επίδραση της μαγείας, όπως αποδεικνύεται από περιπτώσεις γενικά μη αμαρτωλών ανθρώπων και παιδιών, κι αυτό γίνεται γιατί η μαγεία δεν επηρεάζει τις ψυχές αλλά μονάχα τα εγκόσμια αγαθά και τα σώματά τους. Φυσικά, οι αμαρτωλοί επηρεάζονται σε πολύ μεγαλύτερο βαθμό από τις μαγικές πρακτικές. Πάντα κατά την εκκλησιαστική άποψη, τρεις κατηγορίες ανθρώπων αναφέρονται που, η "σιχαμερή αυτή ράτσα" δεν μπορεί να βλάψει: α) αυτοί που εξασκούν το δημόσιο δίκαιο εναντίον των μαγισσών ή που τις διώκουν ποινικά με οποιοδήποτε δημόσιο αξίωμα, β) αυτοί που σύμφωνα με τις ιερές παραδόσεις και τελετές της εκκλησίας χρησιμοποιούν νόμιμα τη δύναμη και αρετή της (αγιασμός, εξορκισμός, ευλογημένα καντήλια κ.α.), γ) αυτοί που με διάφορους ακαθόριστους τρόπους είναι ευλογημένοι από τους Ιερούς Αγγέλους. Οι πρώτες δύο τουλάχιστον, από αυτές τις κατηγορίες περιλαμβάνουν όλους εκείνους που με τον ένα ή άλλο τρόπο συμμετέχουν στις διοικητικές αρχές της εποχής, κοσμικές ή εκκλησιαστικές, κατοχυρώνοντας έτσι οι συγγραφείς του βιβλίου την ανεμπόδιστη δράση των αρχών εξουσίας στο κυνήγι των μαγισσών, αφού οι εκπρόσωποι των αρχών είναι αυταπόδεικτα αδιάβλητοι.

Αντίθετα, απορρίπτεται ρητά ο ισχυρισμός των ίδιων των μαγισσών ότι είναι σε θέση να επηρεάσουν μόνον εκείνους στους οποίους διδάσκουν τη μαγική τους τέχνη. Κάτι τέτοιο θα περιόριζε, όπως φαίνεται, σε πολύ μικρότερο τον αριθμό των πιθανών θυμάτων και προϋποθέτοντας την ελεύθερη βούληση, θα αφαιρούσε από τους δικαστές το σοβαρό επιχείρημα ότι η δράση των μαγισσών είναι ανεξέλεγκτη και ότι αυτές στρέφονται σε οποιονδήποτε χρησιμεύει για τους σκοπούς τους ή πάει ενάντια σ' αυτούς. Διακηρύσσεται ακόμα, από τους συγγραφείς, ότι σε κάθε περίπτωση, η μαγεία είναι τέχνη που εξασκούν μονάχα οι τέλεια αμόρφωτοι και ποτέ οι μορφωμένοι, καθώς (η μαγεία) δε συναντάται στα βιβλία, ενώ η οποιαδήποτε γνώση της έχει αξία μικρή και αποβαίνει καταστροφική όσο για το βιβλίο αυτό διαβεβαιώνεται ότι σίγουρα δεν πρόκειται να βοηθήσει στην διδασκαλία της.

Το κυρίαρχο μέσο έλξης που χρησιμοποιεί ο διάβολος, μέσω βέβαια των μαγισσών, για να δελεάσει τα θύματά του είναι η προσφορά υλικών αγαθών και κοινωνικής αναγνώρισης, ή, αντίστροφα, η αποστέρηση αυτών, ώστε ο πόνος και η στενοχώρια ή ο διπλάσιος κόπος που απαιτείται για τα τα ξαναποκτήσουν να οδηγήσει τους ανθρώπους αυτούς κατευθείαν στην αναζήτηση της βοήθειας των μαγισσών. Γι αυτό και πέφτουν πιο συχνά στον πειρασμό των μαγικών πρακτικών κατηγορίες ανθρώπων κατώτερες κοινωνικά π.χ. οι φτωχοί. Είναι χαρακτηριστικό για την καταδίκη των μαγισσών ότι την πλειοψηφία των θυμάτων αναφέρεται πως αποτελούν γυναίκες, όλων των κατηγοριών ηθικά άμεμπτες κυρίες, κυρίες κάποιας κοινωνικής θέσης που έλκονται από την απόκτηση κοσμημάτων και άλλων υλικών αγαθών, ανύπαντρα κορίτσια που δελεάζονται με υποσχέσεις σαρκικών απολαύσεων. Είναι αξιοσημείωτο ότι την πιο συνηθισμένη περίπτωση μαγισσών αποτελούν εκείνες που προέρχονται από κοπέλες ατιμασμένες και εγκαταλελειμμένες από τους αγαπημένους τους. Κατά τους συγγραφείς του "maleus maleficarum", είναι άπειρες οι παλιές ερωμένες που στρέφονται, σε μάγισσες, ενάντια στα νόμιμα ζεύγη των πρώην εραστών τους. Αρκετά καθαρή η ηθική που προβάλλεται έτσι για τη μόνη, χωρίς σύντροφο, γυναίκα της εποχής αυτή δύσκολα θα γίνονταν δεκτή από το κοινωνικό σύνολο.

Εδώ εντάσσεται και το θέμα που διαπραγματεύεται το ερώτημα VI, του I κεφαλαίου, με τον τίτλο: Γιατί ο μεγαλύτερος αριθμός μαγισσών παρατηρείται στο εύθραυστο θηλυκό φύλο παρά στους άντρες; Δίνονται πολλές απαντήσεις στο ερώτημα, οι οποίες αποκαλύπτουν τις πεποιθήσεις της εκκλησίας και γενικά της κοινωνίας για τη γυναίκα.

Λέγεται λοιπόν, πως μερικοί μορφωμένοι άντρες αποδίδουν το φαινόμενο αυτό στον εξής παράγοντα: Υπάρχουν τρία πράγματα στη φύση που δεν έχουν καμιά μετριοπάθεια όσον αφορά την αρετή και την ακολασία, α) η γλώσσα, β) ο κληρικός, γ) η γυναίκα. Όταν λοιπόν φτάνουν στα όρια της κατάστασής τους, αγγίζουν τα μεγαλύτερα ύψη και τα χαμηλότερα βόθρα της καλοσύνης και της ανηθικότητας. Όταν κυριεύονται από ένα καλό πνεύμα, φτάνουν στα ανώτατα σημεία της αρετής, αλλά όταν κυβερνούνται από ένα πνεύμα κακό, συμμετέχουν στα χειρότερα δυνατά εγκλήματα. Για τη "μοχθηρία" της γυναίκας γίνεται λόγος στο Ecclesiasticus XXV: "Δεν υπάρχει οργή μεγαλύτερη από της γυναίκας. Προτιμώ να αντιμετωπίσω ένα λιοντάρι και ένα δράκο παρά να ζω σε σπίτι με μοχθηρή γυναίκα. Όλη η κακία και μοχθηρία του κόσμου, είναι τίποτα μπροστά στην κακία μιας γυναίκας. Ο Ιωάννης Χρυσόστομος λέει στο κείμενό του, "Δεν είναι καλό να παντρεύεσαι" (S. Matthew XIX): Τι άλλο είναι η γυναίκα παρά ένας εχθρός της φίλης, μία αναπόφευκτη τιμωρία, ένα αναγκαίο κακό, ένας φυσικός πειρασμός, μια επιθυμητή πανωλεθρία, ένας οικιακός κίνδυνος, μια απολαυστική ζημία, ένα κακό της φύσης, ζωγραφισμένο με ωραία χρώματα!!! Έτσι, αν είναι αμαρτία να τη χωρίσεις, όταν πρέπει να ζήσεις μαζί της, είναι πραγματικά ένα αναγκαίο

βασανιστήριο. Ο Κικέρωνας στο δεύτερο βιβλίο των "Ερωτικών" λέει: Οι πολλές ορμές των ανδρών τους ρίχνουν σε μια αμαρτία, αλλά ο πόθος και μόνο της γυναίκας του ρίχνει σε όλες τις αμαρτίες· η ρίζα όλων των κακών της

γυναίκας είναι η φιλαργυρία. Και ο Seneca λέει στις Tragedies: Μια γυναίκα ή αγαπά ή μισεί· δεν υπάρχει τρίτο επίπεδο. Τα δάκρυα μιας γυναίκας είναι μια απάτη, γιατί μπορεί να πηγάζουν από αληθινή θλίψη, ή μπορεί να είναι δόλωμα για παγίδα. Όταν μια γυναίκα σκέπτεται μόνη της, σκέπτεται πάντα κακά. Οπουδήποτε διαβάζουμε επικρίσεις ενάντια στις γυναίκες, η λέξη γυναίκα σημαίνει τη λαγνεία της σάρκας. Όπως λεγεται: βρίσκουν μια γυναίκα πιο πικρή από το θάνατο και μια καλή γυναίκα υποταγμένη στη σαρκική λαγνεία.

Άλλοι υποστηρίζουν ότι οι γυναίκες είναι πιο επιρρεπείς στη μαγεία γιατί:

- Είναι περισσότερο εύπιστες και καθώς ο κύριος σκοπός του διαβόλου είναι να διαφθείρει την πίστη, εύκολα τις κάνει του χεριού του.

- Οι γυναίκες από τη φύση τους είναι πιο ευαίσθητες και περισσότερο έτοιμες να δεχτούν την επίδραση ενός άυλου πνεύματος. Όταν χρησιμοποιούν αυτή την ιδιότητα σωστά είναι πολύ καλές, όταν όμως τη χρησιμοποιούν αρρωστημένα γίνονται πολύ αμαρτωλές.

- Είναι φλύαρες και ανίκανες να αποκρύψουν από τις γυναίκες-φίλες τους, αυτά που γνωρίζουν με τη μαγική τέχνη. Και καθώς είναι αδύναμες, βρίσκουν έναν εύκολο και μυστικό τρόπο (τη μαγεία) να υπερασπίσουν τον εαυτό τους.

Όλα αυτά καταλήγουν στο ότι: καθώς οι γυναίκες είναι πιο αδύναμες και κατώτερες στο σώμα και στο πνεύμα, δεν είναι παράξενο το ότι επηρεάζονται πιο πολύ από τα γητέματα της μαγείας.

Σχετικά με τη διάνοηση ή την κατανόηση πνευματικών πραγμάτων, θεωρείται ότι η γυναίκα έχει διαφορετική φύση από τον άντρα. Όπως λέει ο Terence: "Οι γυναίκες νοητικά μοιάζουν με παιδιά" και ο Lactantius προσθέτει: "Καμιά γυναίκα δεν καταλαβαίνει τη φιλοσοφία...". Αλλά ο κύριος και φυσικός λόγος, που δικαιολογεί τη μεγαλύτερη ροπή του θηλυκού φύλου στη μαγεία, είναι ότι η γυναίκα είναι πιο υλική-σαρκική από τον άντρα, ο οποίος είναι καθαρός από τις πολλές της σαρκικές σιχαμάρες (πχ περίοδος). Αλλωστε το καλούπι της, η σωματική της διάπλαση είναι ελλιπής και από αυτήν την έλλειψη (δεν έχει πέος) προκύπτει ότι είναι ένα ατελές ζώο, πράγμα που την οδηγεί στο να εξαπατά τους άλλους συνεχώς. Εξάλλου από τον τρόπο δίωξης των πρωτόπλαστων από τον παράδεισο φαίνεται ότι η γυναίκα, απ' την πρώτη της κιόλας εμφάνιση, είχε λίγη πίστη στο λόγο του Θεού. Αυτό αποδεικνύεται και από την ετυμολογία της λέξης Femina

που αναλύεται σε Fe & minus, δηλαδή αυτή που είναι πιο αδύναμη να φέρει και να διατηρήσει την πίστη. Απ' όλα αυτά προκύπτει ότι μια οργισμένη γυναίκα από τη φύση της έχει την τάση να κλονίζεται πιο γρήγορα η πίστη της και κατά συνέπεια πιο γρήγορα αποκηρύσσει την πίστη, πράγμα στο οποίο βρίσκεται η ρίζα της μαγείας.

- Οι γυναίκες ζηλεύουν και φθονούν πάρα πολύ η μια την άλλη και ιδιαίτερα όταν διεκδικούν τον ίδιο άντρα. Τότε μπορούν να κάνουν τις πιο ανομολόγητες κακίες. Αφού λοιπόν συμπεριφέρονται έτσι η μια στην άλλη, φανταστείτε πόσα περισσότερα κακά μπορούν να προκαλέσουν στους άντρες.

- Οι γυναίκες έχουν εξασθενημένες μνήμες και είναι μια φυσική ανηθικότητα σ' αυτές το να μην πειθαρχούν, αλλά να ακολουθούν τις δικές τους παρορμήσεις, χωρίς καμιά αίσθηση για το τι είναι πρόπον και σωστό. Τρία ελαττώματα κυβερνούν τις γυναίκες: απιστία-απειθαρχία, φιλοδοξία, λαγνεία.

Το γενικό συμπέρασμα στο οποίο καταλήγουν οι συγγραφείς είναι: "Η μαγεία προέρχεται από τη σαρκική λαγνεία, η οποία στις γυναίκες είναι ακόρεστη".

Στο δεύτερο κεφάλαιο αναφέρεται ότι πρωταρχικά απαραίτητη για τη σύνδεση με το διάβολο, κρίνεται η άρνηση της χριστιανικής θρησκευτικής πίστης. Η σηματοδότηση της άρνησης της πίστης ως κεντρικής κατηγορίας. Παραπέμπει στο φόβο της έλλειψης υποταγής στην εκκλησιαστική εξουσία. Είναι πολύ εύκολο για τους φορείς αυτής της εξουσίας να χαρακτηρίσουν ως ένοχο μαγείας και να καταδικάσουν οποιονδήποτε ξεφεύγει από τις νόρμες της.

Το τρίτο κεφάλαιο αφορά την εκδίκαση των υποθέσεων των μαγισσών. Οι συγγραφείς υποστηρίζουν ότι η εκδίκαση πρέπει να γίνεται κάτω απ' τη συνεργασία εκκλησιαστικού και κοσμικού δικαστηρίου. Η άποψη ότι οι επίσκοποι και οι ιεροεξεταστές θα πρέπει να ασχολούνται μόνο με ζητήματα πίστης, αφήνοντας την κρίση των μαγισσών στα λαϊκά δικαστήρια, παύει να ισχύει και υποχωρεί από τη στιγμή που, σύμφωνα με τον "Κανόνα", αποδεικνύεται ότι η μαγεία αποτελεί αίρεση. Έτσι η συμμετοχή της εκκλησιαστικής δικαιοσύνης περιορίζεται στη νομική κρίση, αφήνοντας στο κοσμικό δικαστήριο τον καθορισμό της καταδίκης και της τιμωρίας. Η συνεργασία της εκκλησιαστικής και κοσμικής εξουσίας κατά των μαγισσών, φανερώνει τη σημασία που είχε γι' αυτούς τους φορείς η δράση τους και την ανησυχία που τους γεννούσε η ύπαρξη αυτών των ατόμων, ιδίως γυναικών, οι οποίες όπως φαίνεται δεν πειθαρχούσαν στα κοινωνικά πρότυπα που τους είχαν επιβάλει.

*

Αυτόνομη ομάδα γυναικών Φιλοσοφικής

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. Julio Caro Baroja, The World of the Witches, Madrid 1961, μετάφραση στα Αγγλικά 1964.
2. E.M. Burns, Εισαγωγή στην ιστορία και τον πολιτισμό της νεότερης Ευρώπης, τόμος Α', Θεσσαλονίκη 1983.
3. Norman Cohn, Demonolatric et norcellerie an Ma-jen Age, Payot Parin.
4. Norman Cohn, "The Myth of hatan and his Human Servants", Mary Douglas, Witchcraft Confessions and Accusations, London 1970
5. Jacques le Goff, "Οι περιθωριακοί στη Μεσαιωνική Δύση", Convey, Γενάρης-Φλεβάρης 1986
6. Richard Kieckhefer, European Witch Trial. Their Founolations in Popular and Learned Culture 1300-1500, London 1976
7. H. Kramer and J. Sprenger, The Malleus Maleficarum, μετάφραση στα αγγλικά, New York 1971.
8. J. Michelet, la sorcière, Garnier-Flammarion, Paris 1966
9. M.M. Murray, The Witch-culf in wentern Europe, Oxford 1971.
10. Keith Thomas, "Anthropology and the Stydy of English Witchcraft", Mary Douglas, Witchcraft Confessions and Accusations, London 1970.

Συνέντευξη με τη συγγραφέα του «ΠΟΡΦΥΡΟΥ ΧΡΩΜΑΤΟΣ»

Άλις Γουόκερ

Μετ. Τώνια Αραπάκι
Φέμκε Βερμειύλεν

Η Αμερικανίδα δημοσιογράφος και δημιουργός του φεμινιστικού μηνιαίου περιοδικού Ms, Gloria Steinem, είχε μια συζήτηση με τη συγγραφέα του βιβλίου «Το Πορφύρο Χρώμα». Ο βασικός χαρακτήρας του μυθιστορήματος, περιγράφει πολύ ειλικρινά και ορθολογικά τη ζωή της σαν φτωχή, μαύρη γυναίκα. Το βιβλίο θεωρείται δίκαια ένα λογοτεχνικό συμβάν.

Η Άλις και εγώ πίνουμε τσάι στο ήρεμο διαμέρισμά της στο Σαν Φραντζίσκο. Γνωριζόμαστε ήδη 10 χρόνια, απ' τη δουλειά μας, από πάρτυ και διαδηλώσεις, αλλά είναι μόνο η δεύτερη ή τρίτη φορά που μιλάμε προσωπικά. Όπως τόσοι άλλοι, νομίζω πως την ξέρω απ' τη δουλειά της, αλλά είναι έτσι αλήθεια; Αυτή είναι π.χ. η πρώτη φορά που είμαι στο περιβάλλον το οποίο έχει τη σφραγίδα της Άλις. Το σπίτι της είναι γεμάτο από φυτά, κουβέρτες πάτσγουορκ, πολλά, πάρα πολλά βιβλία και μια κουνιστή καρέκλα. Παρ' όλη τη μεγάλη πόλη έξω, η Σέλυ, η Νέττη και η Σουγκ, οι βασικοί χαρακτήρες στο «Πορφύρο Χρώμα», θα ένιωθαν εδώ σαν το σπίτι τους.

—«Οι άνθρωποι απ' το βιβλίο ήθελαν να με επισκεφθούν», διηγείται η Άλις. «Αλλά μόνο αν δεν θα έπρεπε να πηγαίνω συνέχεια σε απαγγελίες ποιημάτων, σε διαλέξεις και αν δεν θα έπρεπε να ταξιδεύω συνέχεια». Περισσότερο, απ' τους πιο πολλούς συγγραφείς μυθιστορημάτων, έχει την αίσθηση πως οι χαρακτήρες στα μυθιστορήματά της ζουν μια δικιά τους ζωή, πως μες στο κεφάλι της ζωντανεύουν και συνεχίζουν έπειτα μόνοι τους. «Κόστισαν πολύ ηρεμία και προσοχή. Όταν η Ρεθέκα (η κόρη της) γύρισε για πρώτη φορά ένα Σαββατοκύριακο από τον μπαμπά της, σκέφτηκα για λίγο πως ακόμα κι αυτή θα μου ήταν φόρτωμα. Όσπου γύρισε μια μέρα απ' το σχολείο γεμάτη μελα-

νιές και είπε: "Μην τρομάξεις μαμά, έπρεπε να είχες δει τον άλλο!", και η Σέλυ (ο βασικός χαρακτήρας του βιβλίου) την συμπάθησε αμέσως. Αν είσαι για πολύ καιρό σιωπηλή, έρχονται απλώς άνθρωποι στο μυαλό σου. Μέσα απ' αυτό αρχίζεις να πιστεύεις πως ο κόσμος δημιουργήθηκε στη σιωπή».

Είναι εκπληκτικό το να ακούς την Άλις να μιλάει ακριβώς έτσι όπως είναι. Στα τρία χρόνια μετά τη μετακόμισή της από τη Νέα Υόρκη, όπου μένω εγώ, οι φωνές των μυθιστορηματικών της χαρακτήρων μου έγιναν πιο οικείες από τη δικιά της φωνή. Καταλαβαίνω πως αυτοί οι χαρακτήρες πλάθουν τα κομμάτια, αλλά η Άλις είναι το σύνολο.

«Το να γράψω το Πορφύρο Χρώμα ήταν για μένα το να γράψω στη μητρική μου γλώσσα», λέει η Άλις.

Είναι η πιο μικρή από τα 8 παιδιά μιας αγροτικής οικογένειας στην Τζώρτζια. «Έπρεπε να ζήσω πολλά απ' τη ζωή για ν' αποκτήσω τη γνώση, αλλά το ίδιο το γράψιμο κύλησε άνετα. Θυμάμαι ακόμη πως μια φορά τσατίστηκα στ' αλήθεια, για το ότι οι μαύροι άνθρωποι και άλλοι έγχρωμοι μ' άλλες συνήθειες γλώσσας, δεν μπορούσαν απλώς να γράψουν μ' αυτό τον φυσικό, άνετο τρόπο».

Φαίνεται να ταιριάζει τέλεια στο παρελθόν της, αν και κανένας άλλος απ' την πόλη της ή τη μεγάλη της οικογένεια δεν έγινε ποτέ ποιητής ή συγγραφέας. Γι' αυτό αναρωτιέμαι αν αυτή, όπως συμβαίνει συχνά σε δημιουργικούς ανθρώπους, ένιωθε ποτέ τόσο διαφορετική ώστε να νομίζει πως είναι μια έκθετη ή υιοθετημένη. «Σκεφτόμουν καμιά φορά πως καταλάθος έπεσα σ' αυτή την οικογένεια», ομολογεί η Άλις. «Φαινόταν πως εγώ είχα πιο πολύ ανάγκη για ησυχία από τους άλλους. Αυτό είναι πολύ δύσκολο αν ζεις με 10 άτομα σε τρία ή τέσσε-

ρα δωμάτια. Γι' αυτό έψαχνα την ηρεμία μου σε περίπατους στα χωράφια. Έπρεπε να πάρουμε νερό από ένα πηγάδι, οπότε και τότε μπορούσα να είμαι μόνη μου. Ήμουν τόσο συχνά έξω, ώστε όταν έγραφα την πρώτη μου συλλογή ποιημάτων, Once, κάτω από ένα δέντρο στην Κένυα, το έβρισκα τελείως φυσικό. Είχα πάντα φανταστικούς δασκάλους και καθηγητές. Όταν ήμουν 4 χρονών και η μαμά μου δούλευε στα χωράφια, μου επέτρεψε μια δασκάλα απ' την πρώτη τάξη να έρθω ήδη στην τάξη της. Και σ' όλη τη διάρκεια του σχολείου και των σπουδών, υπήρξαν πάντα ένας ή δύο καθηγητές οι οποίοι φρόντιζαν να μην νιώθω μόνη μου, να μην κάθομαι να σκέφτομαι πως ο κόσμος που τόσο πεισματικά έψαχνα, ίσως δεν υπήρχε καν. Τα σχολεία βέβαια ήταν όλα μαύρα, και αυτό μας έδινε την αίσθηση πως ήταν στ' αλήθεια δικά μας. Αν χρειαζόταν έπιπλα για το σχολείο τα έφτιαχναν οι άντρες της συνοικίας μας. Οι γονείς μου οργάνωναν αυτό που το ονομάζανε «βραδάκια», για να μαζέψουνε λεφτά για το σχολείο. Οι άνθρωποι κάνανε πολλά πράγματα μόνοι τους, και επικρατούσε ένα μεγάλο αίσθημα κοινωνικότητας. Οι καθηγητές μου, μου δάνειζαν βιβλία. Η Τζέην Έιρ ήταν για πολύ καιρό η φίλη μου. Τα βιβλία έγιναν ο κόσμος μου, γιατί ο κόσμος στον οποίο ζούσα ήταν πολύ σκληρός. Η μάνα μου δούλευε, εγώ ήμουν 12 και γυρνούσα πάντα σ' ένα άδειο σπίτι, στο οποίο καθάριζα και μαγειρεύα, και που δεν καταλάβαιναν πόσο δύσκολο ήταν αυτό κάθε φορά. Μου έλειπε πάρα πολύ η μητέρα μου».

Αντίλαλοι από τις ιστορίες και τους χαρακτήρες της Άλις. Όπως για τη Σέλυ, το γράψιμο έγινε και γι' αυτήν ένας τρόπος επιβίωσης. «Από τα 8 μου χρόνια κρατούσα ένα βιβλιάκι με σημειώσεις. Το βρήκα πριν λίγο καιρό και δεν ήξερα τι έβλεπα. Ήταν φρικτά ποιήματα, αλλά ήταν ποιήματα. Υπάρχει ακόμα και ένας πρόλογος στον οποίο ευχαριστώ όλους αυτούς που αναγκάστηκαν να ακούν τα ποιήματά μου, τη μαμά μου, τη δασκάλα μου και τον τυφλό μου θείο Frank». Όπως οι χαρακτήρες που μιλάνε στο πρώτο ενικό, σε πολλά απ' τα ποιήματά της και ιστορίες της εμπιστευόταν το θάρρος και τη σοφία της μητέρας της. Η Άλις επισκέπτεται συχνά τη μητέρα της, θεωρεί τα δύο δώρα τα οποία της χάρισε η μάνα της με πολύ κόπο, μια θαλίτσα και μια γραφομηχανή, σαν μια καθαρή άδεια να φύγει για μια περιπέτεια και για να δουλέψει.

Στα 8 της χρόνια, ενώ έπαιζε, την βρήκε μια σφαίρα από ένα αεροβόλο στο δεξί της μάτι, το οποίο τυφλώθηκε. Ένας τοπικός γιατρός προέβλεψε πως θα τυφλωνόταν τελικά και στο άλλο μάτι, κι αν φάνηκε τελικά πως είχε άδικο, με αυτό τον φόβο έζησε επί χρόνια. Έζησε και με την ουλή, η οποία είχε μεγαλώσει πάνω στο τραυματισμένο μάτι. «Προσευχόμουν κάθε βράδυ πως θα είχε φύγει όταν θα είχα ξυπνήσει», θυμάται η Άλις. «Δεν μπορούσα να κοιτάω τους ανθρώπους στα ίσια, επειδή νόμιζα πως ήμουν άσχημη. Ο Florence O' Connor λέει πως ένας συγγραφέας πρέπει να μπορεί να προσηλώνεται, για να μπορεί να βλέπει όλα αυτά που συμβαίνουν. Εγώ ούτε καν σήκωνα τα βλέφάρ μου. Τότε πήγα στα 14 μου στον αδελφό μου Μπιλ, για να προσέχω για το καλοκαίρι τα παιδιά του. Με πήρε μαζί του σ' ένα νοσοκομείο όπου μου βγάλανε το πιο μεγάλο κομμάτι της ουλής —μετά το οποίο έγινα άλλος άνθρωπος. Πήγα αμέσως στο σπίτι, έκανα καμάκι το πιο όμορφο αγόρι και μετά τις εξετάσεις με διάλεξαν να πω τον λόγο του αποχαιρετισμού, με εξέλεξαν ως την πιο δημοφιλή του σχολείου και με έστεψαν βασίλισσα!». Ίσως τα παιδικά της χρόνια εξηγούν και το γιατί μπόρεσε γράφοντας να μπει στο μυαλό κάποιας σαν την Σέλλυ. Κάποιας αποδιωγμένης απ' την κοινωνία, σαν φτωχιά μαύρη κι από πάνω και άσχημη. «Ονειρευόμουν συχνά πως περνούσε ένα λεωφορείο απ' τον δρόμο», λέει η Άλις σκεπτική, «και πως κατέβαινε ο οδηγός εκεί που εγώ περίμενα με την τσάντα μου. Έπειτα άπλωνε το χέρι του για

τα λεφτά του εισιτηρίου —κι εγώ έβαζα ένα μάτι στο χέρι του. Ίσως κάτι σημαίνει αυτή η εικόνα, γιατί αν δεν είχα μείνει για πάντα τυφλή στο ένα μάτι, δεν θα έπαιρνα την υποτροφία σπουδών και τα δωρεάν βιβλία απ' τη σχολή, τα οποία δίνει το τμήμα παλινόρθωσης της Τζώρτζια σε «ανάπηρους». Μου κόστισε κυριολεκτικά ένα μάτι για να φτάσω πιο ψηλά». Κι έτσι έφυγε για το Σπέλμαν, ένα κολλέγιο για μαύρες γυναίκες στην Ατλάντα, η αρχή ενός μεγάλου ταξιδιού. Μετά πήγε με μια δεύτερη υποτροφία στο κολλέγιο Σάρα Λώρενς, στη Νέα Υόρκη, και στη συνέχεια ταξίδεψε στην Αφρική και πάλι πίσω. Ήταν ενεργό μέλος στην Κίνηση για τα δικαιώματα του πολίτη, στο Μισσισίπι. Και όλο αυτόν τον καιρό έγραφε.

Έτσι όπως κάθεται τώρα απέναντί μου, είναι ήρεμη, συμπαθητική και απόμακρη. Την έχω δει ώρες να σωπαίνει σε συγκεντρώσεις οι οποίες, όσο ξέρω εγώ, την αγγίζουν πολύ —σαν «έναν απίθανο φαντάρο», όπως την ονόμασε ένας συγγραφέας. Και όμως ο θυμός, η σκέψη της εκδίκησης και οι δικαιωμένοι φόντοι, τα οποία περιγράφει στα έργα της, ζουν και μέσα σ' αυτήν. Πρέπει όμως να την ξέρεις αρκετό καιρό για να δεις τις αστραπές του θυμού της. Θυμάμαι πώς μου διηγήθηκε μια φορά η Άλις για τη συζήτηση που είχε με τους συντάκτες του New York Times Magazine, επάνω σ' ένα άρθρο που είχε γράψει με δικιά τους παραγγελία. Για τον «καινούργιο νότο». Της ζήτησαν να το αλλάξει, γιατί δεν είχε βάλει μέσα αρκετούς λευκούς. Το κάνανε χειρότερο με το να τονίσουν πως αυτή στην τελική ανάλυση ήταν «παντρεμένη μ' έναν λευκό». «Δεν είναι ομάδα», τους είπε εκνευρισμένη. «Είναι ο Μελ —έναν άνθρωπος». Αργότερα έγραψε ένα τσουχτερό γράμμα στους κατημένους συντάκτες, στο οποίο αναφερόταν στους σερίφηδες με τα πυροσβεστικά λάστιχα και τα σκυλιά, τους οποίους είχε ζήσει επί 7 χρόνια στο Μισσισίπι, και στο οποίο έδειξε φανερά πως προτιμούσε τα σκυλιά περισσότερο από τις δικές τους κουθεντούλες του φαγητού. «Μ' αρέσει να βρίσκω με το μυαλό μου τρόπους εκδίκησης για την αδικία», λέει η Άλις χαμογελαστή, όταν αρχίζω να της μιλάω για το τσουχτερό γράμμα: δεν το μετανιώνει καθόλου. «Φαντάζομαι πως πρέπει να νιώθει κανείς φανταστικά όταν σκοτώνει τον λευκό που τον καταπιέζει. Ονειρευόμουν συχνά πως καθόμουν στα πόδια ενός ρατσιστή πολιτικού κρατώντας μια χειροβομβίδα και πως έπειτα ανατίναζα και τους δυό μας». Είναι αξιοσημείωτο πως ακόμα και τις φορές που έχει τις πιο φονικές διαθέσεις δεν μπορεί να φανταστεί πως θα σκοτώσει κάποιον άλλο χωρίς να σκοτωθεί και η ίδια. Όπως οι βασικοί χαρακτήρες στο Meridian και στο The Third life of Grange Copeland, μπορεί κι αυτή να υπερασπίζει το να σκοτώνεις έναν εχθρό αν υπάρχουν γι' αυτό καλοί λόγοι, αλλά μόνο με αντάλλαγμα μια «καλή» ζωή. Αυτή η διάθεση για ηθική ισορροπία είναι το φρένο στις επιθυμίες της για εκδίκηση. «Αν μια χώρα ή ένα άτομο καταπιέζει ανθρώπους, θα πρέπει να πληρώσει γι' αυτό», λέει η Άλις.

Κατά την άποψή μου, η απουσία των μαύρων στο Αντιπηρυνικό Κίνημα, έχει κι αυτή να κάνει μ' αυτή την αίσθηση δικαιοσύνης. Οι λευκοί άνθρωποι βίασαν τη γη, και έπειτα μας απείλησαν με τη βόμβα —γιατί λοιπόν να μην τους αφήναμε να πεθάνουν απ' αυτό; Απ' την άλλη δεν θέλουμε κι εμείς να πεθάνουμε ταυτόχρονα, μαζί τους. Γι' αυτό αρχίζουμε κι εμείς τώρα να αντιδρούμε ενάντια στον περηνικό πόλεμο». Αυτή η επιθυμία για δικαιοσύνη ζει μέσα σε μια γυναίκα, της οποίας τα παιδικά χρόνια ήταν γεμάτα με ιστορίες για λυντσαρίσματα και που αργότερα αισθάνθηκε πως ακόμα κι αυτές οι ιστορίες ήταν ανεπαρκείς. «Όταν βίαζαν, σκότωναν και πετούσαν στα ποτάμια νέες μαύρες κοπέλες», λέει η Άλις, «κανένας δεν έλεγε πως τις είχαν λυντσαρεί. Αλλά όμως έτσι ήταν». Στα 12 της χρόνια περίμεναν απ' αυτή να λέει ξαφνικά «Miss» σ' αυτές τις λευκές κοπέλες με τις οποίες έπαιζε κάθε μέρα —κάτι το οποίο αρνήθηκε. Αυτή η δύναμη και αυτός ο αυτοσεβασμός δημιουργήθηκαν σε μια μικρή κοινότητα που σχεδόν όλοι —παππάδες, δάσκαλοι και γείτονες— ήταν μαύροι. Τους λευκούς

ενήλικους δεν τους βλέπανε σαν άτομα, αλλά σαν μια ομάδα από μακρινούς εχθρούς. Παρόλα αυτά όταν ήταν φοιτήτρια στο κολλέγιο αρνήθηκε την τιμή και τα λεφτά που τα είχε πολύ ανάγκη, ενός σημαντικού βραβείου στο Spelman, επειδή είχε την αίσθηση πως ο μαύρος διευθυντής του κολλέγιου είχε απολύσει ένα λευκό καθηγητή, γιατί παραήταν αριστερός και επειδή ήταν συνδεδεμένος με την κίνηση για τα δικαιώματα των πολιτών και επειδή ήθελε να κάνει αστεία στους φοιτητές.

Στην πιο πρόσφατη συλλογή ποιημάτων της, «Goodnight Willie Lee, I'll see you in the morning» και στο «Πορφυρό Χρώμα», γράφει με ειρωνεία και θυμό για τη μοίρα των αφρικανών γυναικών. «Πρέπει να ανατρέψουμε το μύθο πως η Αφρική για τους μαύρους ανθρώπους —ειδικά για τις μαύρες γυναίκες— είναι ένας παράδεισος στη γη». Λέει αποφασιστικά. «Και στην Αφρική και εδώ είμαστε το υποζύγιο του κόσμου».

Στα τέλη της δεκαετίας του '60 η Άλις άρχισε να γράφει στο Μισισίπι για τη ζωή των απλών μαύρων γυναικών στο νότο: γυναίκες σαν τη δικιά της μητέρα. Ενώ κατέγραφε ψηφοφόρους και ενώ έπαιρνε ενεργητικά μέρος στη διεκδίκηση των κοινωνικών δικαιωμάτων, μάζευε τις φολκλορικές ιστορίες τις οποίες διηγόντουσαν και σημείωνε πώς περνούσαν τη μέρα τους. Κάνοντας αυτά ανακάλυψε το έργο της Zora Neale Hurston, μια ανακούφιση σε σύγκριση με τους λευκούς συγγραφείς, οι οποίοι κατέγραφαν συχνά με περιφρόνηση το μαύρο φολκλόρ. Το έργο της Hurston άρχισε να παίζει σημαντικό ρόλο στη ζωή της Άλις. Όπως και οι προσπάθειές της για να ξαναεκδόσει αυτό το έργο και να ξανατραβήξει την προσοχή του κοινού γι' αυτό. Επισκέφθηκε το θλιβερό, σε μαύρο και λευκό, χωρισμένο νεκροταφείο όπου ήταν θαμμένη η Hurston, αφού είχε πεθάνει φτωχιά σ' ένα γηροκομείο. Η Άλις της αγόρασε μια ταφόπετρα, για τον ασήμαντο τάφο της. Σ' αυτά τα χρόνια στο Μισισίπι συνάντησε τον Mel Leventhal, τον δικηγόρο για τα δικαιώματα των πολιτών, με τον οποίο θα έμενε παντρεμένη 10 χρόνια, και ο οποίος είναι ο πατέρας της Rebecca, όπου περνάει τον μισό της χρόνο. Μένουν φίλοι παρ' όλο που έχουν χωρίσει. «Ο Mel κι εγώ ζήσαμε μαζί για ένα σχεδόν χρόνο τέλεια κι ευτυχισμένα», διηγείται. «Αλλά βλέπαμε πως έτσι όπως ήταν τα ιστορικά γεγονότα, δεν μπο-

ρούσαμε να βγούμε προς τα έξω και να είμαστε πολιτικά ενεργοί, χωρίς να είμαστε παντρεμένοι. Έτσι ταυτόχρονα θα μπορούσαμε να αποδοκιμάσουμε τους νόμους που ήταν ενάντια στους μικτούς γάμους, ενώ αγαπούσαμε κιόλας ο ένας τον άλλο ειλικρινά. Αγάπη, πολιτική, δουλειά, κυλούσαν μαζί τέλεια. Αυτός ήταν και ο πρώτος, ο οποίος με στήριζε με συνέπεια, στον αγώνα μου για να γράψω. Σε κάθε μετακόμιση το πρώτο που έκανε ήταν να οργανώσει ένα χώρο στον οποίο θα μπορούσα να δουλέψω. Έμενε ίσως κατάπληκτος και ίσως ήταν και καμιά φορά αναστατωμένος για το τι έβγαине απ' τη δουλειά μου, αλλά ήταν πάντα εκεί». Αν και δεν μπορεί να φανταστεί, όπως λέει η ίδια, πως θα ξαναπαντρευτεί ποτέ, ζει εδώ και μερικά χρόνια πολύ καλά με τον Robert Allen, ένα συγγραφέα και συντάκτη απ' το περιοδικό The Black Scholar. Ζουν χώρια, αλλά περνάν τα Σαββατοκύριακα μαζί έξω.

Όταν το Πορφυρό Χρώμα εκδόθηκε, η Άλις πήγαινε πού και πού σε ταξίδια για απαγγελίες ποιημάτων και διαλέξεις. Σαν καθηγήτρια, κριτικός και συντάκτρια, φέρνει σε επαφή τους Αμερικάνους φοιτητές με σημαντικούς Αφρικάνους συγγραφείς σαν την Bessie Mead και την Ama Ata Aidoo, και επιμένει στο να εντάσσονται οι μαύρες συγγραφείς στις γυναικείες σπουδές. Αλλά η εκπαίδευση και οι απαγγελίες ποιημάτων είναι προπαντός τρόποι για να βρει λεφτά, για μια καινούργια περίοδο σιωπής. «Όλα βγαίνουν απ' τη σιωπή», λέει η Άλις.

Ψάχνει για ένα καινούργιο μυθιστόρημα. Εντωμεταξύ μάζεψε τις δικές της διατριβές: κάτω από τον τίτλο «In Search of Our Mother's Gardens: A Collection of Womanist Prose» (Ψάχνοντας για τους κήπους των μητέρων μας: μια συλλογή από γυναικεία πεζογραφία). Προτιμάει το «Womanist», το γυναικείο, πάνω απ' το Feminist, το φεμινιστικό, επειδή βρίσκει πως ακούγεται πιο δυναμικό και πως είναι πιο περιεκτικό. Είναι τόσο ενεργή πολιτικά, όσο μπορεί να είναι μια γυναίκα η οποία ζει αποτραπηγμένη, και η οποία αντιπαθεί τις συνεδριάσεις.

Η φροντίδα για το εύθραυστο μέλλον μας είναι ένα θέμα στα καινούργια της ποιήματα. «Τα βιβλία είναι παρενέργειες του τρόπου ζωής μας», λέει. «Ας μείνουν μακριά από μένα οι συγγραφείς που υποστηρίζουν πως ο τρόπος ζωής τους δεν έχει σχέση με τα βιβλία τους. Αναρωτιέμαι αν ένας κακός άνθρωπος μπορεί να γράψει ένα καλό βιβλίο. Αν δεν γινόμαστε καλοί άνθρωποι μέσα απ' την τέχνη, τι να την κάνουμε, για όνομα του Θεού;». Έτσι όπως μιλάμε τώρα για την δραστηριότητα, θυμάμαι το ταξίδι με την Άλις στην Ατλάντα, στις αρχές του '70 για μια διαδήλωση προς τιμή των γενεθλίων του Martin Luther King. Έχασα την Άλις στους ασφυκτικά γεμάτους δρόμους, αλλά βρήκα ένα γκρουπ από φοιτήτριες του Spelman, οι οποίες την έψαχναν. Ήξεραν το έργο της απ' την αρχή μέχρι το τέλος και είχαν έρθει στην Ατλάντα με την ελπίδα να την συναντήσουν. Είχαν πάει ακόμα και στην Τζόρτζια για να δουν πού είχε ζήσει σαν παιδί, όπως είχε ψάξει η Άλις τη ζωή της Hurston. Ήδη τότε ανατρίχιασα λίγο γι' αυτή την ομοιότητα, όταν ακόμη το έργο της Άλις δεν ήταν γνωστό και περίπλοκο. Αλλά και τώρα αναρωτιέμαι αν η Άλις και το έργο της θα μπορούν να χαθούν όπως χάθηκε η Hurston και τα βιβλία της.

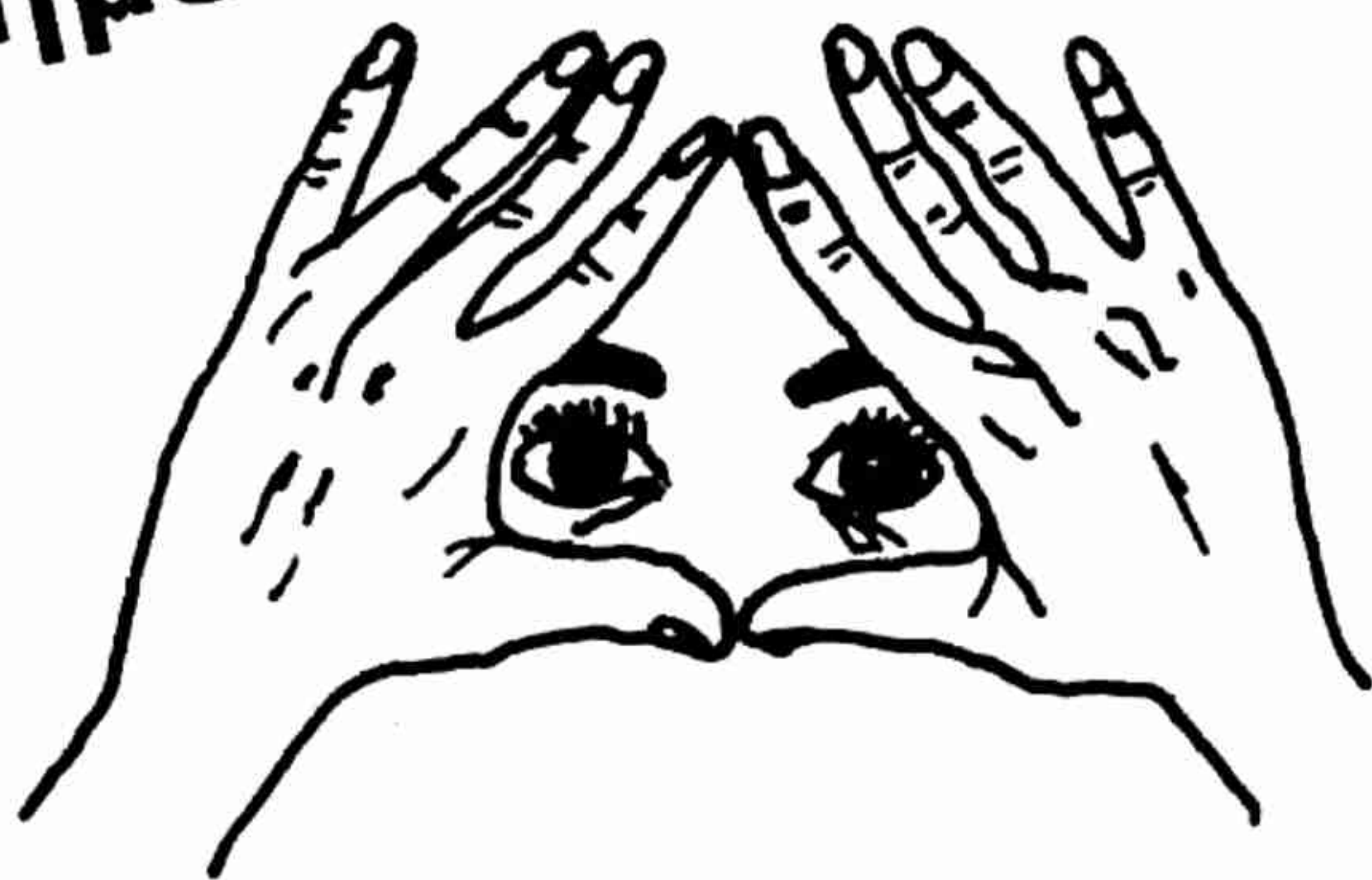
Αν οι κριτικοί και οι ακαδημαϊκοί ασχολούνται τόσο πολύ και με ασφάλεια για μακρινά λογοτεχνικά πάνθηα, τότε εμείς πρέπει να βγούμε με τα δικά μας δίκτυα και με τους δικούς μας εκδοτικούς οίκους, όπως κάνουν ήδη πολλές φεμινίστριες και άλλοι.

Πρέπει να στηριζόμαστε σε πολύ απλά κριτήρια, όπως π.χ. μπορούμε να εμπιστευόμαστε στο πόσο ένας συγκεκριμένος συγγραφέας θα καταλάβει κάτι από τα προβλήματα της καθημερινής μας ζωής; Μπορεί αυτή ή αυτός να μας δει καθαρά και χωρίς προκαταλήψεις σαν άνθρωπος; Κατά την άποψή μου μπορούμε να εμπιστευθούμε την Άλις σχετικά με το πόσο μας ξέρει και θα βελτιωθούμε εάν την γνωρίσουμε και εμείς.

✱

Δημοσιεύτηκε στο ολλανδικό φεμινιστικό περιοδικό "Opzij" τον Σεπτέμβριο του '86

Το σημείο G

Πολλοί επιστήμονες κατά καιρούς ασχολήθηκαν και ασχολούνται με την ανθρώπινη σεξουαλικότητα και κυρίως με την γυναικεία μίας και, αυτή πάντα αμφισβητείται, αυτή πρέπει να μελετηθεί, να επικυρωθεί "επιστημονικά", να μετρηθεί από τα κατάλληλα όργανα που μετράνε παλμούς, διεγέρσεις κλπ...

Την αρχή την έκανε ο Φρόντ, επιμένοντας ότι η γυναίκα πρέπει να εγκαταλείψει το "παιδιάστικο" ενδιαφέρον για την κλειτορίδα της. Δηλαδή, μια πραγματική "γυναίκα", ένα αξιοπρεπές "θηλυκό", πρέπει να δεχτεί τις σεξουαλικές εκφράσεις, που η κοινωνία δέχεται.

Στη συνέχεια, εμφανίστηκε ο Κίνσεϋ και αργότερα οι Μάστερς και Τζόνσον, που έπρεπε να επιβεβαιώσουν "επιστημονικά" τον ρόλο της κλειτορίδας σαν κύριο όργανο του γυναικείου οργασμού και ηδονής. Το πώς βίωναν την σεξουαλικότητά τους οι γυναίκες, το πώς αισθάνονταν, το τί ήθελαν, δεν είχε σημασία, αν δεν κατοχυρώνονταν οι ανάγκες τους αυτές με τα πειράματα των "ειδικών", που τί περίεργο, ήταν κυρίως άντρες!

Και τώρα τελευταία, η επιστήμη ήρθε, πάλι, να μας "φωτίσει". Κάποιος κύριος Γκράφενμπεργκ, μας χαρίζει την τέλεια απόλαυση και ηδονή. Το σημείο "G"! ! !

Το σημείο G βρίσκεται ανάμεσα στο τοίχωμα του κόλπου και της ουρήθρας κι όταν ερεθιστεί με ισχυρή πίεση οι γυναίκες έχουν "τον" οργασμό. Ο οργασμός αυτός σε κάποιες γυναίκες συνοδεύεται με μια ποσότητα υγρών, που βγαίνουν με κάποια δύναμη από την ουρήθρα. Έτσι, για να κατανοηθεί το φαινόμενο, αναφέρεται σαν γυναικεία "εκσπερμάτωση". Οι κλινικές έρευνες δείχνουν ότι το σημείο G βρέθηκε σ' όλες τις γυναίκες που εξετάστηκαν.

Επίσης, ο κλασσικός τρόπος συνουσίας ("ιεραποστολικός") δεν μπορεί να το ερεθίσει, αλλά άλλες στάσεις είναι πιο "αρμόδιες" για τον ερεθισμό του.

Όλα τα παραπάνω "καλά" κι "αξιοθαύμαστα" αναφέρονται σε βιβλίο που κυκλοφόρησε πρόσφατα από τις Ειδικές Εκδόσεις, με τίτλο: "Το Σημείο G".

Δεν αμφιβάλουμε για την ύπαρξη του συγκεκριμένου σημείου, τόσο ανατομικά όσο και για την λειτουργικότητα του. Το πρόβλημα μας βρίσκεται στο ότι πιστεύουμε πως η σεξουαλικότητα δεν είναι θέμα τεχνικής κι ανακάλυψης θαυματουργών σημείων ή ζωνών. Η Σιμόν ντε Μπωβουάρ, μάλιστα, έγραφε στο Δεύτερο Φύλο: "Πολλοί πιστεύουν πως η διέγερση και ο οργασμός του γυναικείου κορμιού είναι πρόβλημα χρόνου και τεχνικής, στην ουσία, δηλαδή, υπόθεση βίας."

Πιστεύουμε ότι η σεξουαλική απόλαυση για τις γυναίκες συνδέεται πολύ στενά με την διεκδίκηση των συναισθηματικών τους αναγκών και πως το σεξ είναι ένα μέρος της ζωής μας, που δεν μπορεί να υπάρχει απομονωμένο και ξέχωρο από αυτά, που ζούμε καθημερινά στην κοινωνία κι από τον τρόπο ζωής, που κάθε μια, είτε έχει επιλέξει, είτε δεν έχει. Γιατί, πώς μπορούμε να δεχτούμε πως μια γυναίκα, που δεν είναι οικονομικά, συναισθηματικά, κ.τ.λ. ανεξάρτητο και αυτόνομο άτομο, μπορεί να

έχει μια ικανοποιητική σεξουαλική έκφραση; Κι αυτή η μη αυτονομία είναι, ακόμη, μια πραγματικότητα για πάρα πολλές γυναίκες, σε όλους σχεδόν τους τομείς της ζωής τους.

Ενας δεδομένος πολιτισμός επομένως, μπορεί να βοηθήσει τις γυναίκες να αναπτύξουν την ικανότητα οργασμού, και οι επιτρεπόμενες συνθήκες για την ελεύθερη σεξουαλική έκφραση των γυναικών δεν είναι φυσικά η ανακάλυψη του σημείου G.

Για χρόνια το γυναικείο κίνημα και οι γυναίκες αγωνίστηκαν ενάντια στα κατεστημένα σεξουαλικά πρότυπα και τον μύθο του κολπικού οργασμού. Και ω! τι ευτυχία για τους άντρες, ένα σημείο μέσα στον κόλπο!! Το πέος τους θα ξαναβρεί τη ζεστή φωλιά του!! Αλλωστε, το μισό βιβλίο ασχολείται με τις ασκήσεις που θα μπορούσαν να κάνουν οι γυναίκες, για να έχουν οργασμό με τη συνουσία: "Πρέπει να ασκούν τον ηβοκοκκυγικό τους μυ" και γιατί: "Η υγιής συνουσία συνδυάζει έντονα αισθήματα και δυνατές, ενεργητικές κινήσεις ... αυτό ισχύει για τη γυναίκα και για τον άντρα. Κατά την συνουσία τα αισθήματα και οι κινήσεις συγχωνεύονται και η συνολική πράξη είναι μια ενότητα συναισθηματικής έκφρασης."

Δηλαδή, τελικά, ότι και να γίνει, σημείο ηδονής στην ωμοπλάτη να ανακαλύψει η επιστήμη, μετά θα προσπαθήσουν να μας δείξουν πως με τη συνουσία θα καταφέρουμε να το ερεθίσουμε.

Γιατί, η γυναικεία σεξουαλικότητα δεν είναι μια αυτόνομη κατάσταση, πρέπει να προσαρμοστεί στα αντρικά πρότυπα. Ο,τιδήποτε διαφορετικό δεν αναγνωρίζεται, δεν υπάρχει ή, στην καλύτερη περίπτωση, αποτελεί μέρος του ερωτικού παιχνιδιού, τον "πρόλογο", μια παραλλαγή για ποικιλία, ποτέ, όμως, τον έρωτα, την ολοκλήρωση. Και η προσπάθεια για να πειστούμε για όλα αυτά είναι τεράστια (κινηματογράφος, λογοτεχνία, τηλεόραση, κ.τ.λ.)

Εμείς, όμως, εξακολουθούμε να πιστεύουμε πως πραγματικό θαύμα δεν είναι η ανακάλυψη σημείων και "ικανοποιητικών σεξουαλικών τεχνικών", αλλά το να μάθουμε να κάνουμε έρωτα. Με ανθρώπους κι όχι με όργανα...

* Μαίρη Καφκά

Κατά τον πορτιέρη του Ευρ. Κοινοβουλίου, μόνο ο Reagan μπόρεσε να τραβήξει τόσο πολύ κόσμο όσο τράβηξε το συνέδριο των πορνών το οποίο έγινε για 3 μέρες εκεί.

130 πόρνες από 17 χώρες είχαν έρθει στις Βρυξέλλες για να συζητήσουν σε κλειστές συγκεντρώσεις για τα δικαιώματα των ανθρώπων, την υγεία και το φεμινισμό.

Είναι αξιοσημείωτο πως ένα χρόνο μετά από το πρώτο συνέδριο στο Άμστερνταμ, δημιουργήθηκαν σ' όλες σχεδόν τις χώρες οργανώσεις πορνών οι οποίες παλεύουν ενεργητικά την αδικία που ασκείται επάνω τους. Στην συνέντευξη τύπου έκαναν μια φρικτή ανασκόπηση γι αυτό το θέμα.

Στι Η.Π.Α. ο κάθε άντρας μπορεί να πάει στις πόρνες με πιστωτική κάρτα, ενώ οι ίδιες μπορούν να τιμωρηθούν.

Στην Δ. Γερμανία οι πόρνες πρέπει να δηλωθούν, πρέπει να πηγαίνουν κάθε βδομάδα στον γιατρό και αναγκάζονται να δουλεύουν σε συγκεκριμένα μέρη της πόλης, ενώ η πορνεία δεν είναι απογορευμένη.

Στην Γαλλία έχει κέρδος προπαντός το κράτος απ' τα εισοδήματα των γυναικών αυτών, χάρη σε ένα

Το συνέδριο των πορνών στις Βρυξέλλες

ηλίθιο σύστημα φορολογίας και προστίμου. Οι Γαλλίδες πόρνες απαγορεύεται να μένουν στο ίδιο σπίτι με τον άντρα τους, τα παιδιά τους, ή άλλους συγγενείς.

Ήταν ατέλειωτες οι ιστορίες για πόρνες δεμένες σε κλουβιά, καμμένες πόρνες και αστυνομικούς που σαν πελάτες μαζεύουν αποδείξεις, και παίρνουν χοντρά λεφτά για την προστασία τους.

Το συνέδριο αποφάσισε να εφαρμόσει τα λόγια στην πράξη. Η Γερμανική κυβέρνηση θα λάβει ένα γράμμα στο οποίο θα γράφει πως η εβδομαδιαία εξέταση πρέπει να καταργηθεί και πως οι άντρες πρέπει να αναγκάζονται να χρησιμοποιούν προφυλακτικά. Οι Γαλλίδες πόρνες θέλουν να πάνε στο Διεθνές Δικαστήριο της Χάγης για να εξεταστεί η παράλογη νομοθεσία του κράτους τους.

Στο συνέδριο φάνηκε καθαρά πως η συζήτηση επάνω στην σχέση πορνείας-φεμινισμού έχει εμβασυνθεί μέσα στον περασμένο χρόνο. Το συνέδριο επίσης βρίσκει πως η ελευθερία της πορνείας είναι μια υπόθεση γυναικών. Οι Ολλανδέζες πόρνες ζητάνε απ' τους πελάτες τους να κάνουν γνωστό τ' όνομα τους. Βρίσκουν πως οι πελάτες μ' επιρροή που έχουν σημαντικές πολιτικές θέσεις πρέπει να χρησιμοποιούν την εξουσία τους για να βελτιωθεί η θέση των πορνών.

Οι πόρνες που συμμετείχαν στο συνέδριο, απέρριψαν σε κάθε περίπτωση την άποψη μερικών φεμινιστριών που βρίσκουν πως η πορνεία πρέπει να καταργηθεί επειδή μειώνει την γυναίκα σε σεξουαλικό αντικείμενο. Η πορνεία είναι δουλειά λένε, κι οι νόμοι που προσπαθούν να κάνουν ανέφικτο το να βγάζουν κι αυτές το ψωμί τους όπως οι άλλοι άνθρωποι, πρέπει να καταργηθούν. Ταυτόχρονα πρέπει να γίνει κάτι για το κακό τους όνομα. Η έλλειψη κοινωνικής εκτίμησης είναι πολιτιστικό φαινόμενο, όπως υποστηρίζεται και από την Αμερικανοολλανδέζα Γκέηλ Πήτερσον, η οποία αναλύει τις αναφορές που υπάρχουν στα λεξικά για το επάγγελμα.

Κατά τη Μύριαμ, μια πόρνη απ' το Λίβανο, οι πόρνες παλιά δεν είχαν κακό όνομα όπως δεν είχαν και οι γιαπωνέζες γκέισες. "Η λέξη πόρνη σημαίνει φίλος και στα Κινέζικα, σημαίνει λάμψη του ήλιου". Σύμφωνα με τη Μύριαμ, η αποικιοκρατία οδήγησε στην καταστροφή μιας πιο ελεύθερης σεξουαλικής ηθικής που υπήρχε σε διάφορους μη δυτικούς πολιτισμούς.

Αυτός ο γεμάτος αυτοπεποίθηση τόνος, ακουγόταν φέτος καθαρά στις πιο πολλές παρούσες γυναίκες. Οι πόρνες δεν είναι καυμένες, δεν είναι θύματα της παιδικής τους ηλικίας. Η πορνεία είναι ένα επάγγελμα το οποίο μπορείς να διαλέξεις με ελεύθερη θέληση. Η βία ενάντια στις πόρνες είναι βία ενάντια στις γυναίκες γενικά, και όχι ειδικά ενάντια σ' αυτές.

Επεξηγηματική γι αυτή ήταν μια χιουμοριστική παράσταση μιας Αμε Προβάλλοντας διαγράμματα σε μια

την στάση
θεατρική
ρικανίδας.

οθόνη, σαν να ήταν η ετήσια οικονομική ανασκόπηση μιας μεγάλης εταιρίας, συζητούσε τα χαρακτηριστικά του επαγγέλματος. Με στατιστικούς πίνακες έδειξε τα υπέρ και τα κατά:

Λεφτά, σαγηνευτικότητα, τα ωραία ρούχα που ανήκουν σ' αυτά. Ενώ αντίθετα υπάρχουν οι ενοχλητικοί πελάτες και το ζήτημα, πώς το λέω στους δικούς μου. Η ίδια δεν δουλεύει ούτε καν 17 ώρες την εβδομάδα και βγάζει 10 φορές περισσότερα από τη μέση Αμερικανίδα γυναίκα που εργάζεται έξω από το σπίτι.

Μια Ολλανδέζα γυναίκα διηγήθηκε πώς διάλεξε το επάγγελμα, εκ πεποιθήσεως και με τελείως ελεύθερη θέληση: "Ήμουνα παντρεμένη και κοιμόμουν μόνο με τον άντρα μου. Σκέφτηκα: αν γίνω πόρνη θα δω και κάποιον άλλο και θα πάρω κιόλας και λεφτά".

Αυτή η στάση των Ευρωπαίων, Αμερικανίδων και Αυστραλέζων γυναικών, οδήγησε στο να μην συζητηθεί σχεδόν καθόλου το θέμα της αναγκαστικής πορνείας. Αυτό το κριτικάρισε στους διαδρόμους μερικές Ταϊλανδέζες πόρνες. Η May είπε: "Αυτές που έρχονται εδώ είναι ελίτ. Οι ίδιες πέτυχαν και δεν μπορούν να καταλάβουν ότι θέλεις να σταματήσεις το επάγγελμα. Σκέφτονται: εγώ πέτυχα, άρα όλες μπορούν. Είναι δυναμικές γυναίκες. Ακόμη κι αν έχουν βιαστεί κάποτε και μπήκαν γι αυτό το λόγο στο επάγγελμα, τελικά μετά απ' αυτό το διάλεξαν μόνες τους. Δεν θέλουν να είναι οι πόρνες θύματα".

Οι Ταϊλανδέζες πόρνες σημείωσαν πως πολλές πόρνες είναι θύματα. Στην Ταϊλάνδη οι γυναίκες πουλιούνται καμιά φορά απ' την οικογένεια τους για να πάνε να δουλέψουν σκλάβες σε πορνεία. Άλλες γυναίκες είναι αναγκασμένες από την φτώχεια να γίνουν πόρνες. Ελεύθερες πόρνες υπάρχουν και στην Ταϊλάνδη, κάτι που μπορεί να οδηγήσει σε περίεργες καταστάσεις όταν σ' ένα πορνεό αναγκασμένο να κλείσει, οι μισές γυναίκες νιώθουν απελευθερωμένες, ενώ οι άλλες μισές δεν νιώθουν να "αιώνονται".

Σύμφωνα με την Αμερικανίδα Μαργκότ Σαντζαίμς, στις δυτικές χώρες εξαναγκάζονται κατά 10% να δουλεύουν στην πορνεία ενώ στις χώρες του Τρίτου Κόσμου κατά 70%. Αυτά τα ποσοστά είναι μάλλον χαμηλότερα απ' ότι στην πραγματικότητα. Από μια Ολλανδική έρευνα για το εμπόριο γυναικών φαίνεται πως ανάλογα με την πόλη 25 - 60% των πορνών είναι ξένες γυναίκες. Αυτές δεν είναι όλες εξαναγκασμένες αλλά όλο και πιο συχνά συλλαμβάνονται οργανώσεις οι οποίες μαζεύουν γυναίκες απ' τις Φιλιππίνες, την Ταϊλάνδη, αλλά και απ' τη Νότια Αμερική.

Το ίδιο συμβαίνει και στη Γερμανία, εξαιτίας του οποίου εξαφανίζονται πολλές γυναίκες απ' την Ταϊλάνδη, που μπαίνουν χωρίς βίζα στη χώρα. Σύμφωνα με τις Ταϊλανδέζες, οι πιο πολλές Ταϊλανδέζες πόρνες στη Γερμανία είναι σκλάβες. Είναι φυλακισμένες και δεν παίρνουν λεφτά για τη δουλειά τους.

Σε μια από τις συνεδριάσεις συζητήσαν αποκλειστικά για την υγεία και για το ότι οι πόρνες από παράδοση θεωρούνται οι φορείς των ασθενειών. Αυτό φαίνεται να

ξανασυμβαίνει με το AIDS. Οι γυναίκες ζήτησαν να γίνει καλύτερη ενημέρωση απ' το κράτος για ασφαλή έρωτα και χρήση προφυλακτικού όχι μόνο από άντρες που πηγαίνουν στα πορνεία αλλά σε όλες τις σεξουαλικές επαφές.

Στο συνέδριο φάνηκε καθαρά πως ακόμα και οι προνομιούχες ελεύθερες Ευρωπαίες, Αμερικάνες και Αυστραλέζες πόρνες οι οποίες μπορούσαν να έρθουν στις Βρυξέλλες, έχουν ακόμα να παλέψουν για πολλά πράγματα. Μερικές απ' αυτές που συμμετείχαν στο συνέδριο πήγαν το βράδυ να επισκεφτούν τις Βελγίδες συναδέλφισσές

τους, οι οποίες δεν τολμούσαν να γυρίσουν μαζί τους στο συνέδριο από φόβο μην τις αναγνωρίσουν. Η Βελγική αστυνομία τις αντιμετωπίζει πολύ σκληρά. Εκτός απ' αυτό οι γυναίκες που είναι γνωστές σαν πόρνες μαρκάρονται. Απ' την ταυτότητά τους, την οποία κάθε Βέλγος πρέπει να κουβαλάει μαζί του, κόβεται μια γωνία, ώστε να μπορούν να το δουν ακόμα και στο ταχυδρομείο.

Μετάφραση απ' την Ολλανδική εφημερίδα "De Volks Krant", Σαβ. 4. 10. 1986

Για το ΣΥΝΕΔΡΙΟ των ΠΟΡΝΩΝ ... 6xόλιο

Στο συνέδριο των πορνών που έγινε στις Βρυξέλλες, κυριάρχησαν απόψεις που μάλλον απέχουν από την πραγματικότητα. Αυτό φαίνεται ακόμα κι από τις αντιφάσεις που υπάρχουν στα λεγόμενα αυτών των γυναικών.

Γιατί ενώ μιλάνε για καμμένες πόρνες και βασανισμένες πόρνες, υποστηρίζουν ότι είναι κι αυτή μια δουλειά σαν όλες τις άλλες.

Η πορνεία είναι ένα "επάγγελμα" που εφευρέθηκε από τους άντρες για δική τους ωφέλεια και ευχαρίστηση. Είναι μια απ' τις χειρότερες μορφές εκμετάλλευσης των γυναικών. Χρησιμοποιούν το σώμα τους σαν αντικείμενο χωρίς συναισθήματα κι επιθυμίες. Το χειρότερο είναι ότι αποκτούν αυτομάτως το δικαίωμα να βασανίζουν και να σκοτώνουν ακόμα, αυτές τις γυναίκες.

Υπάρχουν όμως, περιπτώσεις γυναικών που υποστηρίζουν ότι είναι ευχαριστημένες απ' αυτήν τη δουλειά. Μάλιστα όπως λένε οι ίδιες τα υπέρ του "επαγγέλματος" είναι οι λίγες ώρες δουλειάς και η μεγάλη αμοιβή συγκριτικά με οποιαδήποτε άλλη εργαζόμενη γυναίκα.

Αυτός είναι βέβαια ένας τρόπος σκέψης που κάνει πιο εύκολη την επιβίωση μέσα σ' αυτή τη δουλειά, αλλά και που δείχνει ότι αυτές οι γυναίκες έχουν αποδεχθεί

συνειδητά ή ασυνειδητά το ρόλο τους, σαν γυναίκες. Οτι δηλαδή όλες οι γυναίκες είναι πουτάνες, αλλά αυτές πληρώνονται κιόλας γιαυτό.

Όμως οι ψυχολογικές συνέπειες της δουλειάς αυτών των γυναικών είναι τεράστιες. Όσο μεγάλη κι αν είναι η αμοιβή τους, όπως λένε, η ψυχική και η σωματική φθορά δεν σταματάει. Και ουσιαστικά αυτές οι γυναίκες δεν επιβιώνουν.

Γιαυτό βλέποντας με την δικιά τους οπτική, νομίζω πως είναι σωστό να ζητάνε τουλάχιστον κοινωνική εκτίμηση και ενημέρωση από το κράτος. Η φρικτή πραγματικότητα της πορνείας φαίνεται καθαρά στα λεγόμενα και τις περιγραφές των Ταϊλανδέζων γυναικών.

Η ελευθερία της πορνείας δεν είναι καθόλου υπόθεση γυναικών, όπως φάνηκε ότι πιστεύουν, γιατί κινείται από τους άντρες, είναι για δικό τους συμφέρον και ευχαρίστηση, και φυσικά επιδιώκουν την ελευθερία της πορνείας.

Εκείνο που είναι υπόθεση των γυναικών είναι η κατάργηση της πορνείας. *

Μετ. Φεμκε Τωνα.-Σχόλιο. Τωνα

Πορνογραφία σημαίνει εξουσία

και ακραίας αντίληψης των ανδρών για το «ερωτικό» και γυναίκες. Αντίληψη όμως, που στα ανδρικά πλαίσια, δεν εί καθόλου εξωπραγματική και το κυριότερο δεν απευθύνεται ο και καταναλώνεται από μια μειοψηφία προβληματικών αντρών δηλ. «σεξουαλικά στερημένων» —όπως ευρέως υποστηρίζεται— αλλά αφορά όλους τους άντρες. Όσο για την έννοια σεξουαλικά στερημένου, είναι μια έννοια μονόπλευρη, τη στιγμή που δεν υφίσταται για τις γυναίκες, αλλά και εντελώς αρέγγυα, γιατί πραγματικά θα μπορούσε κάποια-ος να τη δεχθεί σήμερα, μόνο για τις γυναίκες. Κι αυτό γιατί οι γυναίκες είναι αυτές που και δεν έχουν βρει τη δική τους σεξουαλική έκφραση και δεν έχουν, δεν μπορούν να έχουν, σεξουαλική αυτονομία.

Η πορνογραφία είναι η θεμελίωση της αντρικής ιδεολογίας, είναι μέσο καθοδήγησης των αρσενικών, είναι πρόταξ

Στην πορνογραφία βρίσκει «δικαίωση» και άλλοι η καπίεση που επιβάλλει ο αντρικός κόσμος στον γυναικείο, γι μέσω αυτής αποδεικνύεται η κατωτερότητα των γυναικών «χυδαία» φύση τους, αποκαλύπτεται όλη η «αισχρότητα» γυναικείου φύλου. Εδώ (στην αντρική αντίληψη) βρίσκονται ρίζες της σεξιστικής ιδεολογίας.

— Πορνογραφία και αντρικές αξίες —

Πορνογραφία σημαίνει απεικόνιση των γυναικών έτσι όπως υπάρχει στο μυαλό των αντρών και μέσα στα φαλλικά πλαίσια που αυτοί έχουν επιβάλλει, και κατ' επέκταση εμπεριέχει στην ουσία της την αντρική επικράτηση με τη μορφή βίας. Σημαίνει εμπέδωση της βαθιάς πεποίθησης των αντρών ότι η γυναίκα είναι αντικείμενο.

Η πορνογραφία σαν σύστημα ορίζει ότι όλες οι γυναίκες είναι πόρνες. Οι πόρνες δημιουργήθηκαν από τους άντρες για να εξυπηρετήσουν τους άντρες, όπως ακριβώς και η πορνογραφία δημιουργείται από την αντρική εξουσία. Οι αντρικές αξίες είναι εκείνες που γεννούν, θεσπίζουν, επιβάλλουν την πορνογραφία, που αντιγράφονται μέσα απ' αυτή για να ισχυροποιήσουν, να θεμελιώσουν ένα σύστημα και μια εξουσία που αυθαίρετα τους έχει κατοχυρωθεί.

Η πορνογραφία είναι η γλώσσα των αντρών. Οι άντρες είναι αυτοί που έχουν την εξουσία να κατέχουν, που κρατούν τις γυναίκες κατώτερες, εξαρτημένες, αδύναμες, που χρησιμοποιούν τη σωματική τους δύναμη ενάντια σε άλλους. Μια σωματικά δυνατή γυναίκα αντίθετα, εξακολουθεί να παραμένει αδύναμη, κι αυτό γιατί δεν έχει την εξουσία του σώματός της.

Η πορνογραφία δεν είναι απεικόνιση ερωτικών σκηνών — όπως ευρέως πιστεύεται—, αλλά η απεικόνιση της πιο χυδαίας

Είναι λοιπόν η πορνογραφία το σχολείο του αντρισμού. άντρες διαπαιδαγωγούνται από μικροί να ενσαρκώσουν το ρι τους (γνωστό αυτό), όμως η πορνογραφία έρχεται να συμπληρώσει τα κενά της «μόρφωσης», έρχεται να δώσει ξεκαθαρισμένη άποψη για τις γυναίκες, έρχεται να πει όσα η «ηθική» καθωσπρέπει κοινωνία δεν τολμά, έρχεται τέλος να εξωθή στην πράξη και να κάνει βιαστές τους εν δυνάμει βιαστές.

Όμως ας δούμε τις αντρικές αξίες και πώς λειτουργούν στην πορνογραφία.

Οι αντρικές αξίες είναι αυτές που διαμορφώνουν και την αντίληψη για τις γυναίκες, αντίληψη που ξεκινάει απ' το αξίμα ότι οι γυναίκες είναι κατώτερες, αξίωμα που δεν χρειάζεται αποδείξεις —αν και οι άντρες είναι καθαρά εξαρτημένοι απ' τον ορθολογισμό και τον επιστημονισμό— γιατί αυτοί σαν εξουσιαστές του λόγου ορίζουν κάτι σαν ανώτερο ή κατώτερο, σαν δυνατό ή αδύνατο.

Καθορίζουν λοιπόν καταρχή τη σωματική δύναμη, σαν ξία. Δύναμη μέσω της οποίας ασκείται η εξουσία και επέρχεται η κατοχή. Εξουσία γιατί έχουν την ελευθερία της χρήσης της Αξία γιατί στο αντρικό πλαίσιο αξιών, η επιβολή, η κατάκτηση, η νίκη —αδιαμφισβήτητες αξίες— προϋποθέτουν δύναμη και φυσικά δυνατότητα άσκησής της. Κάτι το οποίο απαγορεύ

ται στις γυναίκες. Στην πορνογραφία, ιδιαίτερα εξυμνείται η δύναμη. Είναι ίσως το ύψιστο αγαθό της, γιατί απ' την ευχέρεια των αντρών να την ασκούν, προκύπτει και η δυνατότητά τους να μπορούν να κατέχουν.

Έτσι, το βασικό πρότυπο απεικόνισης των αντρών και των γυναικών στην πορνογραφία, είναι αυτό από κάτοχους και κατεχόμενες. Οι κάτοχοι έχουν τη δυνατότητα να κατακτήσουν και στη συνέχεια να χρησιμοποιήσουν χωρίς κανένα περιορισμό το λάφυρό τους —πάντα θηλυκό.

Η δύναμη τους παρέχει την εξουσία για κατάκτηση, δημιουργία αξιών, οριοθέτηση των πάντων, κατασκευή γλώσσας, ιστορίας, πολιτισμού, κατάκτησης πλούτου.

Όμως σ' όλη τη διαδικασία κατοχής και εκμηδένισης του θηλυκού, η άσκηση βίας είναι προϋπόθεση και η σεξουαλική βία στόχος. Πράγματι, στην πορνογραφία δεν υπάρχει τίποτε που να δοξάζεται και να προπαγανδίζεται περισσότερο, απ' τη σεξουαλική βία ενάντια στις γυναίκες. Κι αυτό έχει να κάνει απ' τη μια με το ιδεολογικό υπόβαθρο της πορνογραφίας και απ' την άλλη με την άποψη των ανδρών —που φτιάχνουν την πορνογραφία— για το σεξ.

Ιδεολογικό της υπόβαθρο είναι ότι οι γυναίκες όχι μόνο ανέχονται, αλλά θέλουν και αποζητούν τη σεξουαλική βία στον έρωτα. Γιατί αυτό συνδέεται με τη φυσική τους κατωτερότητα και το ρόλο τους, καθώς και με την αντικειμενοποίηση που έχουν υποστεί. Δηλαδή έρχονται να αποδεχθούν τη «θηλυκότητα» που είναι η εικόνα των γυναικών, απ' τους πλάστες τους, τους άνδρες.

Η εικόνα αυτή στην πορνογραφία, και όχι μόνο εκεί, είναι προσαρμοσμένη στις ανάγκες, στις θελήσεις, στα όρια των αντρών: Θέλουν να καταπιέζονται γιατί εκπληρώνουν το φυσικό τους προορισμό, τις αρέσει η βία, γιατί οι άνδρες πρέπει να την ασκούν για να δείχνουν την ανωτερότητά τους, τις αρέσει ο εξευτελισμός για να προσαρμοστούν στις απαιτήσεις της θηλυκότητας, τις αρέσει να 'ναι αδύναμες γιατί αυτό συμβαίνει σε καθετί κατώτερο.

Αφού λοιπόν οι γυναίκες δεν μπορούν να αποδείξουν ότι αυτή η εικόνα που φτιάχνουν οι άνδρες διαστρεβλώνει όλη την ύπαρξή τους, γιατί ζουν σ' ένα κόσμο που άλλοι έφτιαξαν, μιλάνε

γλώσσα που δεν είναι δική τους, τις περισσότερες φορές υποδουλώνονται, συμμορφώνονται, παραδέχονται τη «φυσική τους κατωτερότητα». Η γυναίκα πια σαν κατώτερη μπαίνει στην υπηρεσία του άνδρα. Γίνεται πόρνη ή μητέρα, μορφές που δηλώνουν την αντικειμενοποίησή της. Και στα δύο στάδια οι γυναίκες είναι αντικείμενα εξυπηρέτησης της αντρικής επιθυμίας. Όλες περνούν και τα δύο στάδια. Η πορνογραφία εξισώνει τις γυναίκες με το ένα απ' αυτά: τις πόρνες, αντικείμενα ικανοποίησης και πόθου.

Άλλωστε σε κάθε είδος πορνογραφίας, ολόκληρος ο κόσμος, έξω απ' τον άντρα, αποτελείται από αντικείμενα. Οι άντρες, όχι μόνο είναι θεμιτό, αλλά είναι και αναγκαίο, να σχετίζονται με τις γυναίκες με αντικείμενα. Γιατί αλλιώς δεν μπορούν να χρησιμοποιηθούν για σεξ. Αφού σεξ, δεν νοείται, χωρίς χρήση, στον αντρικό πολιτισμό. Εδώ άλλωστε βρίσκει ερμηνεία, η τρομερή απέχθεια και ο φόβος του ομοφυλόφιλου άντρα. Γιατί με το να χρησιμοποιείται και ένας μόνο άντρας σαν αντικείμενο, θίγεται ολόκληρο το αντρικό φύλο, κλονίζεται το αντρικό οικοδόμημα.

Η αναπόφευκτη και αναγκαία σκληρότητα που χρειάζεται για τη μετατροπή ενός ανθρώπου σε αντικείμενο, δεν αναγνωρίζεται σαν σκληρότητα, αντίθετα θεωρείται φυσική και αποκαλείται σαδισμός του αρσενικού, που συμπληρώνει τον επίσης αναγκαίο και φυσικό μαζοχισμό του θηλυκού.

Το αντικείμενο λοιπόν δημιουργείται απ' τον πλάστη του, τον άντρα, υπάρχει γι' αυτόν, γίνεται πρόκληση εξαιτίας της μορφής του —την οποία ο ίδιος επιβάλλει— και της ιδιότητάς του, σαν αντικείμενου. Στην αντικειμενοποίηση της γυναίκας βρίσκεται η ανοχή της βίας των αντρών. Χαρακτηριστικά η Dyorkin λέει: «Δεν βιάζει κανείς κάτι με το να το χρησιμοποιεί γι' αυτό που είναι φτιαγμένο: ούτε ο διασμός, ούτε η πορνεία αποτελούν προσβολή για τη γυναίκα, διότι με τα δύο αυτά εκπληρώνει τη φυσική της λειτουργία». Και συνεχίζει: «Η προσπάθεια της γυναίκας να παραμείνει αθώα, η προσπάθεια να αποδείξει ότι σε κάθε περίπτωση σεξουαλικής χρησιμοποίησής της, χρησιμοποιήθηκε ενάντια στη θέλησή της, αποτελεί πάντα μια προσπάθεια να αποδείξει ότι δεν είναι πόρνη».

— Πορνογραφία και αντίληψη για τον έρωτα —

Ο έρωτας για τους άντρες και τις γυναίκες είναι εντελώς διαφορετικά πράγματα.

Για τους άντρες το σεξ είναι ο στόχος, είναι η επιδίωξη, είναι η κατάκτηση. Οι άντρες δεν χρειάζονται συναισθήματα, ευαισθησία, αγάπη, για να μπορέσουν να κάνουν σεξ. Το μόνο που χρειάζονται είναι ένα σώμα πορνικό για να επιτελέσουν αυτό που επιδιώκουν. Οι άντρες δεν θέλουν δεσμεύσεις, σχέσεις, επαφή. Θέλουν σεξ. Και το παίρνουν όταν και όπως θέλουν.

Ενώ για τις γυναίκες το σεξ είναι το μέσο για την επαφή, την τρυφερότητα, την επικοινωνία. Οι γυναίκες κάνουν έρωτα για να προσεγγίσουν, σπανιότερα για να ικανοποιηθούν σεξουαλικά, μια και σχεδόν ποτέ δεν μπορούν να λειτουργήσουν ερωτικά χωρίς να υπάρχει το συναισθηματικό.

Αλλά και οποιαδήποτε επιθυμία των γυναικών και αν εμμέλνεται στην πορνογραφία, είναι όχι δική τους επιθυμία, αλλά δήλωση υποταγής στα αντρικά πρότυπα. Γι' αυτό άλλωστε η επιθυμία των γυναικών είναι αυτή που πάντα ο άντρας εκείνη τη στιγμή θέλει. Είναι αυτή που προκαλεί ιδιαίτερη ευχαρίστηση στον άντρα. Και πάντα έχει να κάνει με τη θέληση της γυναίκας στο να εξευτελιστεί. Κάτι που ιδιαίτερα αρέσει στους άντρες.

Όμως άλλο είναι το γιατί κάνουν άντρες και γυναίκες έρωτα, και άλλο τι είναι έρωτας.

Και αυτό που θεωρείται έρωτας σήμερα είναι αυτό που ορίζουν οι άντρες σαν τέτοιο. Ο έρωτας για τους άντρες παίρνει πραγματική διάσταση στην πορνογραφία και δεν έχει καμιά διαφορά απ' την πραγματικότητα. Γιατί οι άντρες τον μόνο δυνατό τρόπο έρωτα που μπορούν να αντιληφθούν είναι αυτός που αποπνέει δύναμη, θία, επιβολή, εξουσίαση, εξευτελισμό. Μπορούν να κάνουν έρωτα μόνο με αντικείμενα. Μόνο με πόρνες.

Έτσι ο έρωτας μέσα απ' την πορνογραφία μας δίνεται σαν υποκατάστατο της επικοινωνίας, σαν πράξη θίαση αποκλειστικά, σαν επίδειξη εξουσίας και επιβολής.

Στην πορνογραφία η αξία του θηλυκού είναι η δυνατότητά του να προκαλεί στύση, δηλ. να προκαλεί με την «αισχρή» του φύση, στο να το χρησιμοποιήσουν. Και στη συνέχεια η πρόκληση του οργασμού του αρσενικού.

Επίσης η αξία του θηλυκού είναι η απόλαυση της θίας. Η συνεχής απόδειξη της γυναικείας ανάγκης για πόνο και θία την οδηγεί στην ανώτερη βαθμίδα θηλυκότητας. Όσο περισσότερο ανέχεται και δείχνει ότι επιθυμεί τον πόνο και τη θία, δηλ. το αντρικό «μοντέλλο» σεξ, τόσο πιο θελκτική και πιο σεξουαλική θεωρείται. Οποιαδήποτε αμφισβήτηση της οριοθέτησης του αντρικού προτύπου σεξ σημαίνει απομόνωση και αποκλεισμό απ'

την αντρική σφαίρα επιθυμίας. Και αυτό σημαίνει συνολικό αποκλεισμό, γιατί η μοναδική αξία των γυναικών είναι αυτή της σεξουαλικής πρόκλησης.

Έτσι, η συμμόρφωση στα αντρικά πλαίσια για τον έρωτα, σημαίνει είσοδο στην ερωτική σφαίρα. Και είναι προφανές ότι η αντρική προσαρμογή είναι και πιο εύκολη και πιο ακίνδυνη. Γιατί έχουν να προσαρμοστούν με τον κόσμο της δύναμης, της εξουσίας. Και σίγουρα, το παλιό γνωστό τοιτάτο «καλύτερα καταπιεστής παρά καταπιεσμένος», κρύβει μεγάλη αλήθεια.

Οι άντρες αφού πια προσαρμοστούν στο ρόλο τους, θα απορρίψουν έκτοτε οποιαδήποτε τρυφερότητα και ευαισθησία που δηλώνουν αδυναμία, γιατί αλλιώς διακινδυνεύουν τη δύναμή τους, γιατί είναι γυναικεία, γιατί είναι εξορισμένα απ' το αντρικό σύστημα αξιών.

Έρωτας λοιπόν σημαίνει, φυσικά και στην πορνογραφία, αυτό που συμβαίνει πάντα ανάμεσα σ' έναν δυνατό και μία αδύναμη, έναν ενεργητικό και μια παθητική, έναν που παίρνει με τη θία και μια που δίνεται. Δηλαδή πάντα από ένα αρσενικό και μια θηλυκή που ορίζεται σαν τέτοια απ' τη στιγμή που χρησιμοποιείται, που παίρνεται, που καταχτάται.

Έρωτας υπάρχει εκεί μόνο, όπου υπάρχει πέος το οποίο δρα. Δράση του πέους σημαίνει έρωτας. Δηλαδή ύπαρξη και τάκτηση από το αρσενικό.

Έρωτας, τέλος, είναι οτιδήποτε ορίζεται απ' τους άντρες και επιτελούν, εκτελούν οι γυναίκες. Είναι η εξουσία των αντρών να επιβάλλουν στις γυναίκες τη θέλησή τους. Πραγματικά οτιδήποτε συμβαίνει στους άντρες στο σεξ και στην πορνογραφία, ακόμη π.χ. και το ξύλο που δίνει μια γυναίκα σ' ένα μαζοχιστή, δεν σημαίνει δύναμη της γυναίκας, αλλά το κάνει μόνο και όταν το θέλει και το επιβάλλει ο άντρας. Αυτός διατάζει και αυτή εκτελεί.

— Πώς ενσωματώνουν οι γυναίκες την πορνογραφία —

Πράγματι, θα πρέπει να δούμε και το πώς οι γυναίκες ενσωματώνουν το ρόλο τους μέσα απ' την πορνογραφία.

Έχοντας σαν δεδομένο ότι πορνογραφία δεν είναι μόνο το κραυγαλέο πορνογραφικό υλικό, αλλά βρίσκεται παντού όπου υπάρχει η παρουσίαση των γυναικών, οι γυναίκες έχουν μια σαφή επαφή με την εικόνα του εαυτού τους μέσα απ' αυτή.

Η απεικόνισή τους είναι πορνική απεικόνιση. Η κατωτερότητα και η αντικειμενοποίησή τους θεωρείται φυσικό φαινόμενο.

Ο έρωτας, είναι αυτός που επιβάλλει κάθε άντρας. Στην κοινωνία, γλώσσα, ιστορία, λογική, επικρατούν οι αντρικές αξίες.

Η γυναίκα έχει τόσο διαστρεβλωμένη την εικόνα της, που πραγματικά δεν μπορεί να διαχωρίσει το επίκτητο απ' το φυσικό.

Έτσι θεωρεί σαν δεδομένες τις παραπάνω αξίες και συνέχεια βρίσκεται σε μια πορεία προσαρμογής του εαυτού της, σύμφωνα μ' αυτές.

Όσο αφορά τώρα το ερωτικό, πραγματικά εκεί ακόμα περισσότερο, προσπαθεί να φτάσει το ευνοησιμένο και απρόσωπο αντικείμενο που θα 'πρεπε να είναι. Πράγματι είναι η χειρότερη και πιο επώδυνη προσαρμογή. Και η προσαρμογή αρχίζει από τότε που γεννιέται κάθε γυναίκα.

Επίσης καθετί που έχει σχέση σήμερα με τον έρωτα, είναι αυτό που οι άντρες θεωρούν σαν έρωτα. Και αυτά είναι όσα ήδη αναφέραμε. Έτσι και για τις γυναίκες έρωτας είναι αυτό που έχουν ορίσει οι άντρες. Έτσι οι γυναίκες συμπεριφέρονται και προσδιορίζουν σαν σεξ όλα όσα και οι άντρες, με μόνη διαφορά το ρόλο τους.

Πράγματι, οποιαδήποτε εικόνα, σκέψη, λειτουργία ερωτική, δεν υπάρχει πέρα απ' την πορνογραφική.

Είναι φυσικό λοιπόν, ακόμα και οι ερωτικές σκέψεις και φαντασιώσεις των γυναικών να είναι πορνογραφικές —μια και αυτό είναι έρωτας. Όμως εδώ θα 'ταν καλό να ξέρουν όλοι οι έν-

θερμοι υποστηρικτές της πορνικής και παθητικής φύσης των γυναικών, ότι αυτό (δηλαδή φαντασιώσεις κλπ.) δεν έχει καμιά σχέση με την πραγματικότητα. Γιατί τις φαντασιώσεις τις ελέγχουν οι ίδιες, ενώ την πραγματικότητα όχι. Και φυσικά στην πραγματικότητα δεν τις αρέσει τίποτα που δεν περιέχει συναισθηματισμό και τρυφερότητα.

Είναι προφανές ότι η αντρική αντίληψη έχει κάνει τόσο βαθιά κακό στις γυναίκες, που πραγματικά πολλά πράγματα εξευτελιστικά για τις γυναίκες, έχουν περάσει σε όλες.

Αν όμως δεν βρούμε τη σεξουαλική μας έκφραση αυτόνομα, δεν θα ξεπεράσουμε όλα αυτά που ισχύουν για μας, χωρίς εμάς.

— Λίγα για τα σύμβολα στην πορνογραφία —

Στην πορνογραφική εικόνα τώρα, η εξουσία και η βία μεταφράζονται και ενσαρκώνονται στην πραγματική ή συμβολική, πάντα όμως απειλητική και καταλυτική, ύπαρξη του πέους. Ακόμα και αν δεν υπάρχει κάποιος άντρας που να επιδεικνύει το πέος του —πράγμα που σπάνια φυσικά γίνεται— σίγουρα θα υπάρχουν αντικείμενα που θα το αναπληρώνουν. Αντικείμενα τα οποία θα αποπνέουν δύναμη, απειλή, θάνατο. Όπως μαχαίρια, ψαλίδια, πλαστικά πέη κλπ.

Οι κινήσεις του άντρα πάντα αποφασιστικές και εξουσιαστικές. Πιάνουν, αρπάζουν, δέρνουν. Οι γυναίκες υποτακτικές, δεμένες, χαζές, άβουλες ή δυναμικές που έχουν σκληρή έκφραση και κακές προθέσεις. Πάντα όμως για να ικανοποιήσουν τον άντρα και φυσικά μέχρι εκεί που το επιτρέπει αυτός.

Το ντύσιμο, ο λόγος, η συμπεριφορά, αποπνέουν τη λογική που κυριαρχεί στην πορνογραφία. Ο λόγος χυδαίος, επίθετα ε-

ξευτελιστικά, παρομοίωση των γυναικών με τα ζώα, που τις δίνουν τις ιδιότητές τους: ύπουλη, κακιά, άγρια, πειθήνια, βρώμικη. Ιδιότητες βέβαια που οι άντρες ορίζουν και γι' αυτά (ζώα).

Τα ρούχα των γυναικών διακοσμητικά, αφήνοντας περιθώρια να αποκαλύψουν τα σημεία που οι άντρες θεωρούν σεξουαλικά. Πάντα στενά, που την εμποδίζουν να κινείται, σχιστά που αποκαλύπτουν, γυαλιστερά που την στολίζουν σαν δώρο για τον άντρα. Τα εσώρουχα (συνήθως μαύρα) πάντα την αντικειμενοποιούν και δείχνουν το δέσιμο που σημαίνει την ανικανότητα.

Και φυσικά τα αναγκαία ψηλοτάκουνα παπούτσια τα οποία δείχνουν την αστάθεια, το δέσιμο, τον ακρωτηριασμό.

Φυσικά τα σύμβολα είναι τόσα πολλά και τόσο πλούσια σε ευρηματικότητα, που θα άξιζε ένα κείμενο αποκλειστικά γι' αυτά.

Ακόμα και ο έρωτας ανάμεσα σε δύο γυναίκες στην πορνογραφία δεν είναι τίποτα άλλο από μια έκφραση της αντρικής εξουσίας και της αντρικής αντίληψης για τη λεσβία. Ο έρωτάς τους απεικονίζεται στις πορνογραφικές εικόνες σαν κάτι που χρησιμοποιείται για να δείξει και να ερεθίσει το θεατή. Οι γυ-

ναίκες ποζάρουν, παίζουν μεταξύ τους. Αυτό που κάνουν ούτε είναι σοβαρό ούτε έχει καμιά αξία από μόνο του. Η παρουσία του άντρα και σ' αυτές τις εικόνες απαραίτητη, αφού αντικαθίσταται από διάφορα τεχνητά φαλλικά αντικείμενα. Φαίνεται καθαρά πως οι γυναίκες δεν είναι μαζί για τον εαυτό τους και για τη δική τους ευχαρίστηση. Το αρσενικό ακόμα και με την απουσία του τις παραβιάζει, τις υποτιμά, τις χρησιμοποιεί σαν σεξουαλικά αντικείμενα. Υπάρχει ανάμεσά τους και επιβάλλει την εξουσία του με το να τον εξυπηρετούν και πάλι σεξουαλικά εκθέτοντας τις λεσβιακές τους σχέσεις. Μέσα στην πορνογραφία ο έρωτας των γυναικών είναι θέα στα μάτια των αντρών, είναι πόζα για το θεατή, είναι μέσο για την ηδονή των αντρών.

Οι γυναίκες δεν μπορούν να υπάρξουν μεταξύ τους, γιατί η πορνογραφία με το μόνο τρόπο που μπορεί ν' αντιληφθεί αυτή τη συνύπαρξη είναι με το να εκμεταλλευτεί και να εκμηδενίσει την ερωτική τους στιγμή να την υποτιμήσει σεξουαλικά, να διεισδύσει μέσα στο γυναικείο ιδιωτικό, να το εξευτελίσει και να το αντικειμενοποιήσει. Δείχνοντας έτσι πως στην πορνογραφία ο λεσβιακός έρωτας δεν μπορεί να 'ναι αυτόνομος, αυθεντικός, υπαρκτός, αλλά υπάρχει και απεικονίζεται για να προκαλέσει το αρσενικό και να το ευχαριστήσει.

— Η λογοτεχνία σαν μια υψηλής ποιότητας πορνογραφία —

Στη λογοτεχνία και γενικά στην Τέχνη η χρησιμοποίηση της γυναίκας είχε μιá ανάλογη λειτουργία, όπως και στην πορνογραφία.

Κι εδώ οι αντρικές αξίες καθόρισαν με τον ίδιο τρόπο το γυναικείο κορμί και μέσα στην αντρική κουλτούρα η γυναίκα αποτελεί ενσάρκωση της Τέλειας Ομορφιάς.

Είναι ένα ωραίο αντικείμενο που προκαλεί αισθητικές συγκινήσεις, εξάπτει πόθο και εμπνέει. Μέσα από τα λογοτεχνικά δοκίμια, τη μυθολογία, τα έργα τέχνης, η γυναίκα αναπαριστάται σαν ένα όνειρο, μια οπτασία, μια ιδέα. Δεν είναι ποτέ μια ανθρώπινη ύπαρξη, προσδιορισμένη ατομικά, συγκεκριμένη και απτή.

Αυτή η εξιδανίκευση της γυναικείας ομορφιάς έχει ένα και μόνο προορισμό. Να χρησιμοποιηθεί στο τέλος και να κακοποιηθεί. Είναι η Ομορφιά που υπάρχει για να γίνει θάνατος. Είναι δηλαδή πάλι το αντικείμενο που αξίζει να υπάρχει γιατί στο τέλος θα καταστραφεί.

Αυτή η λειτουργία της Ομορφιάς φαίνεται καθαρά σ' αυτό που γράφει ο Μπατάιγ: «Ποθεί κανείς την ομορφιά για να μπορέσει να την λερώσει. Δεν την ποθεί γι' αυτό που είναι, αλλά για τη χαρά που του προσφέρει η προοπτική της βεβήλωσής της».

Το τρίπτυχο θία—σεξ—θάνατος εκθειάζεται μέσα στο έργο του Μπατάιγ και η βιαιότητα του θανάτου ταυτίζεται με τη βιαιότητα του σεξ, για να καταλήξει στη διαπίστωση πως ο θάνατος είναι το θρώμικο μυστικό του σεξ. Στον Μπωντλαίρ η γυναίκα είναι κάτι το πρωτόγονο, το χυδαίο, κάτι το αισχρό. Είναι αυτό που δικαιολογεί γιατί είναι πόρνη και γιατί δεν μπορεί να 'ναι κάτι παραπάνω από ένα σεξουαλικό αντικείμενο που πρέπει να βιασθεί. Ο Φλωμπέρ δεν μπορεί να μην περιγράφει

στην «Αισθηματική Αγωγή» ότι η πιο ευτυχισμένη στιγμή της ζωής του ήταν όταν επισκέφτηκε για πρώτη φορά ένα μπορντέλο, νιώθοντας πως είχε στη διάθεσή του τόσες γυναίκες. Είναι η ευτυχία που γεννιέται στους άντρες όταν νιώθουν τη δύναμη που έχουν μπροστά σε πόρνες, όταν αναγνωρίζουν τη σημασία και το μέγεθος του ανδρισμού τους.

Ο Χ. Μίλλερ, ο Πόε, ο Ζενέ και τόσοι άλλοι μεγάλοι λογοτέχνες όμως και μεγάλοι πορνογράφοι, μας δίνουν με το έργο τους μια πορνογραφία υψηλής ποιότητας. Μια πορνογραφία που δεν τολμά κανείς να την αμφισβητήσει αφού καταξιώνεται τόσο στέρεα με το επικάλυμμα της λογοτεχνίας και του έργου τέχνης.

Το έργο του Σαντ με τους βιασμούς, τους σφαγιασμούς, τα κάθε είδους βασανιστήρια και τόσα άλλα αποτρόπαια ενάντια στις γυναίκες, αλλά και η ίδια του η ζωή, τον ανακηρύσσουν σαν το μεγαλύτερο πορνογράφο που υπήρξε ποτέ. Όμως αυτό το έργο έγινε θρύλος άσχετα αν ήταν ένα έργο βγαλμένο μέσα από το αίμα, τους φόνους, τα βασανιστήρια γυναικών. Ο Σαντ, ο κατεξοχήν υμνητής της βίας και του εγκλήματος στο σεξ, προβλήθηκε σαν απόλυτος επαναστάτης, το έργο του γοήτευσε και ο ίδιος μυθοποιήθηκε. Για την Αριστερά ο Σαντ είναι ο ενσαρκωτής της ελευθερίας. Ήταν η απόλυτη ελευθερία στο σεξ και στην ερωτική επιθυμία. Καθόλου όμως δεν απασχόλησε τους διανοούμενους της Αριστεράς και όλες τις άλλες προσωπικότητες της λογοτεχνίας και της τέχνης που ασχολήθηκαν μαζί του, πως αυτή η ελευθερία του Σαντ στηριζόταν πάνω στην υποδούλωση των γυναικών. Ήταν μια σεξουαλική ελευθερία για την αντρική επιθυμία που είχε σαν αντίτιμο το βιασμό και το θάνατο της γυναίκας. Αυτό το αντίτιμο δε φάνηκε και πολύ μεγάλο για να ληφθεί υπόψη. Γιατί άλλωστε, αφού συμβάδιζε με

τη γενικότερη αντίληψή τους ότι η γυναίκα υπάρχει για να είναι διαθέσιμη και να χρησιμοποιείται από τους άντρες. Έτσι, η απεριόριστη και με κάθε τρόπο χρησιμοποίησή της, ήταν απόλυτη ελευθερία, ήταν χρησιμοποίηση επαναστατική, ήταν «σεξουαλική ελευθερία». Στην πραγματικότητα η ελευθερία του Σαντ ήταν η ελευθερία έτσι όπως καταλαβαίνουν οι άντρες το νόημά της.

Το έργο του Σαντ δεν είναι τίποτα άλλο από μια φρικαλέα ενσάρκωση των αντρικών αξιών για τη γυναίκα, τον ερωτισμό, την ελευθερία. Η αντρική ιστορία, ο αντρικός πολιτισμός, στηρίζονται στο σαδισμό, στο φόνο, στη δημιουργία θυμάτων, στη σκληρότητα. Το έργο του Σαντ είναι αντανάκλαση αυτής της αντρικής ιστορίας και η αποτίμηση των γυναικών γίνεται με τον ίδιο ακριβώς τρόπο και στους δύο χώρους.

Στον Σαντ ανακαλύπτουμε πιο έντονα και απροκάλυπτα από πουθενά αλλού, πώς η εξουσία του πορνογράφου είναι η εξουσία του βιαστή, είναι η εξουσία του άντρα.

Στα φιλοσοφικά έργα, στα επιστημονικά δοκίμια και στην αντρική ιστοριογραφία, η παρουσία των γυναικών είναι ανύπαρκτη. Η ιστορική τους ύπαρξη δεν θεωρήθηκε ποτέ τόσο σημαντική και σπουδαία ώστε να καταγραφεί. Είναι πλάσματα χωρίς αξία, χωρίς ιστορία, είναι μόνο σκιές που δεν έπαιξαν ποτέ κανένα ρόλο, δεν καθόρισαν τίποτα.

Στη λογοτεχνία διάζεται η Ομορφιά κι αυτό που κάθε φορά η γυναίκα ενσαρκώνει ιδεατά. Στην πορνογραφία η γυναίκα είναι πόρνη, η σεξουαλικότητά της είναι χυδαία και βρώμικη. Εδώ οι άντρες διάζουν το Χυδαίο, το Αισχρό. Είτε σαν εξιδανικευμένο αντικείμενο είτε σαν αντικείμενο ταπεινωμένο και εξευτελισμένο, η γυναίκα είναι προορισμένη να χρησιμοποιηθεί και να προκαλέσει σεξουαλική διέγερση. Ένα αντικείμενο προορισμένο να υπηρετήσει και να κατευνάσει τη σφοδρότητα του αντρικού πάθους με το να μετατραπεί σε θύμα. Ένα αντικείμενο που μέσα απ' όλες αυτές τις πολλαπλές του αποχρώσεις ο άντρας βιώνει τη δύναμή του, την υπεροχή του πέους του, την άγρια χαρά της κατάκτησης. Η ύπαρξη της γυναίκας έχει το νόημα ύπαρξης ενός πράγματος. Ένα πράγμα που κατασκευάζεται με τις Καλές Τέχνες, τη Μόδα, και βρίσκει την πιο χυδαία του εικόνα στην πορνογραφία. Σ' αυτήν η λογική του αρσενικού εκφράζεται με τον πιο σκληρό, πιο βίαιο, πιο απροκάλυπτο τρόπο. Εδώ η εξουσία του αρσενικού δεν κρύβεται πίσω από σύμβολα, εξιδανικευμένες υπάρξεις και νοσηρές φαντασιώσεις.

— Δεξιά και αριστερή αντίληψη για την πορνογραφία —

Η Δεξιά ιδεολογία για την πορνογραφία στηρίζεται στο διαχωρισμό της γυναίκας σαν καλής συζύγου και μητέρας από τη μια μεριά, που κλεισμένη στο σπίτι φροντίζει για την κοινωνική υπόληψη του συζύγου αναπαράγοντας και φροντίζοντας παιδιά, και από την άλλη η κακιά γυναίκα — η βρώμικη — η πόρνη που σ' αυτήν το αρσενικό θα βρει τη σεξουαλική απόλαυση με το μυστικό σεξ και τις μυστικές αμαρτίες του.

Η πορνογραφική βιομηχανία της Δεξιάς στηρίχτηκε σ' αυτή τη μυστικότητα για το σεξ και την ηδονή.

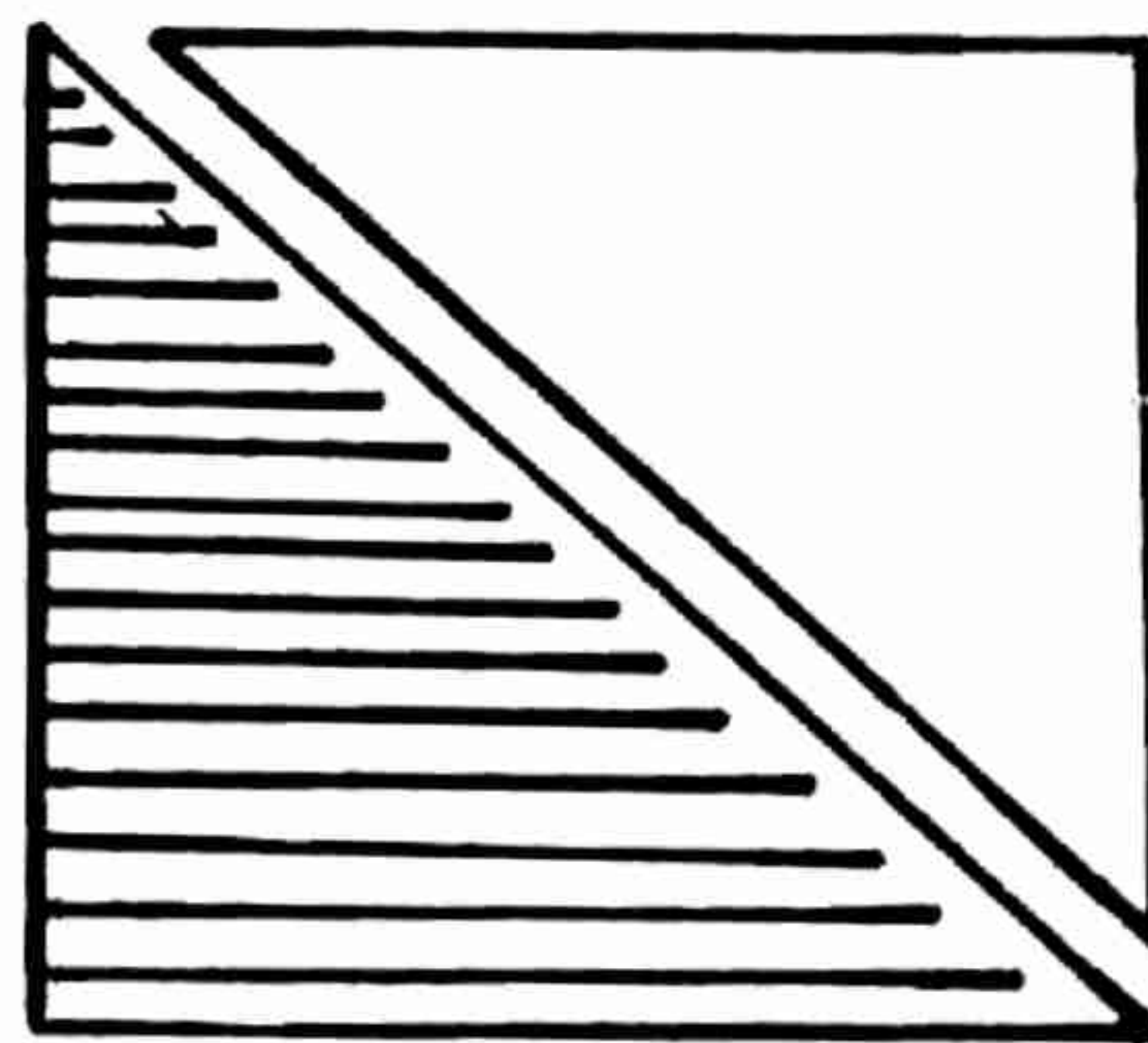
Στην αριστερή ιδεολογία η γυναίκα είναι διαθέσιμη, «απελευθερωμένη». Η σεξουαλικότητά της είναι ελεύθερη, δημόσια, και ανήκει σ' όλους. Είναι ένα αγαθό που στο όνομα της σεξουαλικής ελευθερίας μπορεί να χρησιμοποιηθεί χωρίς όρια. Είναι

Στον κόσμο της πορνογραφίας η εικόνα είναι ωμή και όλα δουλεύουν γρήγορα και αποκαλυπτικά. Εδώ η γυναίκα γίνεται εξώφυλλο περιοδικού, γίνεται πόστερ, καρτ-ποστάλ, γίνεται ταινία, video. Γίνεται μοντέλλο που παθητικό και τηλεκατευθυνόμενο εκτίθεται στα μάτια των αντρών

Η πορνογραφική βιομηχανία αναπτύσσεται ολοένα και περισσότερο. Η ανάπτυξη της τεχνολογίας την ενισχύει και την διευκολύνει εφευρίσκοντας μέσα που βοηθούν στην πιο εύκολη κατανάλωσή της. Το πορνογραφικό υλικό απορροφάται από το αγοραστικό κοινό με καταπληκτική ταχύτητα και με κέρδη τεράστια.

Ο κινηματογράφος, ένα από τα πιο σύγχρονα μέσα πορνογραφίας, εκτός από την παραγωγή πορνολογικών, εξυπηρετεί τις πορνογραφικές αντιλήψεις φτιάχνοντας και ταινίες υψηλής πορνογραφικής ποιότητας. Κι εδώ η τέχνη του κινηματογράφου έχει μια ανάλογη λειτουργία μ' αυτήν της λογοτεχνίας.

Η σύγχρονη πορνογραφική βιομηχανία ενισχύθηκε και πήρε τη συγκεκριμένη της μορφή σαν εμπόριο του σεξ και από την αριστερά και την αντίληψή της για τη σεξουαλική ελευθερία που άρχισε να αναπτύσσεται από τη δεκαετία του '60.

ένα κοινόχρηστο αγαθό που δεν μπορεί να γίνει κτήμα ενός άντρα, αλλά να χρησιμοποιηθεί απ' όλους.

Αυτή είναι η αριστερή αντίληψη για τη σεξουαλική απελευθέρωση που χειραγωγήθηκε από τον άντρα και μετέτρεψε τη γυναίκα σε μια δημόσια πόρνη. Μια πόρνη που έχει βγει από το σπίτι της και έγινε ένα αγαθό για δημόσια κατανάλωση.

Και στη Δεξιά και στην Αριστερή αντίληψη η γυναίκα είναι πόρνη, είναι σεξουαλικό εμπόρευμα.

Η Αριστερά προωθεί την πορνογραφία δίνοντάς της την ιδεολογική κάλυψη της ελευθερίας στο σεξ, και της σεξουαλικής επανάστασης. Ελευθερία για την Αριστερά σημαίνει ελευθερία στη χρησιμοποίηση της γυναίκας σαν συλλογικής πόρνης. Η σεξουαλικότητα της γυναίκας είναι μαζική. Κι εδώ η γυναίκα

πρέπει ν' αρνηθεί τη φύση της σαν άτομο, την ευαισθησία της, και να προκαλέσει το αρσενικό με την ξεδιάντροπη διαθεσιμότητά της.

Η Δεξιά και η Αριστερά συμμαχούν απόλυτα όταν είναι να μεταβάλλουν τις γυναίκες σε αντικείμενα που πρέπει να χρησιμοποιηθούν σαν πόρνες όταν πρόκειται να τις αξιολογήσουν είτε σαν αριστερές είτε σαν δεξιές πόρνες.

Μέσα σ' αυτό το σύστημα αξιών που κινείται η πορνογραφία, δεν υπάρχει καμιά ελευθερία για τις γυναίκες. Οι άντρες τις εξουσιάζουν, τις περιφρονούν, τις υποτιμούν.

Η αξιολόγηση των γυναικών σαν πόρνες μας πνίγει και μας εγκλωβίζει στην εξουσία της κατοχής των αντρών.

Μέχρι τώρα δεν αντισταθήκαμε δυναμικά ούτε αντιμετωπίσαμε αυτό τον εξευτελισμό του κορμιού μας και της γυναικείας μας ύπαρξης με το να βρούμε τρόπους να επέμβουμε και να πιέσουμε για να σταματήσει να παράγεται πορνογραφικό υλικό.

Θα νιώσουμε ότι είμαστε ελεύθερες μόνο όταν σταματήσουμε να πνίγουμε τη ντροπή και την ταπείνωσή μας κλείνοντας τα μάτια μπροστά στις τεράστιες αφίσες στους δρόμους που απεικονίζουν το κορμί μας, τα κρεμασμένα περιοδικά στα περίπτερα με τις εξευτελιστικές στάσεις, τις πορνοταινίες στα σινεμά.

Χρειάζεται ν' απαιτήσουμε και διαμορφώσουμε την πρακτική μας, έτσι ώστε η πορνογραφία να πάψει να υπάρχει.

Θοδώρα Γούλιαρου
Αρετή Τσιουριανά
Ειρήνη Σεβαστοπούλου

* * *

Μια αλληγορία του νόμου της ζούγκλας

Φαινόταν να στέκει αμέριμνη, καθώς έτρωγε το πράσινο χόρτο που απλωνόταν μπροστά της. Δεν ήταν μόνη της· κι άλλες αντιλόπες υπήρχαν γύρω της. Ήταν μια ζεστή ηλιόλουστη μέρα και το χόρτο σ' αυτό το μέρος παχύ. Τίποτε δεν έπρεπε να την ανησυχεί, μα αυτή ήταν ανήσυχη. Δεν μπορούσε να μην ήταν. Κάθε τόσο με μια απότομη κίνηση, τίναζε το κεφάλι της και κοιτούσε πέρα δώθε. Μια έντονη νευρική ένταση ένοιωθε να την διακατέχει και να την περιλούζει, κάθε λεπτό. Ήξερε, πως πάλι κάπου εδώ κοντά, βρισκόταν ο μαύρος πάνθηρας περιμένοντας την κατάλληλη στιγμή να ορμήξει. Ήξερε πως κι αυτή τη μέρα, όπως και την προηγούμενη, όπως και την πιο προηγούμενη, όπως κάθε μέρα από τότε που γεννήθηκε, θα χανόταν μια αντιλόπη. Ο φόβος που γεννήθηκε μέσα της, από κείνη τη μέρα που είδε μια αντιλόπη να κατασπαράζεται από τους πάνθηρες, κυλούσε πια σαν καρκίνωμα στο αίμα της.

Ήξερε λοιπόν και περίμενε. Κοιτούσε τις άλλες αντιλόπες και κάτω από την αταραξία τους ένοιωθε το φόβο τους γιατί ήταν και δικός της φόβος.

Ποια θα ήταν άραγε σήμερα; Έπρεπε νάναι πιο προσεχτική, πιο γρήγορη. Ο πάνθηρας ήταν εκεί γύρω, έτοιμος να μην της συγχωρέσει την παραμικρή απροσεξία.

Ο ήλιος δεν είχε προχωρήσει πολύ, όταν μια κίνηση έκανε όλο το κοπάδι να κινηθεί προς μια κατεύθυνση.

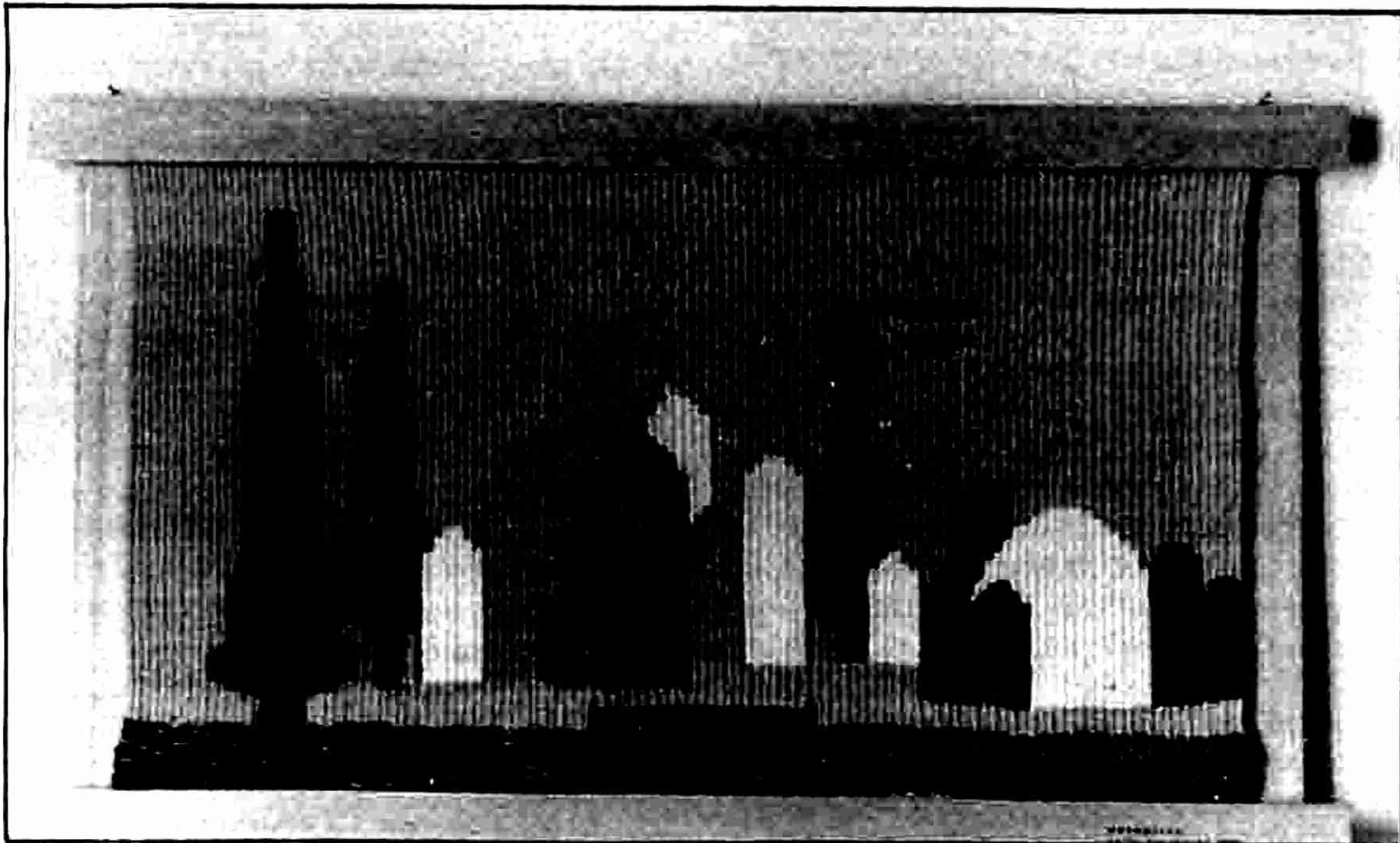

Νοιώθοντας αστραπιαία τον κίνδυνο, τινάχτηκε γρήγορα και ήταν τότε, που είδε τον πάνθηρα να έρχεται πίσω της. Τα πόδια της δεν περίμεναν πια σήμα κινδύνου από τον εγκέφαλο, είχαν από καιρό αποκτήσει τα δικά τους μάτια. Σήμερα θα ήταν αυτή; Αρχισε να τρέχει πανικόβλητη. Ο πάνθηρας ήταν λίγα μέτρα πιο πίσω της. Τα άλματά της όλο και μεγαλώνανε όλο και πιο γρήγορα γινόταν. Ο πάνθηρας την πλησίαζε· ήταν πιο γρήγορος πιο δυνατός. Ετρεχε όσο πιο γρήγορα μπορούσε· τα πόδια της τεντώνονταν και την τίναξαν τόσο μακριά όσο ποτέ άλλωτε. Μα ο πάνθηρας την είχε ήδη πλησιάσει, άκουγε το γρύλισμά του, ένοιωθε την ανάσα του. Τα μάτια της είχαν γεμίσει τρόμο και ολόκληρη είχε μετατραπεί σε μια λέξη, που δεν μπορούσε να φωνάξει: βοήθεια...

Ο θάνατος άρχισε να κυλά μέσα της, καθώς τα σουβλερά του δόντια μπήγονταν στη ιδρωμένη της σάρκα, με το βαρύ του σώμα πάνω της κι αυτή να λυγίζει, να πέφτει κάτω και να χάνεται.

Αφού ξέσκισε τη τρυφερή της σάρκα, την κατασπάραξε μ' ένα τρόπο που μόνο αυτός ξέρει. Κι όταν τέλειωσε και ήρθε το δέλι, οι γύπες και τα όρνια αποτελείωσαν αυτό που είχε απομείνει, απογυμνώνοντάς την τελείως.

Χριστίνα Παράδου

ΤΑ «PUB» ΑΝΤΡΩΝ ΚΑΙ ΓΥΝΑΙΚΩΝ ΤΗΣ ΘΕΣ/ΝΙΚΗΣ ΚΑΙ ΟΧΙ ΜΟΝΟ

Στη Δήμητρα

Ξεκίνησε πριν 10 χρόνια περίπου, σαν «θεσμός», ειδικός τρόπος διασκέδασης, ενισχύθηκε και διαμορφώθηκε στη βάση άλλων κοινωνικών θεσμών, για να επιβάλλει με τη σειρά του μια πιο αναθεωρημένη, πλην καθόλου καινούρια, ιδεολογική και αισθητική άποψη «ψυχαγωγίας».

Ο λόγος δεν γίνεται για τα bar της νεολαίας, τα «μπάρκια» του Βαγγέλη Γερμανού, αλλά για κείνη την κατηγορία των μαγαζιών που έχουν το όνομα των rub, όμως τη χάρη των bar (π.χ. της περιοχής του Βαρδαρίου), πλησιάζοντας τη χρήση και λειτουργία τους, παρ' όλα αυτά περιορίζοντάς την μέσα σε κάποια όρια ασφαλείας, επιφανειακά, τουλάχιστον, για το καλό τους όνομα.

«Το μαγαζί μου είναι καθαρό», ακούστηκαν να λένε δυό στους τρεις ιδιοκτήτες «rub», κι η άποψή τους είχε μάλλον έμμεση σχέση με το σφουγγάρισμα.

Αλλά τι γίνεται σ' αυτά τα μαγαζιά;

Σε ποια οικονομική και ηθική βάση-τάξη πραγμάτων λειτουργούν, κερδοσκοπούν, ανανεώνονται, πληθαίνουν;

Πόσα είδη και παραλλαγές διατηρούν;

Τι λογής προσωπικό απασχολούν;

Σε τι είδους γούστο απευθύνονται;

Και τελευταία και χαριστική ερώτηση της υπογράφουσας, που σχετίζεται με το σκοπό και το χαρακτήρα του παρόντος κειμένου: Πώς μπορεί κάποιος να μιλήσει με διαφάνεια για όλα αυτά που έζησε από κοντά στα μέρη περί ων ο λόγος, και να ξεχρεωθεί το βάρος τούτης της γνώσης, μεταθέτοντάς το, από το χώρο της ζωντα-

νής εμπειρίας και μνήμης, στον τρόπο ενός κειμένου, που εξελίσσεται θετικά μα και αντιθετικά στην πραγματικότητα και τα βιώματά της;

Και λίγο παραπάνω: Πώς γίνεται να ελέγξει κανείς με αντικειμενικότητα και να διαχωρίσει με σαφήνεια τη μνήμη από το βίωμα, τη ζωή απ' την παράστασή της, τα πράγματα απ' το νόημά τους;

Θέλω να πω, πως μιλώντας αναπόφευκτα μέσα απ' τη δική μου εμπειρία, είναι ανάγκη αρχικά να την εξαρθώσω, κατά το αναγκαίο δυνατό, χωρίς όμως να καταστρέψω τη συνοχή της· μονάχα να αποκρυσταλλώσω το χρόνο της, εξηγώντας ένα βίωμα, που πέρασε όχι κάτω απ' τις συνθήκες της εποχής του, μα μέσα από τη θεώρηση και επεξεργασία τούτης της στιγμής, στη δυνατή γενικότητά της.

Κι ως εδώ η στροφή στο α' πρόσωπο.

Ι. Τα μέρη

Τα rub βρίσκονται μέσα αλλά κι έξω απ' την πόλη, στα περίχωρά της, τόσο στα κεντρικά μέρη, όσο και στις συνοικίες της.

Ο περισσότερος κοσμικός (μεγαλοαστικός γαρ) χαρακτήρας των πρώτων προτείνει και μια ανάλογη αισθητική —αναγκαία κι ικανή συνθήκη εξασφάλισης εμπορικότητας, ευρύτερης φήμης, νομιμότητας· δεν πρόκειται πια για τα «κακόφημα» bar εξίσου κακόφημης περιοχής και μια πρώτη διαφορά: οι κοπέλες που σερβίρουν εδώ, δεν είναι όλες μόνιμες επαγγελματίες. Μέσα σ' αυτές βρίσκει κανείς και φοιτήτριες έκτακτες, ακόμα και μαθήτριες. (Ο μόνος απαραίτητος, πλην καθόλου επαρκής,

όρος προσφοράς υπηρεσιών, είναι η συμπλήρωση του ορίου ηλικίας των δεκαοχτώ).

Από την άλλη μεριά, οι κύριοι που εκδηλώνουν προτιμήσεις στους συγκεκριμένους χώρους και που είναι ανάγκη ν' ανταποκρίνονται στις δέουσες αισθητικές και οικονομικές απαιτήσεις τους, συχνάζουν συνήθως με το ύφος και το ήθος του καλού και ακριβού ντυσίματος, προβάλλοντας διαθέσεις και σκοπούς ευκολονόητους.

Η δεύτερη κατηγορία των *rub*, περισσότερο λαϊκή, συνοικιακή κυρίως, προσελκύει κι ένα διαφορετικό είδος πελατείας, ανάλογό της: τα μεγάλα πορτοφόλια παραμερίζονται (αλλ' αυτό δεν εμποδίζει και τα μικρά ν' αδειάζουν με την ίδια ευκολία) και μπορεί η ταπετσαρία στους τοίχους να μην είναι ακριβή και περιποιημένη, η μοκέτα ίσως λίγο τριμμένη και τα ποτά νοθευμένα: τα παραπάνω μοιάζουν να μην ενοχλούν άμεσα και να μην αποθαρρύνουν εύκολα κανέναν: το κέντρο της προσοχής βρίσκεται αλλού.

Μια άλλη διαφορά, που έχει σχέση τόσο με τη διακόσμηση, όσο και με τη σύνολη λειτουργία του μαγαζιού, που «δουλεύουνε κυρίως με πάγκο», όπως λέγεται ή κυρίως «με τραπέζια», ενώ τα περισσότερα και με τα δυό μαζί. Ο τρόπος δουλειάς με πάγκο ή με τραπέζια, επισημαίνει και τον γενικότερο τρόπο λειτουργίας του μαγαζιού.

λήλων: υπάρχουν μερικά «σημεία» στο χώρο, που καθορίζουν και ρυθμίζουν την τάξη των πραγμάτων, την κίνηση και φορά των συνδιαλλαγών κλπ., π.χ. στην περίπτωση της λειτουργίας του πάγκου.

Ο πάγκος χωρίζει στη μέση το κέντρο και προδιαγράφει την αντιπαράθεση του έξω (των πελατών) και του μέσα κόσμου (των κοριτσιών), ερμηνεύει το διαχωρισμό και τη διαφορά της εξουσίας των δύο πλευρών κι επισημοποιεί τις αντιθέσεις τους. Στην καλύτερη πάλι περίπτωση, γίνεται το οχυρό, το τείχος προστασίας, ειδικά για τα νέα πρωτόπαιρα και ως εκ τούτου δειλά κορίτσια της δουλειάς: πίσω από κει το... χάος.

Τα πράγματα αλλάζουν, όπως είναι φυσικό, στα μέρη εκείνα όπου το σύστημα σερβιρίσματος είναι εξωτερικό και γίνεται στα τραπέζια. Μια τέτοια τακτική ευνοεί την ενθάρρυνση, «προχωρεί» την επικοινωνία, καθορίζοντας μια πιο άμεση επαφή.

Μοιάζει ν' αποτελεί το δεύτερο βήμα μιας γνωριμίας: ο κοινός χώρος πελάτη και υπαλλήλου ευκολύνει κάποιο άγγιγμα, παρακινεί κι εξάπτει τη φαντασία.

Μαρτυρία της Ελένης Κ. «Την πρώτη φορά που δούλεψα σε *rub*, βγήκα έξω απ' τον πάγκο, αναγκαστικά, ύστερα από σχετικό κάλεσμα πελάτη. Δεν είχα ιδέα από τη λειτουργία τέτοιου είδους μαγαζιών, κι ένιωσα να βρίσκομαι απότομα και ξαφνικά σ' έναν εχθρικό και ά-

Η διαφορά γίνεται αισθητή μονάχα στο ότι η μετατόπιση-μεταφορά του κέντρου θάρους στο *rub*, προϋποθέτει κι ευνοεί αντίστοιχες αλλαγές των κανόνων συμπεριφοράς κι επικοινωνίας των πελατών και των υπαλ-

γνωστο κόσμο. Ο πελάτης που κάθισα στο τραπέζι του, διακρίνοντας προφανώς τη δειλία μου, πέρασε ενθαρρυντικά τα χέρια στους ώμους μου: με πήραν δάκρυα, ενώ ένιωθα μια ακατανίκητη επιθυμία να φύγω, μαζί και

την παράλληλη υποχρέωση, ότι δεν έπρεπε και δεν μπορούσα, έτσι κι αλλιώς, να το κάνω. Αργότερα μου είπε ο υπεύθυνος ότι δεν ήμουν υποχρεωμένη να δεχθώ τέτοιες χειρονομίες. Αλλά το γεγονός ότι δεν αντέδρασα απ' την πρώτη στιγμή, δεν είχε να κάνει με την υπακοή μου σε τέτοιους κανόνες· όπως καταλαβαίνω, εκ των υστέρων, πρέπει να είχε άμεση σχέση με τη ζάλη και το γενικό «θόλωμά» μου. Όταν το ίδιο βράδυ χαιρέτησα (κι αποχαιρέτησα, βεβαίως) τον ιδιοκτήτη μου είπε πως δεν έπρεπε να με βγάλει έξω απ' τον πάγκο, κιόλας απ' την πρώτη φορά».

II. Η διαδικασία του κέρασματος.

Σχέση πελάτη – κοπέλας.

Η σχέση πελάτη–κοπέλας οργανώνεται κάτω από συγκεκριμένους όρους που συνθηκοποιούνται, κάθε φορά, ανάλογα με το είδος και την προαίρεση του πελάτη (κοινωνική θέση, εισόδημα, ηλικία) και τις κλίσεις και δυνατότητες της κοπέλας.

Ο πρώτος και σημαντικότερος όρος που αποτελεί προϋπόθεση επαφής και προσωρινής, έστω, συνεύρεσης, είναι το «κέρασμα».

Το κέρασμα κατευθύνεται από τον πρώτο στην τελευταία, από τα έξω προς τα μέσα του πάγκου και παίρνει πολλές σημασίες, καθώς συνδέεται με διάφορα γραφτά και άγραφα καθήκοντα και υποχρεώσεις της υπαλλήλου. Και πρώτα-πρώτα της καθορίζει μια θέση: είναι υποχρεωμένη να καθήσει απέναντι ή δίπλα σ' αυτόν που την κέρασε.

Το κέρασμα, λοιπόν, επιβάλλεται άγραφα και προηγείται της αναμενόμενης συνδιαλλαγής, συνιστά τη βασική αφορμή της κουβέντας, αφού προσδιορίζει ένα μέσο επικοινωνίας.

Ακόμα: γνωστοποιεί και προβάλλει την οικονομική κατάσταση αυτού που πληρώνει, κι ανταποκρίνεται στην κύρια και βασική θέληση του μαγαζάτορα. Ο τελευταίος καρπώνεται τα 2/3 και πάνω της τιμής του κερασμένου ποτού, που σερβίρεται πάντα λιγότερο απ' το κανονικό για να τελειώνει και πιο γρήγορα, επίσης, ενώ στην πιθανότερη περίπτωση δεν συνιστάται αλκοολούχο.

Είναι εύκολο για κάποιον, να καταλάβει υπολογίζοντας τα νούμερα και διακρίνοντας την αναλογία τους, το ποσοστό κέρδους της δουλειάς αυτής. Μια έμπειρη επαγγελματίας εξασφαλίζοντας κάθε μέρα ένα μεγάλο αριθμό ποτών, ξεχρεώνει και με το παραπάνω την πληρωμή της, ενώ μια άπειρη καινούρια (υπάρχει κι αυτή η κατηγορία, όπως θα δούμε παρακάτω) προσφέρει, με τη σειρά της, κέρδη διαφορετικά, ανανεώνοντας την πελατεία του μαγαζιού, δημιουργώντας νέα κίνητρα κλπ.

Το καθήκον, επομένως, της κοπέλας είναι πρώτα-πρώτα η δημιουργία της κατάλληλης θετικής εντύπωσης στον πελάτη, αποβλέποντας σε πιθανό κέρασμά του. Και κατόπιν η «σωστή» αντιμετώπισή του, όποια είναι ικανή να ρυθμίσει με τον θετικότερο δυνατό τρόπο την πορεία της «σχέσης» τους. Υπάρχουν και μερικοί βασικοί κανόνες δέουσας συμπεριφοράς, που αποκτιούνται κατά βάση δια της πρακτικής και της πείρας, στους οποίους και δεν παρέλειψε να μας μυήσει, απ' τις πρώτες κιόλας μέρες, ο καλόπιστος μαγαζάτορας:

Πώς πλησιάζει κανείς τον πελάτη.

A. Αφού του σερβίρει, αρχικά, το ποτό της αρεσκείας του, κάθεται κοντά του με τον τρόπο που καταλαβαίνει ή δεν καταλαβαίνει.

B. Φροντίζει να του ρίχνει και κανένα βλέμμα πολύ έως καθόλου συγκεκριμένο.

Γ. Τον ξαναρωτά, αν προτιμά να του σερβίρει, εκτός απ' το ποτό και πιάτο ξηρών καρπών κλπ.

(Μια φορά, ύστερα από σχετική άρνηση πελάτη, κι ενώ βρέθηκα σε αμηχανία, άκουσα από διπλανή μου συνάδελφο: «Ξαναδοκίμασε με ελιές»).

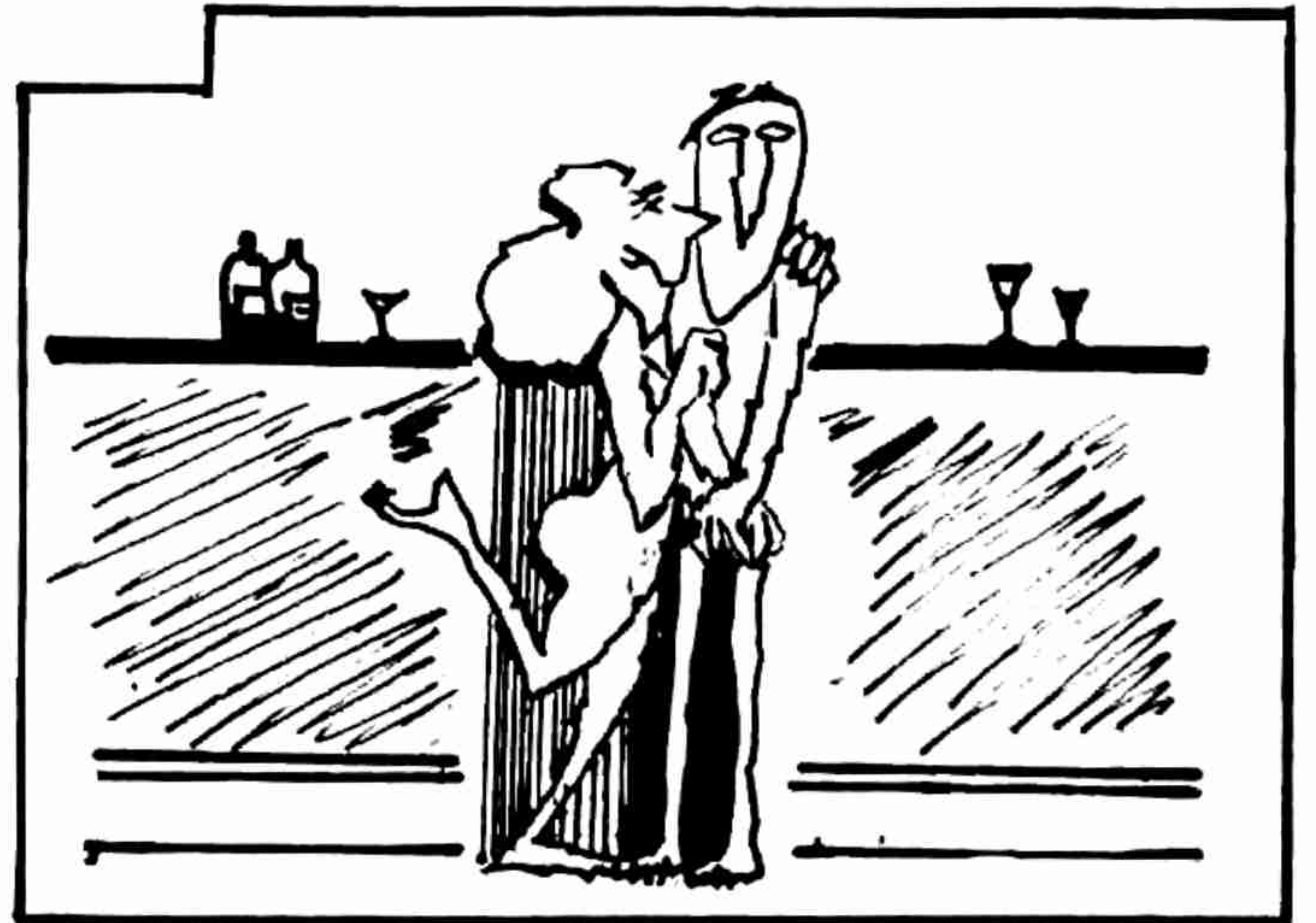
Όλα αυτά και με λίγο αυτοσχεδιασμό, κατά βούληση (και συνείδηση) πάντα, μπορούν να βοηθήσουν στην προβίβαση της τεχνικής του κονσομανσιόν σε... τέχνη. Δεν είναι έκφραση του μυαλού μου, την άκουσα στ' αλήθεια!

Αυτά για τα κορίτσια· από την άλλη όχθη τώρα.

Ό,τι επιδιώκουν οι άντρες των μαγαζιών αυτών, ξεπερνά την φαινομενική ανάγκη του ποτού και της κουβέντας και παραπέμπει σ' ένα πλήθος άλλων ουσιαστικότερων στόχων.

Καταπιεσμένοι οικογενειάρχες, μοναχικοί μεσήλικες, πλούσιοι και θρασεείς νέοι (η συμπεριφορά των οποίων ειδικά διευκρινίζεται ως χυδαιότητα) προσδιορίζουν τον τακτικό πληθυσμό των rub του είδους και διαμορφώνουν, αντίστοιχα, τον μέσο όρο απαιτήσεων-αξιώσεων της δουλειάς, συνιστώντας και μια ανάλογη ηθική τάξη πραγμάτων.

Ποια στάση, όμως, επιβάλλεται ως αναγκαία κι απαραίτητη, απ' τη μεριά της γυναίκας, που σερβίρει κι απασχολεί τον πελάτη και πώς πρέπει ν' αντιμετωπίζει η τελευταία τις γινόμενες προτάσεις, που της απευθύνονται, κύρια ερωτικές, έμμεσες, είτε άμεσες; Ορίστε τι έχει πάλι εδώ να συμβουλέψει ο προηγούμενος μαγαζάτορας:

Σκοπός των γυναικών στο rub είναι να υπονοούν πολλά και να υπόσχονται ελάχιστα, αποφεύγοντας με τρόπο ν' ανταποκρίνονται στα συγκεκριμένα ραντεβού που τους δίνονται (το τελευταίο, όμως, δεν ισχύει για τις επαγγελματίες). Κι αυτό δεν το καταφέρνει κανείς απαντώντας απλώς αόριστα σε παρόμοιες εκκλήσεις· εκείνο που χρειάζεται είναι ν' αποπροσανατολίζει με ικανότητα όποια σχετική συζήτηση, εμποδίζοντάς την να φτάσει σε επίμαχα σημεία. Όπως και να 'χει, πάντως,

δεν συνιστάται για μια κοπέλα, κι αν ακόμα θγει με τον πελάτη της, να φτάσει μαζί του ως το κρεβάτι: είναι φανερό, πως δεν θα τη θέλει μετά, αφού θα 'χει καταφέρει να κερδίσει ό,τι ζητούσε απ' αυτήν.

Η εξέλιξη της παραπάνω εργασίας διαρθρώνεται στην οργάνωση κι ανάπτυξη συγκεκριμένων σχέσεων στο χώρο των μαγαζιών αυτών. Κι έχουμε τα εξής δεδομένα:

α) Η ανάγκη του πελάτη για κουθέντα (και ό,τι προκύψει) εξαργυρώνεται, καθώς η θέλησή του προβάλλεται μέσα από τη χρηματική προσφορά και ως χρηματική προσφορά (εντέλει), με αποτέλεσμα την εξίσωσή της με το χρήμα, που την υποκαθιστά.

β) Από την άλλη μεριά, η πρόθεση της κοπέλας φανερά εξαγοράζεται, καθώς εκδηλώνεται μέσα από προϋποθέσεις χρηματικής προσφοράς, που υποκαθιστούν την πραγματική της θέληση.

Συμπέρασμα: Και σ' αυτήν την περίπτωση, όπως και σε τόσες άλλες, το χρήμα έρχεται να υποκαταστήσει τον άνθρωπο, τις εκδηλώσεις του, την ελευθερία. (Να κι άλλο ένα κατοστάρικο, έλεγε η Βούλα με το που έβλεπε κάποιον να πλησιάζει τον πάγκο). Αλλά δεν είναι μόνο αυτό. Αξίζει κανείς να προσέξει τη φορά και κατεύθυνση του χρήματος, όπως ξεκινάει από τον άντρα προς τη γυναίκα, την προτιμά λίγο, ίσα που να της προκαλέσει κάποια κίνητρα, για να καταλήξει πάλι στον άντρα, που εκτός από άντρας είναι, στην περίπτωση αυτή, και εργοδότης: σχέσεις διπλής εξουσίας για τη γυναίκα, που απ' τη στιγμή που μπαίνει να δουλέψει σε μπαρ ζει και υφίσταται τις δοσμένες συνθήκες μιας μόνιμης έκθεσης-πέναντι στο βλέμμα των απέξω, απέναντι στην πρόθεσή τους, απέναντι στα λεφτά τους και μαζί, απέναντι στη σκοπιμότητα του εργοδότη, απέναντι στο βλέμμα του άντρα εργοδότη και, τέλος, απέναντι στη συνείδηση της υπαλλήλου και στη δική της γυναικεία συνείδηση. Είναι σ' όλα αυτά απέναντι, όντας, ταυτόχρονα, μέσα τους τόσο πολύ, ενώ το καθεστώς της τελευταίας αντίθεσης νομιμοποιείται κι ενισχύεται στη βάση του χρήματος.

Ποιες, όμως, είναι αυτές οι γυναίκες που δουλεύουν σε τέτοια ρυθ και ποια τα κέρδη τους, οι απώλειες και οι αποδοχές τους;

Χοντρικά μπορεί κανείς να ξεχωρίσει δυό κατηγορίες γυναικών, ανάλογα με τη μονιμότητα της προσφοράς τους και το είδος και την έκταση της συνδιαλλαγής τους στο συγκεκριμένο χώρο: τις «επαγγελματίες» και τις «φοιτήτριες».

Μαρτυρία κάποιου άλλου ιδιοκτήτη ρυθ, στην οποία προέβη, όχι με την ιδιότητα του πελάτη και πρέπει εδώ να εξηγήσει κανείς τη σκοπιμότητα των επισκέψεων ενός μαγαζάτορα σε άλλα ρυθ του είδους: είναι ανάγκη να βρεθούν νέες κοπέλες για ν' ανανεώσουν τις παλιές, ήδη γνωστές, υπαλλήλους: το ψάξιμο των ιδιοκτητών στα παρεμφερή κέντρα γίνεται στην κατεύθυνση μιας τέτοιας αναζήτησης.

«Οι γυναίκες που δουλεύουν είναι δυό ειδών: οι επαγγελματίες και οι φοιτήτριες. Οι πρώτες είν' αυτές που ξέρουν τη δουλειά, την κάνουν χρόνια, φέρνουν μόνιμους πελάτες στο μαγαζί και βγαίνουν μαζί τους. Μια φοιτήτρια, συνήθως, δεν μπορεί να θγει μ' ένα πελάτη, αλλά είναι απαραίτητη στο μέτρο που είναι νέα, είναι συνήθως ωραία και προσελκύει κάποια μερίδα πελατών. Οι άλλες, οι επαγγελματίες είναι οι περισσότερες άσχημες (sic), αλλ' αυτό δεν πειράζει. Μια φοιτήτρια, όμως, πρέπει να διαθέτει σχετικά "προσόντα"». Οι... άσχημες επαγγελματίες και οι ωραίες (!) φοιτήτριες, που προσφέρουν τις υπηρεσίες τους, πληρώνονται συνήθως με κάποια διαφορά στο βασικό μισθό τους: και οι πρώτες και οι δεύτερες είναι εκμεταλλεύσιμες, αλλά οι δεύτερες είναι... λίγο πιο εκμεταλλεύσιμες απ' τις πρώτες, σύμφωνα με μια δεοντολογία, που δεν είναι δύσκολο να εξηγηθεί.

Οι σχέσεις των γυναικών όπως αναπτύσσονται κάτω από τέτοιες συνθήκες, δεν είναι πάντα οι ευνοϊκότερες δυνατές. Οι ανταγωνισμοί, οι ζήλιες, που δεν λείπουν από το χώρο οποιασδήποτε δουλειάς, ενθαρρύνονται κι ενισχύονται στην κατεύθυνση της μείζονος προσπάθειας. Από την άλλη μεριά, εκείνο που δεν μπορεί ν' αμφισβητηθεί είναι το ενωτικό στοιχείο της κοινής θέσης-μοίρας τους, απέναντι στην εννιαία κατεύθυνση της αντρικής θεώρησης. Όπως και να το κάνουμε, όταν πιέζεται κανείς από ένα κοινό μέτωπο, δεν μπορεί παρά να εκτιμά περισσότερο τους συναδέλφους-συμμάχους της ίδιας γραμμής. Θέλω να πιστεύω, πως η τελευταία διαπίστωση δεν είναι κρίση υποκειμενική, αποτέλεσμα κι εφαρμογή της ανασφάλειας μιας νεόκοπης υπαλλήλου. Κι αυτό γιατί οι προσωπικές μου εμπειρίες με τις κοπέλες της δουλειάς είναι εξίσου καλές όσο και κακές.

Αλλά πώς μπορεί κανείς σ' αυτήν την περίπτωση ν' απομονώσει τα κίνητρα μιας συγκεκριμένης τακτικής, που έλαβε χώρα στις δύσκολες συνθήκες μιας τέτοιας εργασίας;

Οι έννοιες του καλού και του κακού, ως ηθικές πρακτικές, συνθηκοποιούνται και σχετικοποιούνται εδώ (και σιγά το καινούριο...). Το μόνο που μένει σταθερό και δεδομένο, είναι το ποσοτικό και ποιοτικό αποτέλεσμα μιας εκμετάλλευσης, παλιάς όσο κι ο κόσμος: η καταγραφή της εξαντλεί τα όρια του συγκεκριμένου κειμένου, χωρίς, όμως, να καλύπτει κι εκείνα μιας γενικότερης αναθεωρητικής πρακτικής.

Λίνα Θωμά

* * *

Η ΑΝΕΡΓΙΑ ΧΤΥΠΑΕΙ ΠΡΩΤΑ ΤΙΣ ΓΥΝΑΙΚΕΣ

Θεσσαλονίκη 10. 3. 1987

Σήμερα δυο μέρες ακριβώς μετά το γιορτασμό της Μέρας της Γυναίκας και 34 μήνες από την ύπουλη φυγή του εργοδότη της επιχείρησης PAINEP, το εργοστάσιο παραμένει κλειστό.

Σήμερα που σ' αυτή μας ακόμα ακούγονται οι απόηχοι απ' τους πανηγυρισμούς, για τη Μέρα της Γυναίκας, οι 200 γυναίκες της PAINEP, μετά από 34 μήνες αγώνα, με κάθε μορφή πάλης, από την απλή διαμαρτυρία και την διαδήλωση μέχρι την ιστορική δίχρονη κατάληψη, περιμένουν δικαίωση των θυσιών και των αγώνων τους. Περιμένουν να δικαιωθούν. Να δικαιωθεί ο ιδρώτας τους, να δικαιωθούν οι κόποι τους.

Η σημερινή συνέντευξη τύπου δεν έχει σκοπό απλά και μόνο να θυμίσει στο λαό της πόλης μας και στους εργαζόμενους της χώρας μας ότι το εργοστάσιο PAINEP παραμένει κλειστό και ότι 200 γυναίκες πετάχτηκαν στο δρόμο. Αλλωστε στο διάστημα αυτό (1984 - αρχές 1987) έκλεισαν και άλλες επιχειρήσεις του κλάδου του Ετοιμου Ενδύματος. Ενδεικτικά αναφέρουμε:

- ΧΑΟΥΖ - ΜΠΡΑΝΤ: 100 εργαζόμενοι, - ΤΡΙΚΟΜΑΝ: 130 εργαζ., - ΣΑΡΑΦΙΔΗΣ: 50 εργαζ., - ΦΑΣΟΝ ΕΛΛΑΣ: 60 εργαζ., - ΕΛΛΑΣ ΣΤΥΛ: 30 εργαζ. και άλλες. Το 98% των εργαζομένων είναι γυναίκες. Άλλες μείωσαν σημαντικά το προσωπικό τους. Αυτό που κύρια θέλουμε να τονίσουμε είναι ότι το, από το ΣΥΝΤΑΓΜΑ κατοχυρωμένο, ΔΙΚΑΙΩΜΑ ΣΤΗ ΔΟΥΛΕΙΑ, το στερούνται σήμερα χιλιάδες γυναίκες στην πόλη μας.

Στην οικονομική κρίση ο πρώτος δείκτης ασθένειας είναι η ΑΝΕΡΓΙΑ και τα πρώτα θύματα οι ΓΥΝΑΙΚΕΣ, που σήμερα φτάνουν το 46% των ανέργων.

Πολλοί μιλάνε σήμερα για την απελευθέρωση της γυναίκας. Εμείς σαν Συνδικάτο απαντάμε: Για ποιά απελευθέρωση των γυναικών μπορεί να γίνεται λόγος, όταν το θεμελιακό γι' αυτήν, Η ΕΞΟΔΟΣ ΤΗΣ ΓΥΝΑΙΚΑΣ ΣΤΗΝ ΠΑΡΑΓΩΓΗ, η συμμετοχή της στην οικονομική ζωή του τόπου, έχει καταντήσει προνόμιο.

Όταν στην γνωστή παραδοσιακή μορφή ανεργίας, προστίθενται νέοι τύποι περιορισμού του δικαιώματος για δουλειά (ΜΕΡΙΚΗ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ-ΦΑΣΟΝ-ΣΥΜΒΑΣΕΙΣ ΟΡΙΣΜΕΝΟΥ ΧΡΟΝΟΥ). Όταν το κλείσιμο βιομηχανιών και κύρια μικροβιομηχανιών είναι καθημερινό φαινόμενο στον κλάδο και όταν δεν διασφαλίζονται τα βασικά τουλάχιστον δικαιώματα των εργαζομένων.

Ένα τρανταχτό παράδειγμα της ασοδοσίας του κεφάλαιου και της έλλειψης κάθε μορφής προστασίας για τους εργαζόμενους από την πολιτεία, είναι η περίπτωση της PAINEP.

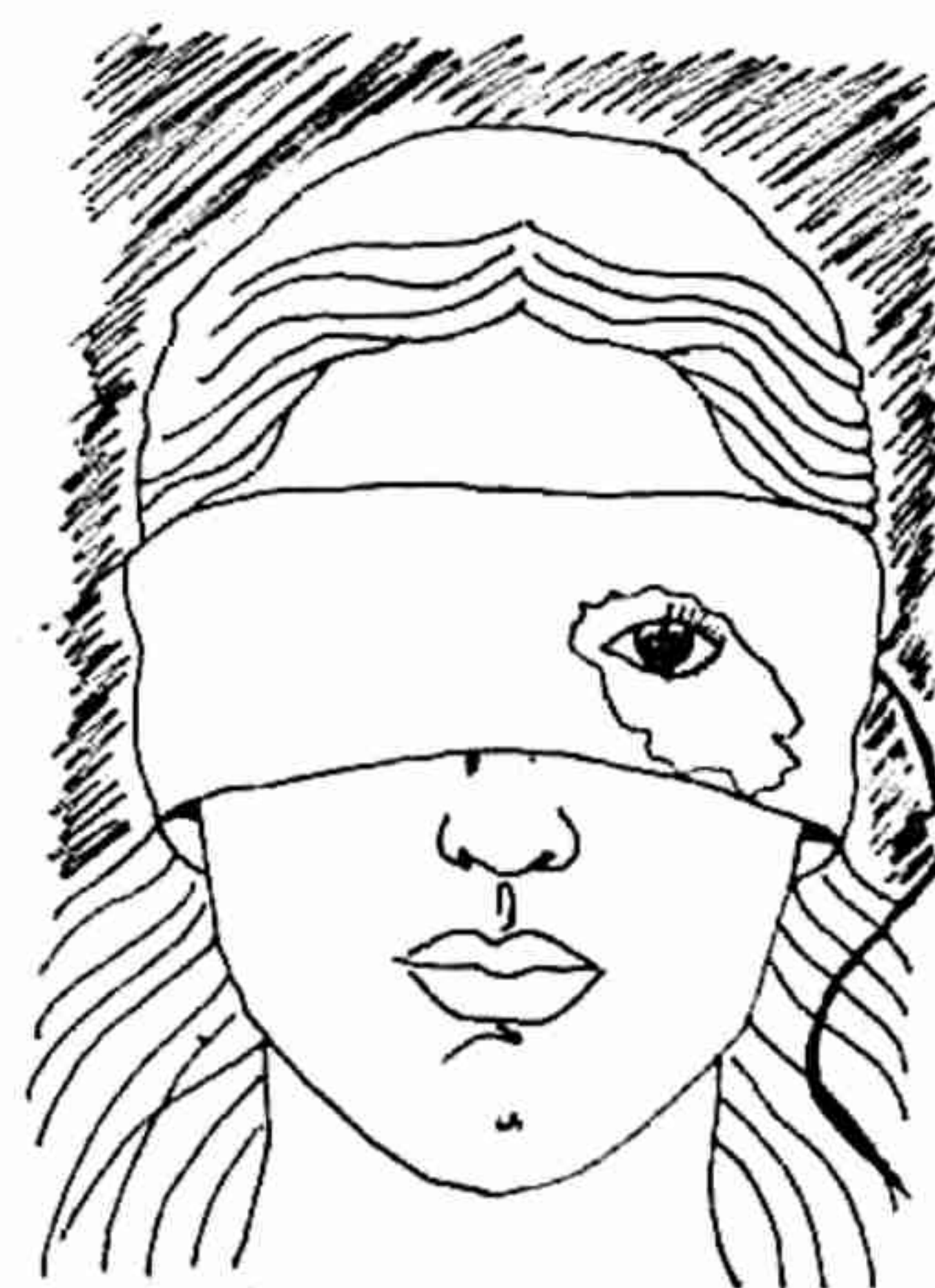
Η Βιομηχανία PAINEP, θυγατρική της ΑΛΟΪΖ ΧΑΙΝΖΕ, που έχει έδρα το Δ. Βερολίνο, λειτουργούσε στην ελεύθερη ζώνη του Ο.Λ.Θ., από το 1965 (απόφαση 154/24.2.-65), με σκοπό την κατασκευή υποκαμίσων και εσωρούχων. Με την 196/26.5.71 απόφαση, επεκτάθηκε η λειτουργία της και για την κατασκευή φούστας.

Στις 14.5.84, οι εργαζόμενοι γυρίζοντας από την άδεια, βρήκαν κλειστό το εργοστάσιο. Με αυτό τον τρόπο γνωστοποιήθηκε στους εργαζόμενους έμμεσα το κλείσιμο του εργοστασίου, από το γερμανό εργοδότη. Με διπλό στόχο: και να αποφύγει τις άμεσες αντιδράσεις των εργαζομένων και -το κυριότερο- να μην πληρώσει τις νόμιμες διεκδικήσεις των εργαζομένων, που ανέρχονται στο ποσό των 25.000.000 δρχ. Έτσι μ' αυτόν τον ύπουλο και απαράδεκτο τρόπο, έφυγε και εγκατέλειψε στον δρόμο, χωρίς δουλειά, 200 εργαζόμενους, που χρόνια ολόκληρα δούλευαν και ιδροκοπούσαν, χωρίς να πληρώσει ούτε μια δραχμή από αυτά που όφειλε, αφήνοντας μόνον το εργοστάσιο και 13.000 φούστες ημιτελείς, σαν αντάλλαγμα της οφειλής του.

Από κει και μετά άρχισε ο δίχρονος αγώνας των εργαζομένων, για τη διασφάλιση της εργασίας τους και την καταβολή, από τον Ο.Α.Ε.Δ. του ποσού που όφειλε η εταιρεία. Στον δίχρονο αυτό αγώνα, οι εργαζόμενοι αντιμετώπισαν την Κυβερνητική αδιαφορία και σε πολλές περιπτώσεις και τον εμπαιγμό.

Σήμερα, βρισκόμαστε σ' αυτό τον αφιλόξενο χώρο, για να τονίσουμε:

1. Οτι η μέρα της γυναίκας δεν γιορτάζεται με ωραία λόγια, από τα κυβερνητικά στόματα και την προβολή της Νόρμα Ρέϋ από την τηλεόραση. Η καλύτερη τιμή για τη μέρα αυτή είναι να παρθούν ουσιαστικά μέτρα για την ανεργία, που πλήττει κύρια τις γυναίκες.

Είναι να ικανοποιηθούν τα αιτήματα του συνδικαλιστικού και του γυναικείου κινήματος, σε ότι αφορά και την γυναίκα. Είναι να μειωθεί το όριο συνταξιοδότησης. Εδώ πρέπει να πούμε ότι από τις 200 γυναίκες της PAINEP, οι 34 είχαν από 1-3 χρόνια για να βγούν στη σύνταξη.

2. Για μας το θέμα δεν έχει κλείσει. Δηλώνουμε σήμερα ότι θα συνεχίσουμε τον αγώνα μας, για να δικαιωθούν οι αγωνίστριες της PAINEP. Οι προτάσεις μας για το συγκεκριμένο ζήτημα είναι:

Α. Επαναλειτουργία της PAINEP με τη μορφή της Δημοτικοποιημένης Επιχείρησης ή με άλλη μορφή. Δημιουργία στο συγκεκριμένο εργοστάσιο ΤΕΧΝΙΚΗΣ - ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗΣ ΣΧΟΛΗΣ.

Β. Καταβολή του ολικού ποσού, που οφείλει η εταιρεία από τον Ο.Α.Ε.Δ.

Γ. Όταν δημιουργείται νέα επιχείρηση να κατατίθενται από τους μετόχους της χρήματα σε Τράπεζα του κράτους, για την διασφάλιση των εργαζομένων σε περίπτωση πτώχευσης της εταιρείας.

Δηλώνουμε ότι, αν άμεσα δεν πάρει θέση η πολιτεία για τα αιτήματα μας και τις συγκεκριμένες προτάσεις, που κάνουμε, είμαστε αποφασισμένες σαν Συνδικάτο Ιματισμού, να πάρουμε την ευθύνη και να αντιμετωπίσουμε όλες τις συνέπειες:

ΘΑ ΒΓΑΛΟΥΜΕ ΤΙΣ ΜΗΧΑΝΕΣ ΚΑΙ ΟΛΑ ΤΑ ΥΛΙΚΑ ΠΟΥ ΥΠΑΡΧΟΥΝ ΑΥΤΗ ΤΗ ΣΤΙΓΜΗ ΣΤΟ ΕΡΓΟΣΤΑΣΙΟ. ΘΑ ΤΑ ΕΚΠΟΙΗΣΟΥΜΕ ΓΙΑ ΝΑ ΠΑΡΟΥΝ ΟΙ ΕΡΓΑΖΟΜΕΝΟΙ ΜΕΡΟΣ ΤΟΥΛΑΧΙΣΤΟΝ ΑΠΟ ΤΙΣ ΑΠΟΔΟΧΕΣ ΠΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥΝΤΑΙ.

Πιστεύουμε ότι, όπως μέχρι σήμερα, συμπαρασταθήκατε στον αγώνα, που έκαναν οι εργαζόμενες, θα συνεχίσετε να ενισχύετε την προσπάθεια μας για δικαίωση.*

ΑΜΒΛΩΣΕΙΣ, ΑΝΤΙΣΥΛΛΗΨΗ

Μια ακόμα παράμετρος του γυναικείου ζητήματος

Η αντισύλληψη είναι ένα απ' τα σημαντικότερα προβλήματα του καιρού μας, μια και η καθιέρωσή της ανέτρεψε σημαντικές θέσεις της παραδοσιακής κοινωνικής και ηθικής τάξης πραγμάτων.

Συμπληρώνοντας μια δεκαετία από τότε που για πρώτη φορά τέθηκε το ζήτημα των εκτρώσεων απ' τις φεμινίστριες η 31η Μάρτη έχει αφιερωθεί στην αντισύλληψη.

Η καθιέρωση αυτής της μέρας, σαν μέρα της αντισύλληψης:

-εμπεριέχει την αντίληψη της μη-ταύτισης της σεξουαλικότητας με την αναπαραγωγή. (Είναι δύσκολο να γίνει αποδεκτή μια τέτοια λογική όταν το όλο θέμα δεν βρίσκεται στα χέρια της γυναίκας).

-Εμπεριέχει την αντίληψη της γνωριμίας της γυναίκας με το σώμα της, της αναγνώρισης της αυτόνομης σεξουαλικότητάς της, του ελέγχου ή της διακοπής της εγκυμοσύνης, της προφύλαξής της από επικίνδυνες αμβλώσεις, το σταμάτημα του ατελείωτου άγχους μετρώντας τις μέρες για την περίοδο.

Είναι γεγονός ότι η έρευνα για την ποιότητα και την ποικιλία των αντισυλληπτικών μέσων βρίσκεται σε αρχικό στάδιο, σε αντίθεση με την εξελικτική πορεία της ιατρικής σ' άλλους τομείς. Είναι ακόμη γεγονός ότι η αντισύλληψη δεν έχει διαδοθεί και, όπου έχει γίνει αυτό, δεν εφαρμόστηκε σωστά.

Οι γυναίκες που χρησιμοποιούν αντισυλληπτικά στη χώρα μας φτάνουν σ' ένα από τα χαμηλότερα ποσοστά της Δύσης. Η κατάσταση αυτή θα εξακολουθήσει νάναι η μόνη υπαρκτή, όσο η εκκλησία με την σεξοφοβική

ηθική και ηθικολογία της, το κράτος και οι γιατροί διαιωνίζουν τους φόβους των γυναικών. Αλλωστε, η διάδοση της αντισύλληψης, η πλήρης νομιμοποίηση των αμβλώσεων, η κάλυψή τους από τα ασφαλιστικά ταμεία, κλπ, θα σήμαινε σημαντικές οικονομικές δαπάνες και όχι μόνο.

↓ ΣΤΑΣΗ ΚΡΑΤΟΥΣ - ΝΟΜΟΣΧΕΔΙΟΥ

Συγκεκριμένα το κράτος αρνείται να προχωρήσει ακόμη και σε στοιχειώδεις αλλά ουσιαστικές ενέργειες, που έχουν πραγματοποιηθεί εδώ και καιρό στις άλλες Ευρωπαϊκές χώρες:

- 1. Σεξουαλική διαπαιδαγώγηση από το σχολείο και όχι από το σπίτι, όπου, στην καλύτερη περίπτωση οι γονείς μεταφέρουν στα παιδιά τους αυτά που οι ίδιοι άκουσαν από τους δικούς τους γονείς ή διάβασαν σε κάποια έντυπα κλπ.
- 2. Πληροφόρηση στο χώρο δουλειάς (από το χρόνο του εργοδότη), στα νοσοκομεία, τις κλινικές, τα μαιευτήρια ότι υπάρχει και η αντισύλληψη και κυρίως ότι η άμβλωση δεν είναι αντισύλληψη.
- 3. Κάλυψη της άμβλωσης-αντισύλληψης από τα ασφαλιστικά ταμεία για όλες τις γυναίκες.
- 4. Οι αμβλώσεις να γίνονται σε ιδρύματα υγείας με ειδικευμένο προσωπικό, όπου ο εξοπλισμός θάναι άρτιος και η λειτουργία τους θα γίνεται από τις ίδιες τις γυναίκες.
- 5. Ουσιαστική προώθηση της αντρικής αντισύλληψης.
- 6 Πληροφόρηση για θέματα αντισύλληψης από τα μέσα μαζικής ενημέρωσης.

Αυτό που είναι προβληματικό στην στάση των κρατών ολου του "πολιτισμένου" κόσμου, είναι από τη μια οι δραματικές αναφορές στην υπογεννητικότητα, που απειλεί το έθνος και από την άλλη, τα προγράμματα για τον έλεγχο των γεννήσεων, που εφαρμόζονται σε πολλές χώρες του Τρίτου κόσμου, αλλά και σε εθνικές μειονότητες στην Αμερική, με σκοπό τον υποχρεωτικό περιορισμό των γεννήσεων. Η αναπαραγωγική ικανότητα του ανθρώπου εκεί είναι προνόμιο μόνο για τους εκλεκτούς.

Δηλώνουμε αρχικά την αντίθεσή μας στο σκεπτικό της δήλωσης του πρώην Υπ. Υγείας Γ. Γεννηματά ότι με το νομοσχέδιο "όχι μόνο δεν επιβαρύνεται το δημογραφικό πρόβλημα, αλλά η πολιτεία ευελπιστεί ότι θα τεθεί κάτω από έλεγχο". Για μας κανένα νομοσχέδιο δεν είναι ικανό να μεταβάλλει τη γυναίκα απλά και μόνο σε αναπαραγωγική μηχανή, μια και η μητρότητα, εντελώς πληροφοριακά, κύριε πρώην Υπουργέ Υγείας (και όσοι έχετε το ίδιο σκεπτικό), δεν είναι ούτε τυχαία, ούτε καταναγκαστική λειτουργία, αλλά μια συνειδητή και υπεύθυνη επιλογή.

Όσον αφορά τα κέντρα οικογενειακού προγραμματισμού, η ύπαρξη και η λειτουργία τους δεν είναι παρά ένας ακόμα τρόπος κρατικού παρεμβατισμού. Για το αντίθετο όσο είναι δυνατό να γίνει, απαιτείται η δημιουργία κέντρων οικογενειακού προγραμματισμού σ' όλες τις πόλεις, των οποίων η λειτουργία θα ελέγχεται από τις γυναίκες και όπου η αντισύλληψη δεν θ' αντιμετωπίζεται μέσα απ' την οικογένεια, αλλά μέσα από τις ανάγκες της γυναίκας σαν αυτόνομο άτομο και μόνο. Ακόμη θα πρέπει να υπάρχει πλήρης ενημέρωση των μεθόδων αντισύλληψης. Όχι μόνο απλή αναφορά των μεθόδων και του επί τοις εκατό ποσοστού επιτυχίας ή αποτυχίας τους, αλλά κυρίως υπεύθυνη πληροφόρηση για τους κινδύνους, τις παρενέργειες και τα προβλήματα της κάθε μεθόδου, έτσι ώστε να μπορεί η κάθε γυναίκα να διαλέξει με ασφάλεια αυτό που της ταιριάζει καλύτερα.

Όσον αφορά το νομοσχέδιο που ψηφίστηκε στη Βουλή το Μάη του 1986: Ενώ η ύπαρξή του αποτελεί θετικό βήμα μέσα σ' όλο το κλίμα των ενοχών, που βαρύνουν, όπως πάντα, μόνο τις γυναίκες, της παρανομίας και της αισχροκέρδειας, υπάρχουν αρκετά τρωτά σημεία έτσι ώστε η εφαρμογή του, ίσως εξασφαλίσει τελικά ένα επίχρισμα νομιμότητας και μόνο.

Συγκεκριμένα σύμφωνα με το άρθρο 2 η άμβλωση επιτρέπεται όταν:

- α) Η διάρκεια της κύησης δεν είναι μεγαλύτερη της δωδέκατης εβδομάδας συμπληρωμένης.
- β) Έχουν διαπιστωθεί, με τα σύγχρονα μέσα προγεννητικής διάγνωσης, ενδείξεις σοβαρής ανωμαλίας του εμβρύου που επάγονται τη γέννηση παθολογικού νεογνού και η διάρκεια της κύησης δεν είναι μεγαλύτερη της 20ης εβδομάδας συμπληρωμένης.
- γ) Υπάρχει αναπότρεπτος κίνδυνος για τη ζωή της εγκύου και κίνδυνος σοβαρής και διαρκούς βλάβης της σωματικής και ψυχικής υγείας της. Σε περίπτωση κινδύνου της ψυχικής υγείας απαιτείται η βεβαίωση ψυχίατρου.
- δ) Η εγκυμοσύνη είναι αποτέλεσμα βιασμού, αποπλά-

νησης ανήλικης, αιμομιξίας ή κατάχρησης γυναίκας ανίκανης ν' αντισταθεί.

Σε περίπτωση που μια γυναίκα αποφασίσει να κάνει άμβλωση μετά τη 12η εβδομάδα, ακόμη κι αν δεχτούμε ότι κάποιοι ειδικοί είναι και οι μοναδικοί γνώστες των σωματικών κινδύνων, που θα υπάρξουν, δε δεχόμαστε ότι κανείς άλλος εκτός από την ίδια τη γυναίκα μπορεί να καθορίσει πότε ένα πρόβλημα ψυχικό, θεωρείται τόσο σημαντικό ή όχι, ώστε ν' αποτελέσει και λόγο διακοπής της εγκυμοσύνης ανάλογα.

Σ' άλλο σημείο του ίδιου άρθρου, αν η έγκυος είναι ανήλικη, απαιτείται και η συναίνεση ενός από τα πρόσωπα που ασκούν τη γονική μέριμνα. Επειδή αποτελούν εξαίρεση οι περιπτώσεις των γονιών, που δεν θεωρούν την ερωτική πράξη ταμπού και την εγκυμοσύνη μιας ανύπαντρης, ανήλικης σαν την μεγαλύτερη ντροπή για την ίδια και τους γονείς της, η μόνη που πρέπει να αποφασίζει είναι η ίδια (η ανήλικη). Διαφορετικά εξωθείται να στραφεί στο "παράνομο" κύκλωμα, να βάλει την υγεία της σε κίνδυνο και να γίνει θύμα ακόμα μεγαλύτερης εκμετάλευσης. Αυτό που αποτελεί ανάγκη σ' αυτή την περίπτωση είναι η ύπαρξη ψυχολόγων, κοινωνικών λειτουργών, κλπ, ώστε να μπορεί ν' απευθυνθεί, αν το θελήσει, κάθε ανήλικη, που θ' αντιμετωπίσει ανάλογο πρόβλημα.

Σύμφωνα με το άρθρο 5 η διάδοση και ενημέρωση της αντισύλληψης μπορεί να γίνεται μόνο από το κράτος, είτε με τη μορφή των κέντρων οικογενειακού προγραμματισμού, είτε με ειδικά ιατρικά και φαρμακευτικά περιοδικά. Μ' αυτό τον τρόπο, ενώ προλαβαίνονται οι διαφημίσεις, δημιουργείται πρόβλημα σε οποιαδήποτε πρωτοβουλία υπάρξει για ενημέρωση-διάδοση της αντισύλληψης στο επίπεδο των φεμινιστικών ομάδων.

Δεν αφήνεται κανένα περιθώριο να δημοσιοποιηθεί μια δουλειά, που θα γίνεται από άτομα με υπευθυνότητα και ειδικές γνώσεις. Από τις ίδιες τις γυναίκες δηλαδή, που έχουν και βιώνουν οι ίδιες το πρόβλημα και είναι οι καταλληλότερες για μια τέτοια δουλειά.

Αυτό, ακόμη, που δημιουργεί πολλά ερωτηματικά είναι η υπουργική απόφαση, η οποία θέτει σ' εφαρμογή το νομοσχέδιο, όπου, μεταξύ άλλων, μιλάει και για τη δημιουργία αρχείου, που θα περιλαμβάνει τις γυναίκες που έχουν κάνει άμβλωση και το οποίο θα βρίσκεται στο Υπουργείο Υγείας. Θεωρούμε ότι κάτι τέτοιο αποτελεί έλεγχο της ιδιωτικής μας ζωής και αναρωτιόμαστε τι θα γίνει σε περίπτωση αλλαγής του νομοσχεδίου, όσον αφορά το στιγματισμό και την ποινικοποίηση αυτών των γυναικών. Ακόμη και αν κατανοούμε την ύπαρξη αρχείου για ιατρικούς σκοπούς, δεν κατανοούμε την παρέμβαση της πολιτικής εξουσίας στη ζωή μας.

— Η ΣΤΑΣΗ ΤΩΝ ΑΝΤΡΩΝ —

Ας δούμε τώρα και τη συμπεριφορά των αντρών στο πρόβλημα της αντισύλληψης-άμβλωσης. Σ' όλη τη διάρκεια των συζητήσεων για το νομοσχέδιο, όπως και όλα αυτά τα χρόνια που υπήρχε οξύ το πρόβλημα της αντισύλληψης, οι άντρες έλαμψαν με την απουσία τους. Θέλουν όμως να αποφασίζουν το ίδιο με τη γυναίκα στο πρόβλημα μιας ανεπιθύμητης εγκυμοσύνης (συνέπεια της αδιαφορίας τους συνήθως), πρόβλημα που η λύση του, και λογικά, αφορά μόνο την ίδια. Η συμβολή τους στο θέμα της αντισύλληψης είναι μηδαμινή, ανύπαρκτη. Βολεύονται με την πανάρχαια μέθοδο, το τράβηγμα, και δικαιολογούν τη στάση τους με το ότι δεν έχει γίνει ιατρικά τίποτε για την αντρική αντισύλληψη.

Ακόμη, κατά τη λογική τους πάντα, και η προσωρινή στέρωση είναι κάτι που αφορά τις γυναίκες, γιατί αυτοί φοβούνται ότι κινδυνεύουν να χάσουν τις σεξουαλικές τους επιδόσεις. Σε μια τέτοια περίπτωση το χτύπημα γι' αυτούς θάναι πραγματικά μεγάλο. Αυτό γιατί η σεξουαλικότητα του άντρα δεν αμφισβητήθηκε ποτέ και είναι αυτή που δίνει τη "σωστή μορφή" των σεξουαλικών σχέσεων. Τίποτε από όλα αυτά, όμως, δεν έχουν νόημα, αφού μας χαρίζουν το σπέρμα τους και καμιά φορά την ηθική τους συμπαράσταση. Είναι, λοιπόν, απόλυτα λογικό να θέλουν να "μοιράζονται" με τη γυναίκα μια τέτοια εμπειρία. Τέλειοι εκφραστές και υποστηρικτές της πατριαρχίας θέλουν νάναι αυτοί, πάλι, που θα καθορίζουν και τις λειτουργίες της αναπαραγωγής. Πότε, πώς και πν θα γεννάνε οι γυναίκες.

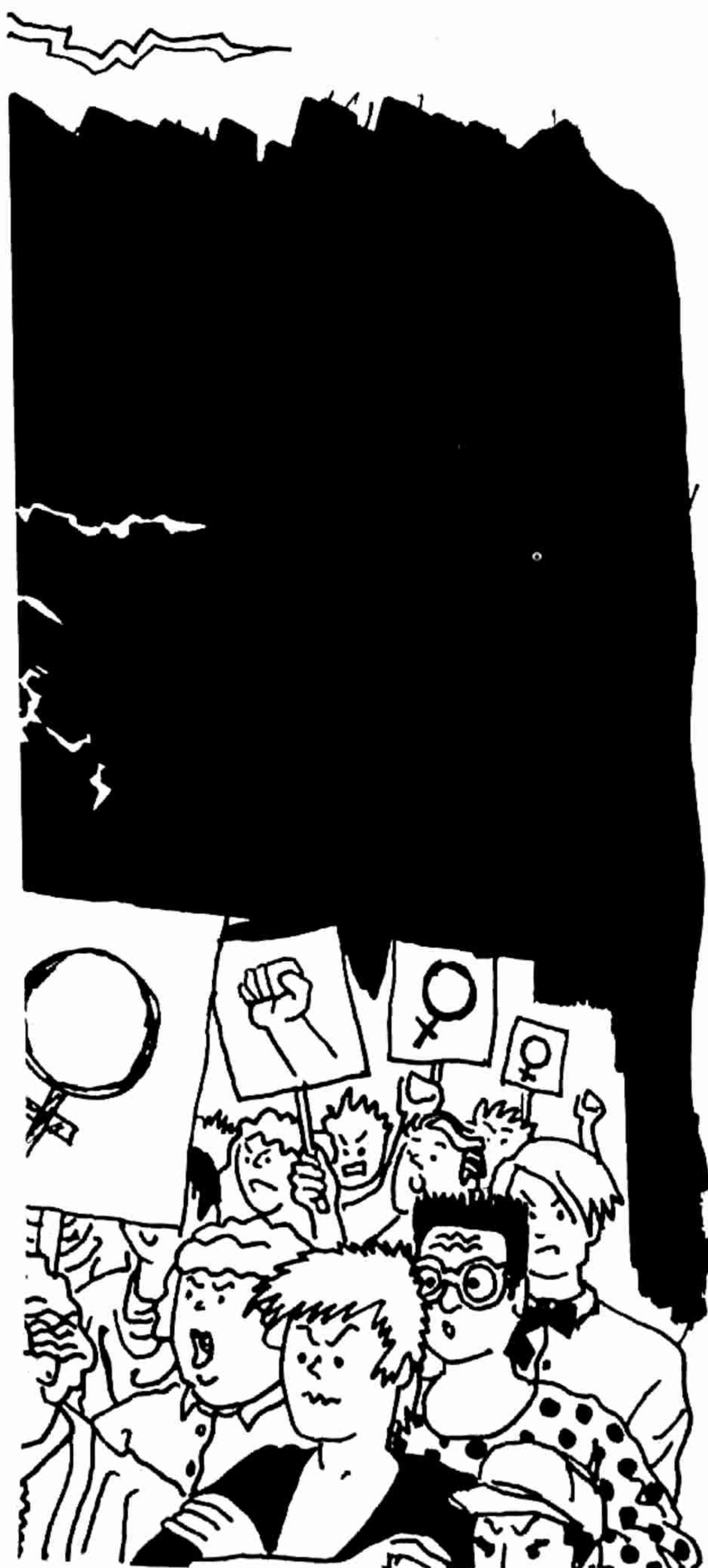
Εκεί που πρέπει να σταθούμε, επίσης, είναι η συγκεκριμένη στάση των γιατρών απέναντι στην αντισύλληψη. Κατά κανόνα, οι γυναικολόγοι ποτέ μετά από μια άμβλωση δεν ενημερώνουν τις γυναίκες για την αντισύλληψη, τους κινδύνους της, τους πραγματικούς πάντα και όχι τους φανταστικούς. Διαδίδουν ότι η αντισύλληψη είναι επικίνδυνη για την υγεία, ενώ δεν ανησυχούν για την υγεία της γυναίκας, που φτάνει μέχρι και 15 αμβλώσεις. Έχουν μάθει, δε, να μας αντιμετωπίζουν σαν ασθενείς, που πρέπει να καθησυχάζονται και όχι σαν ανθρώπους, που πρέπει να ενημερώνονται για το πρόβλημα τους. Αποτελεί εξαίρεση το να δίνεται το χάπι στις γυναίκες, εφόσον έχουν υποβληθεί προηγουμένως στις απαραίτητες εξετάσεις. Αποτελεί εξαίρεση το να τοποθετείται το σπινάλ με τη διευκρίνιση ότι υπάρχει και ένα ποσοστό αποτυχίας ή να συστήνεται το διάφραγμα μαζί με τις εξηγήσεις για το πώς μπορεί η γυναίκα να το τοποθετεί μόνη της και σωστά.

Δεν είναι, λοιπόν, καθόλου περίεργο, που τόσες γυναίκες μένουν έγκυες, μολοντί χρησιμοποιούν αντισυλληπτικές μεθόδους. Είναι δε ανεπανάληπτη η τραγικότητα, που επικρατεί γύρω από το θέμα αντισύλληψη. Τραγικότητα, γιατί ενώ σε κάποιους χώρους θεωρείται πια ξεπερασμένο και αναμασημένο το ζήτημα της αντισύλληψης, υπάρχει ο φοβερός αριθμός των 300.000 αμβλώσεων, που γίνονται κάθε χρόνο. Και φυσικά, ενώ η κάθε γυναίκα ζει με τις ενοχές της, τους φόβους για τις τυχόν σωματικές επιπτώσεις της άμβλωσης και προσπαθεί να θάψει ή να ξεπεράσει το ψυχολογικό σοκ, που της αφήνει η μοναδικά τραυματική αυτή εμπειρία, οι 1390 γυναικολόγοι της χώρας μας θα καρπώνονται τα 4,5 δισεκατομμύρια δραχμές αφορολόγητες το χρόνο.

Παρά το γεγονός, όμως, ότι το φαινόμενο του μεγάλου αριθμού εκτρώσεων ομολογείται δημόσια και αποτελεί θέμα ιατρικών συνεδρίων, δημόσιων συζητήσεων, οι κρατικές στατιστικές καταγράφουν εννέα (9) αμβλώσεις το χρόνο.

— ΤΙ ΚΑΝΟΥΜΕ ΕΜΕΙΣ —

Ποιά είναι, όμως η δική μας στάση απέναντι στο πρόβλημα αντισύλληψη-έκτρωση. Εδώ υπάρχει η ανάγκη να τονίσουμε, πάλι, ότι η στάση μας είναι θετική στην αντισύλληψη, εφόσον αυτή λειτουργεί σα μέσο σεξουαλικής αυτοδιάθεσης, αποσύνδεσης της αναπαραγωγής από τη σεξουαλική λειτουργία και είναι συνειδητή επιλογή της κάθε γυναίκας. Όπως είναι πραγματική η ανάγκη

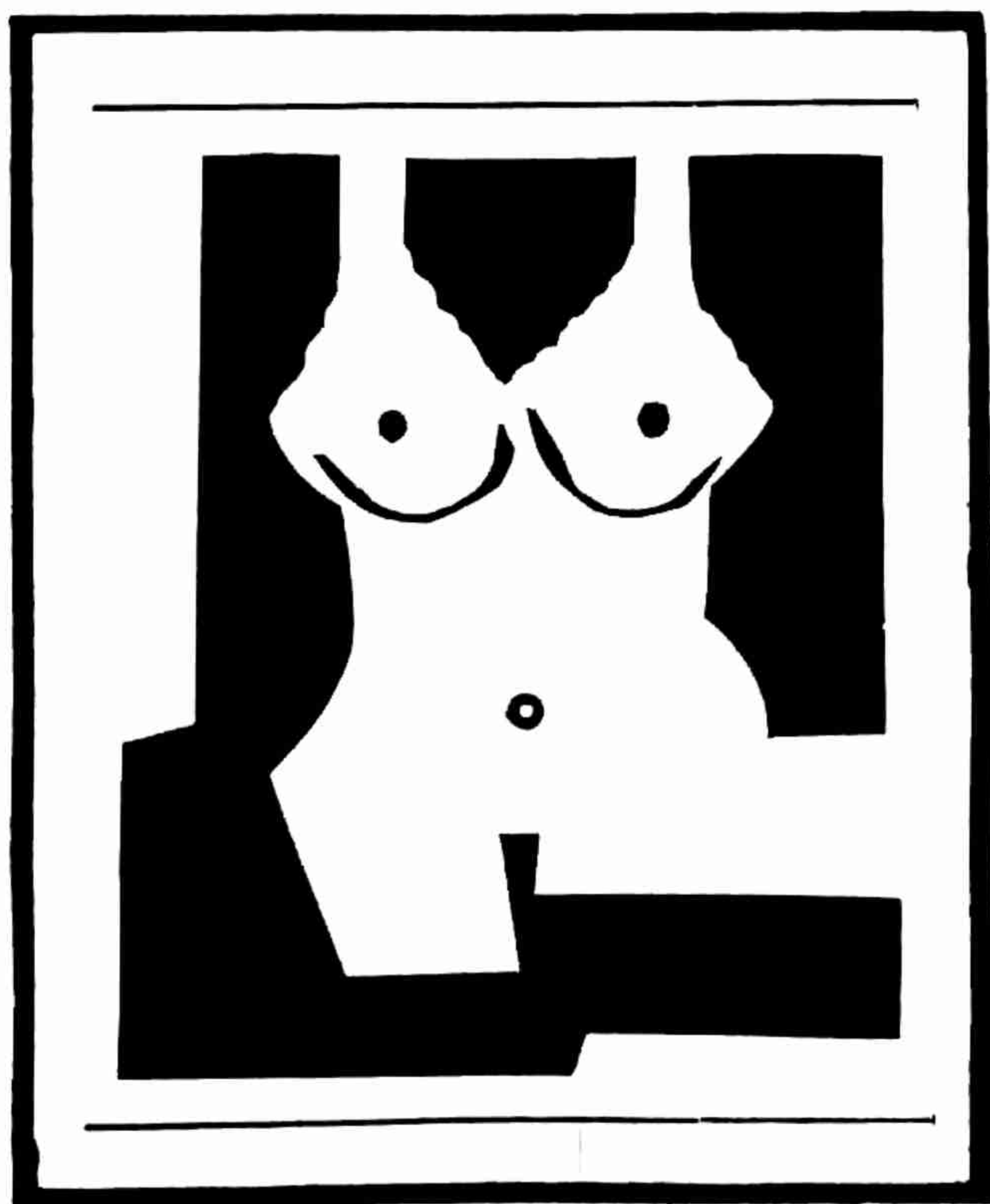
για την εφαρμογή κάποιας αντισυλληπτικής μεθόδου, το ίδιο πραγματική είναι και η απέχθεια των γυναικών για την εφαρμογή της.

Ψάχνοντας τους λόγους που δημιουργούν αυτή την απέχθεια, μένω σ' αυτό που είπε η Ανια Μέϋλεμπελτ, τη διαφορούμενη, δηλαδή, έννοια της λέξης "ασφάλεια", που αναφέρεται στις πληροφορίες για τα αντισυλληπτικά μέσα. Τι ακριβώς εννοείται; Το ότι το αντισυλληπτικό είναι αβλαβές για την ίδια τη γυναίκα ή ότι απλά τα αποτελέσματα του είναι σίγουρα;

Ακόμη, είναι πλαστές οι συγκρίσεις που θέτουν διάφοροι "ειδικοί" ανάμεσα στους κινδύνους μιας θρόμβωσης -που επιφέρει το χάπι- από τη μια, και στους κινδύνους μιας εγκυμοσύνης από την άλλη.

Το ίδιο πλαστή είναι η σύγκριση ανάμεσα στο χάπι και στα άλλα φάρμακα, που κι αυτά εγκυμονούν κινδύνους. Αυτό που πρέπει να γίνει καθαρό είναι ότι η μόνη σύγκριση που πρέπει να γίνεται από μας, είναι η επιλογή ανάμεσα στα αντισυλληπτικά μέσα και των κινδύνων που χαρακτηρίζει η χρησιμοποίηση του καθένα από τη γυναίκα. Είναι εθελουφλία το να ψάχνουμε την αντισυλληπτική μέθοδο, που μας ταυιάζει, χωρίς να σκεφτόμαστε και τα επιβλαβή αποτελέσματα, που θάχει η χρήση της.

Ας γίνει κατανοητό στην κάθε μια μας ότι όντας τέλειες γνώστριες του πρόβλημάτος μας θα μπορέσουμε να σταματήσουμε νάμαστε πειραματόζωα του κάθε "ειδήμονα".

ΤΑ ΓΕΓΟΝΟΤΑ ΜΙΛΑΝΕ ΜΟΝΑ ΤΟΥΣ...

Εδώ ας σταθούμε στη συγκέντρωση 200 γυναικών στο Μεξικό, τον Αύγουστο του 1984, με σκοπό τη διαμαρτυρία ενάντια στην πολιτική ελέγχου των γεννήσεων, που έχει προκαλέσει βλάβες στην υγεία των φτωχών κυρίως γυναικών του Τρίτου Κόσμου. Στη διάρκεια της εκδήλωσης πολλές γυναίκες κατήγγειλαν, με προσωπικές μαρτυρίες, ότι υπέστησαν στειρώση, χωρίς να έχουν πληροφορηθεί τις συνέπειες της εγχείρησης, που τους έκαναν, ενώ άλλες κατήγγειλαν τη χρησιμοποίηση της αντισυλληπτικής ένεσης DEPO-PROVERA, που προωθείται στη Λατινική Αμερική, ενώ έχει απαγορευτεί, ως επικίνδυνη στις Η.Π.Α. Καταγγέλλθηκε, επίσης, ένα πείραμα, που έγινε πρόσφατα σε μια κλινική της πόλης του Μεξικού, όπου, έναντι αμοιβής 11 χιλιάδων πέσος, χρησιμοποιήθηκε δοκιμαστικά σε γυναίκα ένα μη-εγκεκριμένο φάρμακο. Τέλος, στιγματίστηκε η θέση που πήρε η βορειο-αμερικάνικη αντιπροσωπία, που καταδίκασε άνευ όρων την άμβλωση στις υπανάπτυκτες χώρες, ως προπαγανδιστική, που μόνο σκοπό είχε να κερδίσει ψήφους υπέρ του Ρέηγκαν στις εκλογές.

Υπάρχει ακόμη η περίπτωση του αμερικάνικου σπειράματος Dalton Shield που πούλησε 5.000.000, τα μισά σε άλλες χώρες, όπου και εξακολουθούν οι πωλήσεις, παρόλο που στην Αμερική έχει απαγορευτεί και έχει προκαλέσει μια σειρά δικών. Οι Αμερικανίδες μήνυσαν την εταιρία A. H. Robins για τις βλάβες που έχουν υποστεί. Αυτή κύρηξε πτώχευση, αλλά και εξαναγκάστηκε να πληρώσει ακριβές "διαφημίσεις" στην τηλεόραση που πληροφορούν τις γυναίκες για τους κινδύνους, καθώς και ότι έχουν δικαίωμα να καταθέτουν αγωγές αποζημίωσης εναντίον της. Υποχρεώθηκε ακόμα να ενημερώσει τα Υπουργεία Υγείας των άλλων χωρών. Για την Ελλάδα δεν υπάρχουν ακριβείς πληροφορίες αν πουλιέται ή όχι.

Παρ' όλα αυτά πολλές γυναίκες διεθνώς δεν έμαθαν ποτέ τίποτε...

ΓΙΑ ΕΠΙΛΟΓΟ...

Είναι σίγουρο ότι υπάρχουν άπειρες τέτοιες περιπτώσεις και θα εξακολουθήσουν να υπάρχουν. Αυτό που πρέπει ν' αποτελέσει στόχο δικό μας, είναι η απόκτηση γνώσεων για τη λειτουργία των γεννητικών μας οργάνων και για την εφαρμογή των αντισυλληπτικών μεθόδων.

Μόνο μαθαίνοντας ν' αντιμετωπίζουμε τη σεξουαλικότητά μας, θα μπορέσουμε να διαλέξουμε μόνες μας την αντισυλληπτική μέθοδο που μας ταυιάζει, αναλαμβάνοντας έτσι την ευθύνη για κάτι που αφορά αρχικά εμάς τις ίδιες και έπειτα τους άλλους.

Ας μη ξεχνάμε ακόμη αυτό που είπε και η Αλντ Σβάρτσερ ότι "εμείς οι γυναίκες μπορούμε να μειώσουμε τον πληθυσμό της γης στο μισό... Βέβαια αυτό είναι επιλογή της κάθε γυναίκας !!!".

*
Βούλα Κ.

Η Ντάτσα Μαραϊνι συζητά με γυναίκες της Θεσσαλονίκης

Η Ντάτσα Μαραϊνι, Ιταλίδα φεμινίστρια ήρθε στη Ελλάδα τον Φλεβάρη αυτού του χρόνου, καλεσμένη από το Ιταλικό Ινστιτούτο. Δημοσιογράφος, συγγραφέας και ποιήτρια, ασχολείται επίσης και με το θέατρο παρουσιάζοντας δικά της έργα.

Παρουσιάζουμε μερικά ενδεικτικά σημεία από την συζήτηση που είχε με τις γυναικείες ομάδες.

Η γυναικεία απελευθέρωση έχει αλλάξει κατά την γνώμη σας, την εικόνα της γυναίκας;

Ναι, πάρα πολύ. Αλλά οι πιο σημαντικές αλλαγές δεν είναι τόσο σε σχέση με τον κόσμο, όσο με την ιδέα που οι ίδιες οι γυναίκες φτιάχνουν για τον εαυτό τους. Αλλάξε η σχέση των γυναικών με την εικόνα που δημιουργούν για τον εαυτό τους.

Πιστεύετε ότι το γυναικείο κίνημα στην Ευρώπη βρίσκεται σε μια περίοδο κάμψης;

Ναι, όσον αφορά στην παρουσία του σαν ένα κίνημα πίεσης, στις μαζικές του εκδηλώσεις της πλατείας, ας πούμε. Θα μπορούσαμε να πούμε ότι το μέτωπο των γυναικείων οργανώσεων λειτουργούσε σε μια οριζόντια γραμμή. Ορισμένες κατακτήσεις ως προς τους θεσμούς και τους νόμους επιτεύχθηκαν. Θα μπορούσαμε να πούμε ότι το διεκδικητικό τμήμα ήταν επιτυχημένο ως ένα βαθμό στο χαρτί. Εκεί που είμαστε πάρα πολύ πίσω είναι στο πολιτιστικό επίπεδο, στα ήθη, στην αλλαγή των ρόλων.

Τώρα το γ.κ. λειτουργεί σε βάθος, λειτουργεί κάθεται. Μ' αυτήν την έννοια ψάχνω το γυναικείο κίνημα.

Αυτή η δουλειά σε βάθος πώς νομίζεις ότι πρέπει να προχωρεί. Πώς πρέπει να οργανωθεί το γ.κ. ώστε και να είναι αποτελεσματικό, και να μη χάνεται η γυναικεία ιδιαιτερότητα και η αμεσότητα της μικρής ομάδας. Είπατε κάτι για συναιτερισμούς επίσης...

Είναι ερωτήσεις που γεννούν μεγάλη ανησυχία. Δεν μπορώ δυστυχώς να δώσω συγκεκριμένες απαντήσεις, θα προσπαθήσω να πω με λίγα λόγια τι συμβαίνει στην Ιταλία.

Η δουλειά σε βάθος είναι ως επί το πλείστον έρευνα, πάνω στο ιστορικό, μυθολογικό, λογοτεχνικό, ανθρωπολογικό επίπεδο. Είναι θέμα μελέτης, πρόκειται για μελέτη.

Αυτό που έλεγα για την γέννηση των συναιτερισμών είναι κάτι τελείως διαφορετικό. Πρόκειται για συνεχή γέννηση, ας το πούμε ομάδων, σε διάφορα μέρη όπου γίνονται καινούργιοι συναιτερισμοί. Ενώ πριν οι γυναίκες δεχόντουσαν να δουλεύουν κάτω από ένα αφεντικό, τώρα νιώθουν την ανάγκη να ενωθούν μεταξύ τους και να δημιουργήσουν ένα συνεταιρισμό, που έχει φυσικά περισσότερους κινδύνους αλλά υπάρχει περισσότερη ανεξαρτησία.

Πως είναι οργανωμένο τώρα το κίνημα στην Ιταλία.

Κατ' αρχήν πρώτα υπήρχαν οι μικρές ομάδες. Τώρα έχουν διαλυθεί, εξαφανιστεί σχεδόν οι ομάδες αυτές. Ένα πολύ σημαντικό μέρος του κινήματος ήταν οι ομάδες αυτοσυνείδησης. Κι αυτές δεν υπάρχουν πια. Εξελίχθηκαν σε ομάδες κοινής δουλειάς. Δουλειά στα περιοδικά, χειροτεχνία, ή κάνουν κινηματογράφο, κινηματογραφικούς συναυλισμούς. Επίσης δουλειά πάνω στο σχολείο, στην υγεία, κέντρα υγείας γυναικών. Ένα φαινόμενο που έχει επίσης ενδιαφέρον είναι ότι οι πόρνες, όπως οι συλλέκτριες ελιάς, έχουν οργανωθεί και συνεταιρίζονται κι αυτές, αρνιούνται την παρουσία του προστάτη, του νταβατζή.

Τώρα, πως μπορεί το γ.κ. να γίνει μαζικό χωρίς να χάσει τα ειδικά του χαρακτηριστικά. Αυτό είναι ένα πρόβλημα σχεδόν άλυτο, γιατί η μαζική οργάνωση έχει ανάγκη από δομές, μια κάποια ιεραρχία, μια εκπροσώπηση ή εξουσιοδότηση. Είναι η αρχή της πολιτικής που εκλέγει κάποιον για να αντιπροσωπεύει την ομάδα προς τα έξω. Το φεμινιστικό κίνημα πάντα αρνήθηκε αυτή την αρχή της αντιπροσώπευσης. Αλλά συνειδητοποιεί ότι δεν μπορεί να κάνει και χωρίς αυτό, γιατί βασιζόταν στον αυτοσχεδιασμό της πολιτικής. Ο αυτοσχεδιασμός βασιζόταν στην διάθεση, στην πολιτική θερμοκρασία της στιγμής. Σε στιγμές ακινησίας μας, όλα εξαφανιζόντουσαν. Επίσης οι γυναίκες έχουν το σπίτι και τα παιδιά, ήταν πολύ δύσκολο να έχουν μια συνεχή παρουσία στο πολιτικό επίπεδο.

Θα έλεγα ότι σήμερα τα γκρούπ που έχουν αντισταθεί, ήταν αυτά που είχαν μια οργανωτική δομή, ακόμη και βασισμένη στην αρχή της αντιπροσώπευσης κλπ.

Οι πράσινες και εναλλακτικές λίστες της Ιταλίας έχουν σημαντική παρουσία γυναικών και γυναίκες στοιχείο στη δομή τους;

Δεν είναι πολυάριθμες οι πράσινες λίστες στην Ιταλία ακόμα, όχι όπως στη Γερμανία. Είναι ένα κίνημα μειοψηφίας. Το κόμμα που έχει δώσει μεγαλύτερη σημασία στη γυναίκα παρουσία είναι το ριζοσπαστικό και μετά το κομμουνιστικό. Είχαν ένα καταστατικό που έλεγε ότι οι μισοί βουλευτές πρέπει να είναι άντρες και οι μισές γυναίκες. Οι πράσινες λίστες αυξάνονται, δεν είναι όμως χαρακτηρισμένες απ' την παρουσία γυναικών, όχι ακόμα.

Πιστεύετε ότι το γ.κ. θα πρέπει να έχει σχέση με την πολιτική, με τα κόμματα ή όχι; Επειδή νομίζω ότι δεν θα κάνουμε κανένα βήμα αν δεν περάσει, δεν καθοριστεί και απ' τα κόμματα κι απ' τις δομές και απ' την πολιτεία η καινούργια εικόνα της γυναίκας που θέλουμε να υπάρξει να επικρατήσει.

Αυτό είναι ένα θέμα για το οποίο γίνεται μεγάλη κουβέντα στο εσωτερικό του κινήματος. Σ' αυτό το σημείο πρέπει να πούμε ότι η Ιταλική κοινωνία επηρεάζεται πάρα πολύ, καθορίζεται απ' τα κόμματα. Υπάρχει μια διαφοροποίηση ανάμεσα σε κόμμα και σε κίνημα. Το κίνημα έχει μια δομή πολύ πιο ελαστική, πολύ πιο ευκίνητη πιο ελεύθερη, ενώ το κόμμα έχει μια δομή πολύ πιο σκληρή, πιο σφιχτή, μια δομή πιο ιεραρχική.

Αλλά κι οι ομάδες έτσι κι αλλιώς με κάποιο τρόπο πρέπει να κάνουν πολιτική. Κατά την προσωπική μου γνώμη πάντα, που είναι και γνώμη της πλειοψηφίας των ομάδων, οι ομάδες προτιμούν να κρατηθούν κάνοντας πολιτική ανεξάρτητες. Στην Ιταλία υπήρχε ένα πολύ συνηθισμένο φαινόμενο που ονομαζόταν διπλή στράτευση ως το πούμε, διότι υπήρχαν γυναίκες που έκαναν πολιτική μέσα από κάποιο κόμμα και παράλληλα λειτουργούσαν πολιτικά μέσα στη γυναικεία ομάδα. Τα θεωρούσαν όμως δυο στιγμές της ζωής τους διαφορετικές. Ένας από τους λόγους που υπήρχε αυτή η διαφορά είναι ότι η πολιτική των κομμάτων (και αυτών της αριστεράς) δεν θέτουν ποτέ σαν πρωταρχικά προβλήματα τα θέματα που αφορούν τη

γυναίκα. Το ίδιο και τα συνδικάτα παραβλέπουν τα ειδικά προβλήματα των γυναικών, τείνουν να θεωρούν τους εργάτες ίσους.

Βέβαια σε κάποιες συγκεκριμένες στιγμές, όταν έπρεπε να ψηφιστεί ο νόμος για την έκτρωση, το διαζύγιο στο κοινοβούλιο τα κόμματα προφανώς έθεσαν αυτές τις προτεραιότητες. Τις άλλες στιγμές θα έλεγα ότι δεν στάθηκε δυνατόν να πάρουν μια πρωταρχική σημασία τα προβλήματα των γυναικών.

Απ' την άλλη κάποιες στιγμές στο εσωτερικό των κομμάτων οι γυναίκες κατάφεραν να δημιουργήσουν κρίση στην ιεραρχική δομή και κάποιες αλλαγές στη γενική γραμμή (του Κ.Κ. π.χ.) για την οικογένεια, την σεξουαλικότητα, την ομοφυλοφιλία.

Είναι δύσκολο και περιπεπλεγμένο το θέμα της σχέσης με την πολιτική. Θα έλεγα ότι είναι θέμα προτεραιότητας, ποιά πράγμα έρχεται πρώτο, είναι κύριο. Οι γυναικείες ομάδες βάζουν πρωταρχικά τα θέματα που αφορούν το μισό πληθυσμό της Ιταλίας. Αντίθετα τα συνδικάτα και τα κόμματα τα βάζουν τελευταία.

Άλλη μια ερώτηση σχετικά με το φεμινισμό και την πολιτική. Απ' τη στιγμή που ξέρουμε ότι η απελευθέρωση της γυναίκας δεν πρόκειται να γίνει στον καπιταλισμό, δεν χρειάζεται το γ.κ. μια καινούρια θεωρία που θα λέει ότι οι κυρίαρχες αντιθέσεις στην κοινωνία είναι δυο αντί για μια και τελικά θα κάνει φεμινιστικές ερωτήσεις και θα δίνει μαρξιστικές απαντήσεις.

Χρόνια πριν υπήρχε η σκέψη ότι ο μαρξισμός μπορούσε να λύσει όλα τα προβλήματα. Μερικές επαναστάσεις, η Σοβιετική, η Κινέζικη, το Βιετνάμ κι η Καμπότζη έχουν καταστρέψει κατά τη γνώμη μου αυτή τη σιγουριά.

Πουθενά η επανάσταση δεν έλυσε τα προβλήματα των γυναικών, ούτε καν τα έθεσε σε συζήτηση. Έκανα στην Κίνα μια έρευνα, εκ μέρους μιας εφημερίδας, και είδα ότι οι γυναίκες κάνουν τη διπλή δουλειά όπως σ' όλα τα μέρη του κόσμου. Υπάρχουν φυσικά σε σχέση με το παρελθόν κάποιες κατακτήσεις. Δεν μιλάμε για τη Ρωσία όπου το πρόβλημα αρνούνται να το βάλουν. Το να αρνείται κανείς την ύπαρξη ενός προβλήματος, να λέει ότι δεν υπάρχει, είναι χειρότερο απ' το να λέει δεν μ' ενδιαφέρει να τ' αντιμετωπίσω.

Σήμερα κάτω από φως αυτών των μεγάλων αποτυχιών, κανείς δεν μπορεί να έχει τη σιγουριά ότι το πρόβλημα θα λυθεί με την πάλη των τάξεων. Το γ.κ. στην Ιταλία ήταν πολύ δεμένο με την ιδεολογία της πάλης των τάξεων. Σήμερα, όχι πια. Δεν πρόκειται για καμπίσιο, αλλά συνέβη αυτό που έγινε σ' αρκετές χώρες μετά το γεγονός της δολοφονίας στο όνομα της ισότητας 5.000.000 πολιτών από τους Χμερ στην Καμπότζη.

Δεν μπορεί κανείς πια, να μιλάει με ηρεμία και νηφαλιότητα για την πάλη των τάξεων που θα λύσει όλα τα προβλήματα. Το θέμα μένει ανοιχτό.

Υπάρχει μια κυρίαρχη τάση στο Ιταλικό γ.κ. σχετικά με το μισθό της νοικοκυράς;

Το κίνημα διαιρέθηκε αρκετά πάνω σ' αυτό το θέμα. Ολο το τμήμα που ήταν συνδεδεμένο με τα κόμματα της αριστεράς ήταν αντίθετο. Ακόμα και τώρα το Κ.Κ. είναι αντίθετο. Το επιχείρημα είναι ότι έτσι και δώσουμε μισθό στην νοικοκυρά παγώνουμε την κατάσταση της σαν νοικοκυράς.

Στο Βορρά και ειδικά στο Βένετο υπήρξαν και υπάρχουν ακόμα τώρα, ομάδες πολύ μαχητικές (έκαναν τελευταία μια συζήτηση στην τριλεδραση), που έχουν και το όνομα ομάδες για το μισθό της νοικοκυράς. Αποψη τους είναι ότι ο πρώτος τρόπος για να αναγνωρίσει κανείς μια δουλειά είναι να δώσει ένα μισθό. Προσωπικά συμφωνώ μ' αυτές τις ομάδες.

Είναι υποκρισία να λέμε ότι με το μισθό παγώνεται ο ρόλος της νοικοκυράς, διότι είναι ο μόνος σίγουρα παγιωμένος γυναικείος ρόλος και γιατί όλες οι πολιτικές μάχες έχουν έναν οικονομικό πυρήνα, έναν διεκδικητικό οικονομικό πυρήνα. Αν δεν υπάρχει συμβόλαιο δεν μπορείς να καλυτερέψεις την κατάστασή σου. Όλοι οι εργαζόμενοι με συμβόλαια, έχουν καλυτερέψει πάρα πολύ την κατάστασή τους, ως προς το ωράριο, το μισθό, τις συνθήκες δουλειάς σαν συνθήκες υγείας. Αντίθετα η γυναίκα που δουλεύει στο σπίτι έχει μείνει για πάντα στην ίδια κατάσταση. Δεν έχει ούτε ωράριο, ούτε μισθό, δεν έχει ασφάλιση, ιατροφαρμακευτική περίθαλψη, η δουλειά της δεν αναγνωρίζεται. Μια νοικοκυρά θεωρείται ότι δεν κάνει τίποτε ενώ δουλεύει περισσότερο από οποιονδήποτε άντρα γιατί δεν έχει ωράριο, γιατί όταν υπάρχει ένας άρρωστος ή ένα μικρό παιδί στο σπίτι δουλεύει και την νύχτα και την Κυριακή.

Ο μισθός φυσικά δεν πρέπει να δίνεται από τον άντρα αλλά από το κράτος. Θα ήταν η αρχή μιας οικονομικής αναγνώρισης αυτής της δουλειάς που γίνεται. Αλλά όλες οι κοινωνίες βασίζονται σ' αυτήν ακριβώς την δωρεάν δουλειά της γυναίκας. Αν έπρεπε να την πληρώσουν θα φалήριζε το κράτος. Αυτό όμως πρέπει να γίνει φανερό.

Εδώ μπορούμε να επισημάνουμε μια έλλειψη στη Μαρξιστική σκέψη. Γιατί ο Έγκελς είπε ότι στην οικογένεια ο άντρας είναι το αφεντικό και η γυναίκα η εργάτρια, αλλά δεν μας έχει εξηγήσει τον μηχανισμό της εκμετάλλευσης της γυναικείας δουλειάς και ο Μαρξ το απέφυγε αυτό το θέμα.

Θα έπρεπε να κάνουμε μια ανάλυση πολύ συγκεκριμένη για την οικονομική εκμετάλλευση της νοικοκυράς. Το λάθος γίνεται απ' τη στιγμή που μπερδεύεται η δουλειά με την λειτουργία, η δουλειά με τον προορισμό, την

μοίρα. Οι ίδες οι γυναίκες λένε, καλά, ποιος πρέπει ν' ασχοληθεί μ' ένα μικρό παιδί. Φαίνεται σαν κάτι φυσικό, εγγενές μέσα στην γυναίκα. Ενώ βέβαια το παιδί αυτό εξυπηρετεί την κοινωνία δεν εξυπηρετεί τη γυναίκα. Το οποίο μετά θα το στείλει ίσως να πεθάνει στον πόλεμο, αφού το κράτησε 9 μήνες στην κοιλιά της και το μεγάλωσε.

Υποστηρίζω την άποψη: ναι, μισθό στη νοικοκυρά. Αλλά θα πρέπει να πω, ότι γύρω στο μισό του κινήματος είναι ενάντια στην άποψη αυτή.

Ποια μπορεί να είναι η σχέση του γ.κ. και των συγκεκριμένων φεμινιστριών με τους υπάρχοντες κρατικούς θεσμούς με τους οποίους ασκείται η εξουσία. Συμμετέχουμε ή όχι και με τι όρους.

Στην αρχή του κινήματος οι γυναίκες ήταν αντίθετες σε κάθε συμμετοχή μέσα στους θεσμούς. Μετά έγινε ξεκάθαρο ότι ακόμα και η οικογένεια ήταν ένας θεσμός. Επομένως έχουμε ήδη κάνει συμβιβασμό. Δεν υπάρχει μια καθαρότητα όρων. Η οικογένεια είναι ο πρώτος απ' τους κοινωνικούς θεσμούς, έτσι όντας μέσα στην οικογένεια ήδη συμμετέχουμε. Από δω γεννήθηκε κι η ιδέα υπέρ της συμμετοχής στις περισσότερες φεμινιστριες.

Σίγουρα υπάρχουν κίνδυνοι να χάσεις την ταυτότητά σου, να υιοθετήσεις τις αξίες της ανδροκρατικής κοινωνίας, τον ανταγωνισμό, την επιθετικότητα, τη βία. Είναι όμως ένας κίνδυνος που πρέπει να διατρέξουμε.

Αυτή είναι τώρα η γνώμη της πλειοψηφίας των ομάδων. Ακόμα κι αν μια γυναίκα δεν δουλεύει στο εσωτερικό κανενός θεσμού, πρέπει κάπου να δώσει την δουλειά της. Πάντα υπάρχει μια συμμετοχή. Θα μπορούσαμε να πούμε ότι ο σκοπός είναι να εισαχθούμε σε κάθε θεσμό, διατηρώντας την πολιτιστική μας ταυτότητα. Κι ακόμα περισσότερο, ο σκοπός θα μπορούσε να είναι η γυναικοποίηση της κοινωνίας.

Πόσο όμως το κράτος της γυναικείας ταυτότητας μπορεί να γίνει εμπόδιο στην καριέρα. Ή αντίθετα πόσο αλλοιώνει η καριέρα αυτή τη ταυτότητα;

Σίγουρα κάνει πιο εύκολα καριέρα μια γυναίκα που δεν δίνει στον εαυτό της την ταυτότητα ότι είναι γυναίκα. Ορισμένες για να το πετύχουν διαγράφουν τελειωτικά τη συμμετοχή τους στο γυναικείο κόσμο. Κάποιες φορές γίνονται κι οι πιο άγριοι εχθροί των άλλων γυναικών και του φεμινισμού.

Υπάρχει πάντα κι ο κίνδυνος η καριέρα να επιδράσει πάνω στην αίσθηση της γυναικείας ταυτότητας. Το

σημαντικό για μια γυναίκα που κάνει καριέρα είναι να κρατάει μια σχέση ανταλλαγής προσοχής με τις άλλες γυναίκες. Να ξέρει πάντα ότι συμμετέχει στον γυναικείο κόσμο, είναι μέρος του γυναικείου κόσμου.

Μια ομάδα απ' το Μιλάνο (την πιο πλούσια πόλη της Ιταλίας όπου δουλεύουν πολλές γυναίκες), κυκλοφόρησε ένα βιβλιαράκι όπου ισχυριζόταν ότι οι γυναίκες τείνουν στην ανωνυμία για φοβούνται να είναι πρωταγωνίστριες. Οτι πρέπει να έχουν το θάρρος να αναγνωρίζονται σαν ένα όνομα στην κοινωνία γιατί η επιτυχία της μιας δίνει δύναμη και στις άλλες. Οι γυναίκες στερούνται ονόματος, έχουν του πατέρα, κι όταν παντρεύονται το χάνουν. Η αναγνώριση του ονόματος μιας γυναίκας που κάνει καριέρα είναι μια δύναμη για το κίνημα ολόκληρο.

Αυτό προκάλεσε τεράστιες συζητήσεις και υπήρχαν οι φεμινίστριες μιας άλλης τάσης, οι οποίες ήταν υπέρμαχες της ανωνυμίας, της απόλυτης δημοκρατίας και ήταν αντίθετες σ' αυτήν την τάση προς την καριέρα.

Για μένα αυτό είναι είναι ένα πρόβλημα. Είναι σωστό από τη μια οι γυναίκες να παίρνουν στα χέρια τους τα πράγματα και να γίνονται πρωταγωνίστριες. Υπάρχει πάντα ο κίνδυνος να χάσουν τη σχέση τους με τις γυναίκες και να διαβρωθούν, να εκβιαστούν απ την αντρική κοινωνία. Το πιο σημαντικό είναι να κρατάει μια γυναίκα τη σχέση της και τις ανταλλαγές της με το κίνημα πάντα ζωντανές. Το πιο επικίνδυνο πράγμα είναι η απομόνωση. Όταν είμαστε μόνες γινόμαστε θύματα εκβιασμού πολύ πιο συχνά.

Το γ.κ. έχει μέσα του πολλές αντιθέσεις. Πώς θα μπορέσει να ενοποιήσει τους στόχους του;

Η ενότητα είναι πολύ σημαντική. Η ενότητα μαζί με τις διαφορές. Μπορούμε να είμαστε διαφορετικές, χωρισμένες σε κάποια πράγματα, σε κάποιες στιγμές να ενωνόμαστε.

Εμείνα στη Γαλλία, ξέρω τις γαλλίδες φεμινίστριες. Είναι ένα μεγάλο μειονέκτημα του γαλλικού φεμινισμού, αυτή η συνεχής αντιπαράθεση μεταξύ των ομάδων. Υπάρχει μια ομάδα που έχει πάρει τα αρχικά MLE. Το κατέθεσε στο συμβολαιογράφο για να μην μπορούν να χρησιμοποιήσουν άλλες αυτό το όνομα. Μιά άλλη ομάδα έκανε ένα φιλμ για να τις καταγγείλει. Γεννήθηκε μια αλυσίδα από εκδικήσεις και αντεκδικήσεις όπου έχασαν όλες τις ενέργειες τους. Είναι ανόητο, είναι ο πόλεμος ανάμεσα στους φτωχούς. Η ενότητα είναι ο κύριος σκοπός με σεβασμό των διαφορών.

Υπάρχει κατά τη γνώμη σας συντηρητική στροφή στην κοινωνία ως προς τις γυναίκες;

Η δύναμη του μηνύματος αυτού της επιστροφής στο σπίτι, που είναι πολύ πονηρό, περνάει μέσα απ' τη μόδα και επαναφέρει το ξαναζωντάνεμα ορισμένων μύθων, όπως ο γάμος. Π.χ. για πολλές εβδομάδες όλα τα περιοδικά μιλούσαν για το γάμο μιας λυρικής τραγουδίστριας μ' ένα πολύ δημοφιλή παρουσιαστή της ιταλικής τηλεόρασης. Προσπαθούν όχι να είναι εξουσιαστικοί στις σχέσεις τους με τις γυναίκες αλλά να τις αποπλανήσουν, να τις ξεγελάσουν, να τις κάνουν να τους ερωτευτούν.

Η ιταλική μόδα ξαναπροτείνει μια γυναίκα που δεν μπορεί να δουλέψει για φοράει πολύ ψηλά τακούνια, πολύ στενά ρούχα και μεταξωτά. Που μένει σπίτι περιμένοντας τον άντρα της ζωής της. Οι μύθοι αυτοί αντιγράφονται απ' τις πολύ νέες. Είναι οι πιο ευάλωτες, οι λιγότερο διαφωτισμένες, που πιστεύουν ότι η ισοτιμία επιτεύχθηκε. Γιατί στα σχολεία και στα πανεπιστήμια κατά την διάρκεια των σπουδών υπάρχει κάποια ισοτιμία. Ο διαχωρισμός αρχίζει μετά, με το γάμο και τη δουλειά. Θα έλεγα ότι οι γυναίκες που είναι ήδη μέσα στο γάμο και τη δουλειά δεν μπορούν να παρασυρθούν τόσο πολύ απ' αυτούς τους μύθους. Ενώ οι νέες κοπέλες που ακόμα σπουδάζουν είναι πιο εύκολη λεία.

Πολλές επώνυμες φεμινίστριες στην Ευρώπη και στην Αμερική έκαναν επίσης στροφή συντηρητική...

Η Μπέτυ Φρίνταν έλεγε ότι οι κόρες των φεμινιστριών δεν είναι φεμινίστριες. Αυτό το εξηγούσε γιατί είχαν υποφέρει πολύ οι μητέρες τους και οι ίδιες δεν ήθελαν να υποφέρουν ξανά αυτή την κατάσταση. Ίσως λέει η Φρίνταν ο φεμινισμός προχώρησε πάρα πολύ, πρότεινε στις γυναίκες μια ανεξαρτησία που πρακτικά δεν μπορούν να την εφαρμόσουν... Ετσι όπως είναι φτιαγμένη αυτή η κοινωνία, για κοινωνικούς και οικονομικούς λόγους, δεν μπορούν οι γυναίκες να τραβήξουν μέχρι το τέλος το όνειρό τους της ανεξαρτησίας. Έγινε ένα στάμαγμα θα μπορούσαμε να πούμε, υπήρξε μια στάση πιο ρεαλιστική. Αντί να ξεπεταγόμαστε μπροστά να μένουμε λίγο στα πράγματα στα γεγονότα.

Αυτή είναι η στάση που υπάρχει στο βάθος αυτού του φαινομένου που παρατηρείται. Πολλές απ' αυτές βέβαια το βρήκαν σαν δικαιολογία για να πάρουν μετά μια πολιτική διαφορετική απ' αυτήν που είχαν ακολουθήσει ως τώρα. Θα μπορούσαμε να τις πούμε μετανιωμένες.

Η ΝΟΜΙΜΗ ΙΣΟΤΗΤΑ ΔΙΑΤΗΡΕΙ ΤΙΣ ΦΥΛΕΤΙΚΕΣ ΔΙΑΚΡΙΣΕΙΣ

Ένα παράδειγμα:

Το Σχ.Ν. για την πρόσληψη

στο Δημόσιο

Τομέα

Κ. Σχοινά

Σ' όλα τα Συντάγματα του Ελληνικού Κράτους υπήρχε ρητά κατοχυρωμένη η γενική αρχή της Ισότητας των πολιτών. Αυτό δεν εμπόδισε βέβαια, την ύπαρξη κι εφαρμογή μιας σειράς νόμων που στηριζόταν και στηρίζαν την ανισότητα των δύο φύλων. Οι βαθειά ριζωμένες κοινωνικές αντιλήψεις ήταν πιο ισχυρές από την Συνταγματική διάταξη.

Το 1975, μετά από τους αγώνες των γυναικών, προστίθεται το άρθρο που κατοχυρώνει την Ισότητα των δύο φύλων. Ένα βήμα μπροστά που ξέραμε βέβαια ότι δεν θα έλυσε τα προβλήματα των γυναικών, έστω και στο νομικό επίπεδο. Δεν φανταζόμασταν όμως ότι η θέση μας θα χειροτέρευε εξ' αιτίας αυτής της τυπικής ισότητας. Κάτι που σιγά-σιγά αντιλαμβανόμαστε με την εφαρμογή των νέων νόμων, που επιβεβαιώνεται από το πνεύμα αλλά και από συγκεκριμένες διατάξεις του Σχ. Ν. για τις προσλήψεις στο Δημόσιο.

Μια πρώτη πολύ γενική παρατήρηση είναι ότι ο συντάκτης του Σχ.Ν. (είναι ολοφάνερο το φύλο του), αδιαφορεί και θέλει ν' αγνοεί συστηματικά την ύπαρξη δύο φύλων στο πλανήτη και στη χώρα μας. Το όλο κείμενο απευθύνεται μόνο στον αντρικό πληθυσμό. Ούτε μια φορά, για δείγμα, δεν υπάρχει το θηλυκό άρθρο ή καταλήξεις που να δείχνουν ότι και οι γυναίκες δικαιούνται να κάνουν χρήση του προτεινόμενου νόμου.

Η απάντηση βέβαια στη παρατήρηση είναι γνωστή, την έχουμε ακούσει πολλές φορές. "Στο αρσενικό συμπεριλαμβάνεται και το θηλυκό, για την οικονομία της γλώσσας δεν αναφέρεται". Μα δεν μας πείθει. Οι γυναίκες υπάρχουμε σαν αυτόνομα και αυθύπαρκτα άτομα, κι έτσι πρέπει να αντιμετωπιζόμαστε. Αλλιώς κανείς ποτέ δεν σκέφτηκε, για την "οικονομία της γλώσσας", να απευθυνθεί ή να γράψει ένα κείμενο μόνο με αναφορά στο θηλυκό γένος. Γιατί άραγε;

Η ισότητα δεν είναι μια θεωρητική αρχή που μπορεί να υπάρξει και να εφαρμοστεί έξω και πέρα από τις κοινωνικές και φυλετικές αντιθέσεις. Δεν μπορεί νάναι ούτε είναι στη πραγματικότητα "ουδέτερη", "αντικειμενική", "καθολική". Πολύ περισσότερο να λειτουργεί μ' αυτές τις ιδιότητες απέναντι στα δύο φύλα.

Μέχρι τελευταία οι νόμοι ρύθμιζαν θέματα που αφορούσαν και τα δύο φύλα με τρόπο κατάφωρα άνισο και σε βάρος των γυναικών. Τώρα βρισκόμαστε μπροστά σε ένα νέο φαινόμενο, όπου η νομική ισότητα προβάλλεται σαν η πανάκεια για τη λύση κάθε γυναικείου προβλήματος, αλλά στην ουσία νομιμοποιεί τις διακρίσεις.

Είναι πια κοινός τόπος ότι οι κοινωνίες μας εξακολουθούν να θεωρούν τις γυναίκες κατώτερα άτομα και να συντηρούν αυτή την αντίληψη μέσα από συγκεκριμένες πρακτικές στο χώρο της εργασίας, της εκπαίδευσης, της οικογένειας, της πολιτικής της διαφήμισης κ.α. Είναι τα προβλήματα εξακολουθούν να υπάρχουν, η ιδεολογία της ανδροκρατίας να κυριαρχεί, η περιθωριοποίηση να συνεχίζεται, οι παραδοσιακοί ρόλοι να διατηρούνται και μάλιστα το τελευταίο καιρό πιο έντονα, είτε με μια προσπάθεια επιστροφής στις "παλιές καλές αξίες", είτε με την αυξανόμενη πορνογραφία.

Όταν λοιπόν το Σχ.Ν. -χάριν της ισότητας- κατοχυρώνει τα ίδια κριτήρια και προϋποθέσεις για άτομα με εντελώς διαφορετικές συνθήκες ζωής, κοινωνικής ένταξης και αντιμετώπισης, είναι φανερό ότι εντείνει την ανισότητα για άλλη μια φορά υπέρ των ανδρών.

Ο φόβος να μην πάρουν οι γυναίκες τις θέσεις των αντρών στο Δημόσιο είναι έκδηλος στις σχετικές διατάξεις. Η υποχρεωτική στράτευση των αγοριών είναι μόνο μια πρόφαση με ύποπτες προθέσεις. Προσπαθεί λοιπόν να ενισχύσει τη θέση των ήδη ισχυρών (αντρών) στην αγορά εργασίας και να περιορίσει ακόμη περισσότερο αυτή των αδύνατων (γυναικών), που είναι ήδη γνωστό ότι συνήθως, στη πολύ μεγάλη πλειοψηφία τους καταλαμβάνουν θέσεις κατώτερες, χωρίς εξέλιξη, χειρότερα πληρωμένες κλπ.

Σήμερα όμως οι γυναίκες σε όλο και μεγαλύτερο αριθμό θέλουν και ζητούν να δουλέψουν έξω από το σπίτι, να χειραφετηθούν οικονομικά, να βάλουν τη ζωή τους σε άλλη βάση και κυρίως να αλλάξουν το σκοπό της ύπαρξής τους. Αυτή η προσπάθεια είναι που χτυπιέται και περιορίζεται.

Το κατώτατο όριο των 23 χρόνων και το ανώτατο των 30 ή 35 χρόνων για την πρόσληψη (κοινή ρύθμιση

και για τα δύο φύλα), αναφέρεται σ' εκείνη την ηλικία των γυναικών που έχουν την μικρότερη συμμετοχή στην αγορά εργασίας και την παραγωγή. Δεν είναι μόνο μια κοινή και γνωστή κατάσταση, αλλά αποδεικνύεται και μέσα απ' τις στατιστικές. Σ' αυτό το διάστημα οι γυναίκες παντρεύονται γεννούν και μεγαλώνουν παιδιά αβοήθητες, γίνονται νοικοκυρές κλεισμένες στο σπίτι, ξεχνώντας το επάγγελμα, το πτυχίο, τα όνειρα για καριέρα και κοινωνική δράση. Όλα αυτά που σφραγίζουν τη ζωή μας δεν λαμβάνονται υπ' όψιν.

Εδώ βέβαια υπάρχει ένα μεγάλο πρόβλημα που βάζει ερωτηματικά και ζητάει απάντηση απ' το ίδιο το γυναικείο κίνημα. Πώς ακριβώς ζητάμε να ρυθμίζουν οι νόμοι με βάση την αρχή της ισότητας, θέματα που μας αφορούν σαν γυναικείο φύλο, χωρίς να διαγράφουν την

κοινωνική πραγματικότητα αλλά και χωρίς να την αναπαράγουν.

Για τις γυναίκες σήμερα υπάρχουν μόνο υποχρεώσεις ή τυπικά δικαιώματα που τις αυξάνουν, αφού δεν δημιουργούν εκείνες τις συνθήκες και τις προϋποθέσεις για την ελεύθερη ανάπτυξη της προσωπικότητάς τους, αφού δεν επιδρούν στην αλλαγή της κοινωνικής νοοτροπίας, αφού δεν κατοχυρώνουν το σεβασμό και την προστασία της αξίας τους σαν ελεύθερα άτομα (άρθρο 2 §1 & 5 §1 του Συντάγματος).

Οι νόμοι λοιπόν, που τυπικά φαίνεται να κατοχυρώνουν την ισότητα, το μόνο που καταφέρνουν είναι να συντηρούν τις σοβαρές και βαθιές διακρίσεις σε βάρος των γυναικών, ίσως και να τις επιτείνουν.

Ζώγια Χρονέκη

Εμείς
και
οι νόμοι

Οι νόμοι
για μας,
εμείς
για τους νόμους.

Το σύνταγμα του 1975 με το άρθρο 4 (παρ. 2) ορίζει ότι "οι Έλληνες και οι Ελληνίδες έχουν ίσα δικαιώματα και υποχρεώσεις".

Με βάση την παραπάνω συνταγματική αρχή, που σημειωτέον έπρεπε να συντελεσθεί το αργότερο μέχρι την 31 Δεκεμβρίου 1982 (άρθρο 116 του Συντάγματος), προέκυψε η ανάγκη να καταργηθούν, ν' αντικατασταθούν και να τροποποιηθούν όσοι επί μέρους νόμοι βρισκόταν σ' αντίθεση με την συνταγματική αρχή της ισονομίας μεταξύ ανδρών και γυναικών.

Πράγματι το νομικό καθεστώς άλλαξε και στα πλαίσια της άποψης που θεωρεί την γνώση (των νόμων σ' αυτή την περίπτωση), απαραίτητη προϋπόθεση προκειμένου να διεκδικήσουμε και να προστατεύσουμε τα δικαιώματά μας, ή ακόμα απαραίτητη προϋπόθεση στον αγώνα μας για την ουσιαστική επιβολή τους στην απονομή του δικαίου, σκεφτήκαμε να δημοσιεύσουμε σταδιακά όλους τους νόμους που σχετίζονται άμεσα με τις γυναίκες ή έμμεσα τις αφορούν.

Για ν' αποφύγουμε τη βαριεστημάρα που μας πιάνει με την ανάγνωση των "ξερών" νομικών κειμένων, αποφασίσαμε να παραθέτουμε δύο-τρία άρθρα κάθε φορά, ενός νέου νόμου, να μνημονεύουμε συνοπτικά τα όσα ίσχυαν παλιότερα για το ίδιο θέμα και να σχολιάζουμε, όπου είναι σκόπιμο και δυνατό, τον τρόπο εφαρμογής τους απ' τα δικαστήρια.

Πιστεύουμε πως η κυκλοφορία του περιοδικού θα μας δώσει τη δυνατότητα να ολοκληρώσουμε την παράθεση όλων των νομοθετημάτων όπως αυτά ισχύουν σήμερα.

Επιθυμία μας θα ήταν να απευθυνθείτε στο περιοδικό, είτε για να σχολιάσετε τα ισχύοντα από πλευράς νόμων, είτε για να ζητήσετε διευκρινήσεις για τα "σκοτεινά" σημεία, ή ακόμα για να διαφωνήσετε με τα δικά μας σχόλια.

Και για αρχή: Ο νόμος 1329 του 1983 που ρυθμίζει κυρίως τις διατάξεις που αφορούν στο Οικογενειακό Δίκαιο.

Άρθρο 1350: Για την σύναψη γάμου απαιτείται συμφωνία των μελλονύμφων. Οι σχετικές δηλώσεις γίνονται αυτοπροσώπως και χωρίς αίρεση ή προθεσμία.

Οι μελλονύμφες πρέπει να έχουν συμπληρώσει το δέκατο όγδοο έτος της ηλικίας τους. Το δικαστήριο μπορεί, αφού ακούσει τους μελλονύμφους και τα πρόσωπα που ασκούν την επιμέλεια του ανηλίκου, να επιτρέψει το γάμο και πριν από την συμπλήρωση αυτής της ηλικίας, αν η τέλεσή του επιβάλλεται από σπουδαίο λόγο.

Το άρθρο 1350 του Αστικού Κώδικα, που ίσχυε μέχρι το 1983, θεωρούσε απαραίτητη προϋπόθεση την συμπλήρωση του δέκατου όγδοου έτους της ηλικίας του άνδρα ενώ για την γυναίκα ήταν αρκετή η συμπλήρωση του δέκατου τέταρτου έτους της ηλικίας της. Επέσης άδεια για το γάμο ενός ανήλικου μπορούσε να δώσει ο πατέρας (ασκώντας την πατρική εξουσία) και μόνο όταν δεν υπήρχε αυτός, η μητέρα ή το δικαστήριο.

Η ανισότητα μεταξύ ανδρών και γυναικών στον παλιό νόμο είναι ολοφάνερη, θα πρέπει όμως να δούμε πόσο συχνά καταφεύγουν σήμερα και ποιοί (οι γονείς ή οι ανήλικοι) στο δικαστήριο, ζητώντας άδεια γάμου. Μια πρώτη ματιά στις δικαστικές αποφάσεις δεν επιβεβαιώνει τον ισχυρισμό ότι σήμερα παντρεύονται περισσότεροι ανήλικοι απ' ότι παλιότερα. Είναι όμως γεγονός ότι την άδεια γάμου ζητούν κυρίως οι γονείς ανήλικων κοριτσιών και διαπιστώνουμε ότι, σήμερα όπως και παλιά, εκείνες που παντρεύονται σε ηλικία νεώτερη των 18 ετών είναι οι γυναίκες. Είναι επίσης χαρακτηριστικό ότι τις λίγες φορές που ζητείται άδεια για γάμο ανήλικου άντρα, η αίτηση προς το δικαστήριο υποβάλλεται επ'ονόματί του και όχι επ'ονόματι των γονέων του. Ο "σπουδαίος λόγος" που προβάλλεται για την χορήγηση άδειας γάμου σ' αυτές τις περιπτώσεις είναι συνήθως η εγκυμοσύνη των γυναικών, αλλά συναντούμε και άλλους, όπως: "...Η από μακρού σύναψις ερωτικού δεσμού, η οποία δημιουργεί προβλήματα ηθικής τάξεως εις τους γονείς της ανήλικου γυναικός...", ή ακόμα, "...ο μεγάλης χρονικής διάρκειας αρραβών, ο οποίος συντελεί εις την φθοράν της σχέσεως των μελλονύμφων, με κίνδυνον την διάλυσιν του και την μετ' αυτήν (την διάλυσιν) θέσιν της ανήλικου γυναικός εις δυσμενή κοινωνικήν θέσιν". Ουδέν - έτερον - σχόλιον!!!

Άρθρο 15: ...Καταργούνται τα άρθρα 1406 έως 1437 του Αστικού Κώδικα, που αφορούν την προίκα.

Το αν καταργήθηκε η προίκα στην καθημερινή μας ζωή, μπορούμε να το διαπιστώσουμε από τις πολλές (ειν' αλήθεια) έρευνες διαφόρων περιοδικών, από μια έρευνα στο προσωπικό μας κύκλο γνωριμιών και από ένα έστω επιφανειακό έλεγχο των γονικών παραχών που γίνονται σε συμβολαιογράφους, και με τις οποίες μεταβιβάζονται περιουσιακά στοιχεία κυρίως σε γυναίκες και συνήθως τις παραμονές ενός γάμου.

Η κατάργηση των άρθρων για την προίκα είναι μια θετική, για την γυναίκα υπόσταση, ρύθμιση όπως και η εγγραφή των παλιών "προικίων" ακινήτων στην προσω-

πική μερίδα (περιουσία) των γυναικών, αλλ' ωστόσο πρέπει να δεχτούμε πως και σήμερα η γυναίκα χρειάζεται οπωσδήποτε "κάτι", προκειμένου να ισοροπήσει η ζυγαριά του γάμου με τον Άνδρα.

Άρθρο 1317: Ρύθμιση του συζυγικού βίου. Οι σύζυγοι αποφαιρίζουν από κοινού για κάθε θέμα του συζυγικού βίου... Η ρύθμιση από τους συζύγους, του κοινού τους βίου πρέπει να μην εμποδίζει την επαγγελματική και την υπόλοιπη δραστηριότητα του καθενός απ' αυτούς και να να μην παραβιάζει την αφαίρα της προσωπικότητάς του.

Με το άρθρο αυτό τροποποιείται η παλιά ρύθμιση σύμφωνα με την οποία, "ο άνήρ είναι η κεφαλή της οικογενείας και αποφασίζει περί παντός ό,τι αφορά τον συζυγικόν βίον..."

Γίνεται προσπάθεια, σε επίπεδο νόμου τουλάχιστον, ν' αποκατασταθεί η ισοτιμία των συζύγων ως προς την λήψη αποφάσεων για τα θέματα της συζυγικής ζωής. Σε περίπτωση διαφωνίας δεν προβλέπεται προσφυγή στο δικαστήριο, για να αποφεύγεται ο κίνδυνος συχνής ανάμιξης του δικαστηρίου σε προσωπικά, ίσως και καθημερινά προβλήματα των συζύγων (όπως αναφέρει και η εισηγητική έκθεση του νόμου 1329/83, σελ. 17). Οι σύζυγοι έχουν υποχρέωση κατ' αρχήν να αντιμετωπίζουν μόνοι τους τα προβλήματα και να τα λύνουν. Εάν δεν τα καταφέρνουν τότε πρόκειται μάλλον για ισχυρό κλονισμό της έγγαμης σχέσης τους.

Η δεύτερη παράγραφος αυτού του άρθρου μοιλονότι παρουσιάζεται "άφυλη", χωρίς δηλαδή να μιλά ειδικά για τους άνδρες ή τις γυναίκες, επιδιώκει να δημιουργήσει κάποιες ευνοϊκές συνθήκες για την γυναίκα, εφ' όσον προτρέπει ουσιαστικά σε μια κατανομή των οικογενειακών καθηκόντων με τρόπο ώστε να διευκολύνεται η επαγγελματική δραστηριότητα και εξέλιξη της.

Δυστυχώς η προτροπή έχει προς το παρόν μείνει "στα χαρτιά". Καμιά γυναίκα -μέσω του δικηγόρου της- δεν έχει ακόμα ισχυρισθεί σε αγωγή διαζυγίου ή οποιαδήποτε δικαστική της ενέργεια, ότι ο γάμος της κλονίστηκε γιατί ο σύζυγός της αδιαφορούσε για το δικαίωμα μοίρασμα των οικογενειακών καθηκόντων. Φαίνεται πως όχι μόνο οι γυναίκες, αλλά και οι δικηγόροι τους, θεωρούς ακόμα φυσική μια τέτοια ανισοκατανομή...

Μαρία Τσιουτάνη

ΚΑΙ ΕΠΕΤΑΙ Η ΣΥΝΕΧΕΙΑ

"Είναι τόσο πρακτικό, αγάπη"
και η απάντηση του γκρόφτι:
Όταν δεν είμαι ξαπλωμένη πάνω σ' αυτοκίνητο είμαι...

Τον πυροβόλησε αλλά αυτός τη συγχωρεί

ΠΑΡΑ λίγο συζυγοκτόνος φαίνεται να γλιτώνει την τιμωρία, αφού και ο σύζυγος θύμα την έχει συγχωρήσει και η πράξη της ήταν τέτοια που θα μπορούσε εύκολα ν' αποδοθεί στην «κακιά στιγμή».

Είναι η Διαμάντω, σύζυγος Αργυρίου Λεοντή, 35 χρόνων, που κατηγορείται για απόπειρα ανθρωποκτονίας από πρόθεση που έγινε σε βρασμό ψυχικής ορμής και παράνομη οπλοχρησία και χτες είχε οριστεί να γίνει η δίκη της στο Μικτό Ορκωτό Δικαστήριο (Κακουργιοδικείο) της Αθήνας. Η δίκη, υστερά από συντομη διαδικασία, αναβλήθηκε για «κρίσιμες αποδείξεις».

Η απόπειρα φόνου έγινε στο σπίτι του ζευγαριού στο χωριό τους, στις 13 Μαΐου 1986 και

χρησιμοποιήθηκε κυνηγετικό όπλο. Προηγουμένα ο σύζυγος — θύμα της απόπειρας — είχε χτυπήσει άσχημα τη γυναίκα του με τα χέρια του και ένα κατσαβίδι. Το ζευγάρι είχε παντρευτεί πριν 10 χρόνια και στην αρχή η συμβίωσή τους ήταν αρμονική. Με το πέρασμα του χρόνου όμως, η συμπεριφορά του συζύγου άλλαξε και πολλές φορές κακοποιούσε τη γυναίκα του.

Την ημέρα που έγινε «το κακό», η γυναίκα είχε πάει σε γιατρό για να την εξετάσει, επειδή τις προηγούμενες μέρες την είχε χτυπήσει και πάλι ο άντρας της. Ο Αργύριος Λεοντής γύρισε στο σπίτι του γύρω στις 12 το μεσημέρι και δεν βρήκε τη γυναίκα του.

Μόλις ήρθε δημιουργήθηκε άγριο επεισόδιο

που κατάληξε στον ξυλοδαρμό της γυναίκας και την απόπειρα φόνου.

Χτες, στο δικαστήριο η υπεράσπιση της κατηγορουμένης έκανε αίτημα αναστολής της δίκης για να προσέλθουν μάρτυρες που έλειπαν.

Μετά από την εξέταση του θύματος Αργυρίου Λεοντή, ο οποίος — πρέπει να σημειωθεί — δεν παρέστη ως πολιτικός ενάγων (α.σ. και δεν είχε συνηγόρους) και τις ερωτήσεις που του υποβλήθηκαν προέκυψε η ανάγκη να προσέλθει ο παππούς του θύματος Δ. Πασσαλής στον οποίο ανήκει το όπλο και η δίκη αναβλήθηκε. Όπως είπαν συνήγοροι της κατηγορουμένης το ζευγάρι έχει αποκαταστήσει τις σχέσεις του και τώρα ζουν μαζί...

Δ. Λεοντή.

Α. Λεοντής.

ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΩΣ ΓΙΑ ΣΕΝΑΝΕ...

Καθημερινά διαβάζοντας εφημερίδα γίνομαι έξαλλη. Τη μια, κάποιος βιαστής γίνεται ήρωας ή και θύμα κάποιου αχόρταγου θηλυκού, που τον προκάλεσε, τον καυμένο. Ε, κι αυτός, τι, άντρας ήταν...

Την άλλη κάποιος σύζυγος, που για χρόνια κακοποιούσε τη γυναίκα του έτσι, άντρας είναι, τι να κάνει, ή κατά πως δήλωσε ένας από τους θρησκευτικούς δικτάτορες του Ιραν, λίγη βία (το πόσο λίγη εναπομένει στην κρίση αυτού που την ασκεί πάντα) κάνει καλό στις γυναίκες...

Τη μεθοδόμενη μια Κάτια Κολιτσοπούλου, μεταμορφώνεται σε τέρας, τίγρη, μάγισσα, στο όνομα δεν ξέρω ποιάς αναβίωσης του Μεσαίωνα και του Maleficatio, εξ άλλου η γυναίκα είναι πλάσμα του διαβόλου...

Επειτα, σε πολύ οικολογική εφημερίδα, όσες γυναίκες διαμαρτύρονται για το γεγονός ότι μια κάποια οικολογική αφίσσα τις προσβάλλει και χρησιμοποιεί το γυναικείο σώμα, είναι αυτές οι φανατικές, που δε μπορούν να δουν πέρα από τη μύτη τους και -οι άθλιες- αδυνατούν να καταλάβουν τη σκοπιμότητα μιας τέτοιας στρατηγικής κίνησης του οικολογικού κινήματος...

Και μετά, την επομένη της μεγάλης γιορτής των ανάπηρων, αναξιοπαθούντων (συγνώμη της μεγάλης παράτας της μέρας της γυναίκας) οργίζονται, όχι βέβαια γιατί η τηλεόραση φώναξε άντρες να μιλήσουν για τις γυναίκες

-ας το κάνανε για τους μαύρους, να δείτε τι λαίλαπα διαμαρτυριών θα ξεσηκωνόταν-, αυτό εθεωρήθη φυσιολογικό, αλλά γιατί αυτή η αποπροσανατολιστική τηλεόραση τόλμησε, πάλι, στο πλαίσιο του αποπροσανατολισμού του λαϊκού κινήματος, να κάνει εκπομπή για το γυναικείο ζήτημα ενώ εκκρεμούν τόσα και τόσα εθνικά ζητήματα... (Ελευθεροτυπία 8/3/87, Αντί 13/3/87)

Θου, Κύριε, φυλακήν τω στέματι μου...

Κι αν συνεχίσω να απαριθμώ όσα καθημερινά με προσβάλλουν, με εξοργίζουν, με ταπεινώνουν, με υποβιβάζουν, με βγάζουν έξω από τα ρούχα μου, θα γράψω τόμους ολόκληρους. Περί μισογυνισμού και φαλλοκρατίας τα αναγνώσματα. Αλήθεια, μήπως -έστω και για πλάκα- φαντάζονται όλοι αυτοί οι ανδροπρεπείς δημοσιογράφοι, αρχισυντάκτες, υπεύθυνοι ύλης, διευθυντές, τι θα γινόνταν, δηλαδή πόσο θα έπεφτε το ποσοστό διακίνησης των φυλλαδίων τους αν σε ένδειξη διαμαρτυρίας οι γυναίκες σταματούσαν να τις αγοράζουν;

Ή μήπως θα πρέπει ν' αρχίσουμε να στέλνουμε μηνύσεις για προσβολή της προσωπικότητας μας και να ζητάμε αποζημίωση για ψυχική οδύνη;

Κι αυτό θα γίνει!

Γιάννα Σαββίδου

ΓΙΑ ΤΟΝ ΣΧΟΛΙΑΣΤΗ,

και για όλους τους όψιμους φιλοφεμινιστές

Στο τελευταίο τεύχος του "Σχολιαστή" ή στο προηγούμενο, δεν θυμάμαι καλά, μια και δεν συνηθίζω τελευταία να τον αγοράζω, γιατί θα προτιμούσα το αυθεντικό "PLAY BOY" παρά κακέτυπες αντιγραφές, αφιερώνεται στην αμέσως επόμενη σελίδα μετά το Γκουσγκούνη, ένα ολοσέλιδο για το "Τραγούδι του έρωτα", το τελευταίο βιβλίο της Ανίας Μεύλεμπελτ. Και δεν είναι τυχαίο, αυτό το όψιμο ενδιαφέρον για την Μεύλεμπελτ, για το συγκεκριμένο βιβλίο της ειδικά. Γιατί έχει γράψει κι άλλα βιβλία, όπως το "Τέλος της Ντροπής" ή το "Για μας τις γυναίκες". Βιβλία που κυκλοφόρησαν σε εκατομμύρια αντίτυπα, που έγιναν ευαγγέλια στα χέρια των γυναικών, γιατί ήταν εμπειρίες ενός κινήματος που κατέγραψε μια απ' τις πολλές πρωταγωνιστριές του.

Για μια ακόμη φορά όλοι αυτοί οι κουλτουριάρηδες φαλλοκρατίσκοι (πολύ χειρότεροι απ' τους άντρες ευρείας κυκλοφορίας, γιατί δεν ξέρεις από που θα σου του την φέρουν), προσπαθούν να πείσουν το αναγνωστικό τους κοινό, ότι η σκληρή και δη λεσβιακή φάση, αποτελεί μεταβατική περίοδο στη ζωή μιας γυναίκας, η οποία όταν βρει τον άντρα της ζωής της - όπως η Μεύλεμπελτ - τότε συμπεριφέρεται σαν αληθινή γυναίκα. Όσο για τις φεμινιστικές της ιδέες και αξίες, αυτές πάνε περίπατο. Οι άνθρωποι τόσο κατάλαβαν τόσο λένε.

Γενικώς, τέτοιου τύπου σχολιασμοί και αστεϊσμοί γίνονται για τις φεμινιστριές απ' τη φοβερή αυτή κατάσταση των αντρών, που δεν κάνουν τίποτε άλλο απ' το να κυκλοφορούν στα διάφορα μπαρ ή σε μπουζούκια με στυλ και πίνοντας πανάκριβα κρασιά (αίο), μέσα στον απέραντο σεξισμό τους, προτού κλείσουν την βραδιά τους με "πεταχιά παραίματα", θυμούνται κι αυτές τις φεμινιστριές, πώς αλήθεια κατόντησαν!!!

Α.Γ.

ΦΟΡΟΣ ΑΙΜΑΤΟΣ

- ΣΕΠΤΕΜΒΡΗΣ '86: "Την ξάπλωσε νεκρή επειδή του ζητούσε διαζύγιο".
- ΣΕΠΤΕΜΒΡΗΣ '86: "Εσφαξε στο δρόμο τη γυναίκα του με την οποία βρίσκονταν εν διαστάσει γιατί του ζητούσε διαζύγιο".
- ΣΕΠΤΕΜΒΡΗΣ '86: "Εσφαξε τη σύζυγο για ένα οικόπεδο".
- ΝΟΕΜΒΡΗΣ '86: "Κομμώτρια "εφαγε" ξύλο από τον πρώην σύζυγό της".
- ΔΕΚΕΜΒΡΗΣ '86: "Αστυφύλακας σκότωσε κατά λάθος τη γυναίκα του με το υπηρεσιακό του περίστροφο".
- ΔΕΚΕΜΒΡΗΣ '86: "Βραζιλιάνη καταγγέλει τον Έλληνα σύζυγό της για βιασμό, σωματική βλάβη κι εξύβριση".
- ΔΕΚΕΜΒΡΗΣ '86: "Δεύτερος αστυφύλακας που σκοτώνει κατά λάθος την γυναίκα του ενώ έπαιζε με το όπλο του".
- ΓΕΝΑΡΗΣ '87: "Έκαψε με πυρακτωμένο σίδερο αφού έδεσε και βίασε 40χρονη χήρα και ερωμένη του".
- ΦΛΕΒΑΡΗΣ '87: "Νεαρός μουσουλμάνος κατηγορείται για βιασμό της πρώην φίλης του".
- ΦΛΕΒΑΡΗΣ '87: "Σκότωσε τη γυναίκα του γιατί δεν είχε να πληρώσει το νοίκι και γιατί είχε ψυχολογικά προβλήματα".*

Πολλοί φόνοι και κακοποιήσεις γυναικών από τους συζύγους, τους πρώην συζύγους ή φίλους μέσα σε λίγους μήνες. Για όποια-ον διαβάσει εφημερίδα είναι πολύ καθαρό πως οι συζυγοκτόνοι είναι στην συντριπτική τους πλειοψηφία άντρες κι όχι γυναίκες. Κι όμως παρόλα αυτά η Κολιτοπούλου εμφανίζεται σαν "μέγαιρα", σαν "τίγρις".

Οι τόσες δολοφονίες γυναικών δεν ξενίζουν, δεν σοκάρουν!! Αντιμετωπίζονται από τον κόσμο σαν κάτι φυσικό, καθημερινό. Η εξουσία του άντρα-συζύγου είναι εξουσία ζωής και θανάτου πάνω στη σύζυγο.

Μπορεί να τη σκοτώσει για οποιοδήποτε λόγο:

- Γιατί είχε τα νεύρα του, γιατί θέλει να τον χωρίσει, γιατί είχε οικονομικά προβλήματα, γιατί είχε ψυχολογικά προβλήματα, γιατί..., γιατί...

- Γιατί για τους άντρες συζύγους ο φόνος ή η κακοποίηση των γυναικών είναι κάτι ανάλογο με αυτό που κάνουμε όλοι-ες όταν έχουμε τα νεύρα μας και ξεσπάμε βροντώντας τις πόρτες, σπάζοντας ένα ποτήρι... Μόνο που τα τελευταία είναι βία ενάντια σε αντικείμενα κι όχι σε ανθρώπους!!

Πιστεύοντας λοιπόν ότι οι συζυγοκτονίες με δράστες γυναίκες εμπεριέχουν μια αντίδραση ενάντια στον άντρα, σαν φορέα της αντρικής εξουσίας, ζητάμε να θεωρούνται οι φόνοι αυτοί πολιτικοί και οι γυναίκες πολιτικές κρατούμενοι.

* Οι παραπάνω πληροφορίες είναι επιλογή από τα λίγα περιστατικά που φτάνουν στις εφημερίδες.

Μ.Κ.

ΔΙΑΦΗΜΗΣΗ 1

Με χαρά προσέξαμε τελευταία μερικές όπου και οι άντρες πλένονται ... Σαφής η πρόοδος του πολιτισμού. Βλέπεις, η εικόνα μέχρι τώρα έλεγε ότι μάλλον μόνον οι γυναίκες πλένονταν.

Τι άλλο να σκεφτείς όταν χρόνια ολόκληρα δεν έμεινε σαπούνι για σαπούνι και σαμπουάν για σαμπουάν που να μη το διαφήμιζε ένα γυναικείο σώμα.

Με μια εξαίρεση πάντα: την πυτιρίδα! Αυτή την είχαν και οι άντρες. Δόξα τον ύψιστο! Γιατί μέχρι τώρα νόμιζα πως ο αντρικός πληθυσμός ήταν σαν τους αυτοκαθαριζόμενους φούρνους!

Ε.Κ

ΔΙΑΦΗΜΗΣΗ 2

Σερβιέτες δεν τρέχει τίποτα

Αυτοκαταστρέφονται - Δεν υπάρχουν...

Τι ανακούφιση!!! Τόσα χρόνια πάλευα σ' αυτή τη ζωή χωρίς ίχνος αυτοπεποίθησης. Τώρα όμως πέρασαν αυτά γιατί με την DONA MOD ένοιωσα επιτέλους τι θα πει αυτοπεποίθηση - αν εξαιρέσουμε, βέβαια, το γεγονός ότι ΣΤΕΓΝΩΣΑ ξαφνικά!!!

ΔΙΑΦΗΜΗΣΗ 3

Το άλλο το παρατηρήσατε; Αφορά τα πλυντήρια και τα απορυπαντικά. Κάθε φορά που πρόκειται για "δυσκολούς" λεκέδες εμφανίζεται μια ύπαρξη γεμάτη "θηλυκότητα" και μας ανακοινώνει τα τελευταία νέα περί λίγδας κλπ.

Οποτε όμως πρόκειται για σύγχρονη τεχνολογία εμφανίζεται ένας κύριος με άσπρη μπλούζα - χωρίς λεκέδες - και με σοβαρό ύφος παίζει τον επιστήμονα στην μικρή οθόνη.

Τι αντίθεση, βέβαια, με τον ή μάλλον την μοναδική επιστήμονα, που επί της οθόνης είναι θηλυκός: Μαντέψτε! Οδοντίατρος!! Όλα τα επιστημονικά περί οδόντων μας τα ανακοινώνει μια συμπαθέστατη οδοντίατρος.

Ε, βέβαια! Οι επισκέψεις στον οδοντίατρο έτσι κι αλλιώς είναι κινέζικο μαρτύριο! Να μη βάλουν και μια γλυκειά ύπαρξη να το απαλύνουν...

ΧΡΟΝΙΑ ΠΟΛΛΑ... Οσο αντέξουμε...

Και για να μην ξεχνιόμαστε: Η ΕΜΜΑ, το φεμινιστικό περιοδικό, που εκδίδει η Αλίσ Σβάρτσερ στη Δυτική Γερμανία (στην Ανατολική ούτε λόγος να γίνεται για φεμινισμό, είναι αντικαθεστωτικός), κλείνει τώρα το Μάρτη 10 χρόνια ζωής.
Δέκα χρόνια αγώνα και φεμινιστικής παρέμβασης. Να τα χιλιάσει...

.....
Κι άλλα γενέθλια φεμινιστικής παρέμβασης και προ-σφοράς. Δεκάχρονα κι αυτά, αλλά στον τόπο μας. Είναι του βιβλιοπωλείου της Ελένης Παμπούκη στην Αθήνα. Κι ένα ποτήρι στην υγεία του, στην υγεία της.

Για την οικολογική ευαισθησία

αφιερωμένο εξαιρετικά...

Είδαμε κι ακούσαμε τελευταία ένα συγκινητικό μήνυμα για τον αφανισμό των ζώων, με στόχο ορισμένα ζώα, και λέω ορισμένα γιατί πρέπει να είναι και πλούσια ζώα, που φορούν ως γούνα το σκαλπ των ταινισιλά, βιζόν κλπ.

Και δεν μπορώ να καταλάβω γιατί τέτοια ξαφνική ευαισθησία για τα ταινισιλά εκτροφείου (που στο κάτω-κάτω δεν διαταράσσουν πια και την ισορροπία της φύσης), από ανθρώπους-οικολόγους που - κόβω το κεφάλι μου - συνεχίζουν χωρίς ίχνος ευαισθησίας να ξεκοκαλίζουν μπριτζόλες, παιδάκια και άλλα ανθυγεινά ζώα. (Δεν νομίζω ότι κανένας απ' αυτούς θα έλεγε όχι σ' ένα γεύμα με ορτύκια ή λαγό κυνηγιού).

Κατά την άποψη μου, κρεατοφάγοι και κυρίες με γούνες είναι ακριβώς το ίδιο: ζώα.

Δεν καταλαβαίνω λοιπόν γιατί γίνεται μια καμπάνια για τις γούνες κι όχι για τα αρνάκια γάλακτος που σφάζονται, σουβλίζονται και ξεκοκαλίζονται κατά κόρον το Πάσχα (και όχι μόνον).

Βέβαια μπορώ να βρω μια ικανοποιητική απάντηση σ' αυτό πολύ γρήγορα: είναι πολύ πιο εύκολο ν' αποκαλέσεις "ζώο", έστω κι αν αγαπάς τα ζώα, κατ' αρχήν τις γυναίκες (συνηθισμένες εξάλλου να βάλλονται από παντού - παθητικοί αποδέκτες) και κατά δεύτερον, τις γυναίκες αστές (συζύγους αστών φυσικά). Εξάλλου είναι άκρως επαναστατικών και χρέος κάθε σοβαρού και ευαίσθητου οικολόγου (συνήθως αριστερού) να χτυπά την αστική ιδεολογία και πρακτική και μάλιστα με ακριβώς τα ίδια μέσα.

Εξηγούμαι: πώς αλλιώς να ερμηνεύσεις τις δυο γυναίκες γάμπες -υπέροχες σ' ένα ζευγάρι γόβες- παρά μόνον σαν δάνειο από το μέχρι τώρα ήδη γνωστό *marketing*.

Ετσι λοιπόν μια καμπάνι ενάντια στην κρεατοφαγία που τους περιλαμβάνει ολους, αρσενικούς και μη, αριστερούς και μη, αστούς και μη, είναι αρκετά δύσκολη και χρειάζεται σοβαρή επιχειρηματολογία καθώς και εφαρμογή επί του πρακτάου (1) το κυριώτερο.

Ομολογώ ότι θα περίμενα μια μεγαλύτερη ευαισθησία στα φυλετικά αυτά ζητήματα από ομάδες που θέλουν να λέγονται αντι-ρατσιστικές, την στιγμή μάλιστα που η

κυριώτερη καμπάνια τους υπερασπίζεται το σκαλπ των βιζόν.

Λυπάμαι αλλά αισθάνομαι ότι πρέπει πρώτα να υπερασπιστούμε το δικό μας πεταί, που αιώνες τώρα υφίσταται του κόσμου τους εξευτελισμούς κι ακόμη να μη θεωρούμαστε απ' τους ίδιους ανθρώπους (σύντροφους) υστερικές φεμινίστριες, όταν σ' αυτόν τον αγώνα π.χ. καίμε το πορνο-περιοδικό.

Όλα αυτά τα έγραψα γιατί νομίζω πως αυτό που μετράει στον αγώνα που κάνουμε για μια καλύτερη ζωή, είναι η στάση ζωής που έχουμε σήμερα στην κάθε μέρα μας κι όχι οι θεωρητικές διακηρύξεις μας, ειδικά όταν αυτές απέχουν παρασάγγες απ' την πραγματικότητα που ζούμε σαν πρόσωπα πια...

Φτάνει πια που μας θεωρούν ζώα με γούνα ή χωρίς. Γιατί δεν βρίζεις, δεν υποτιμάς, δεν δέρνεις, δεν βιάζεις, δεν εξευτελίζεις έναν άνθρωπο αν δεν τον θεωρείς ζώο (με την παραδοσιακή και μη οικολογική του σημασία).

ΥΓ₁ Αυθεντικές γούνες (φώκιας κλπ) πόσες γυναίκες στην Ελλάδα μπορούν ν' αγοράσουν; 3-10 ή 1%. Γιατί αν μιλάμε για τέτοια μειοψηφία είναι κρίμα τα χρήματα για τις αβύσσους και ο κόπος για την αφισσοκόληση και μόνον.

ΥΓ₂ Όταν μιλάμε για γυναίκες αστές εννοούμε συνήθως τις συζύγους αστών.

Εκτός αν αναφερόμαστε στην Ωνάση ή την Θάτσερ· κι αυτά τα επιχειρήματα τάχουμε εξαντλήσει με τους ΚΝίτες. Χρειάζονται επανάληψη;

ΥΓ₃ Τα εκτροφεία (για δόσους και δόες αμφιβάλλουν), τα έδειξαν και τα "Κυριακάτικα"

Έρση Ψημαντίδου

ΣΙΜΟΝ, μας λείπεις...

Κοντεύει να κλείσει ένας χρόνος από το θάνατο της Σιμόν ντε Μπωβουάρ (14 Απρίλη 1986). Για μας όμως η μνήμη της δεν έχει σβήσει. Ήταν αυτή που έμαθε σε πολλές από μας με το Δεύτερο Φύλο, ότι δε γεννιέσαι γυναίκα, γίνεσαι. Ήταν αυτή που τόλμησε στα 1943 να ταραξεί τα νερά όχι μόνο στη Γαλλία αλλά στον κόσμο ολόκληρο, με το Δεύτερο Φύλο και δημόσια να δηλώσει το '71 με 300 ακόμη γυναίκες ότι έκανε έκτρωση. Αλλά περισσότερο για τη Σιμόν ντε Μπωβουάρ στο επόμενο τεύχος μας.

ΔΙΚΕΣ ΚΟΛΙΤΣΟΠΟΥΛΟΥ

Είπε ο εισαγγελέας ότι: "Μια γυναίκα μπορεί να κάνει έναν άντρα άγγελο ή σατανά".

Τι να του πεις τώρα, πώς θεωρεί έτσι ότι ο ισχυρός αντρικός πληθυσμός (εξουσία και διανοήση) είναι κουραμπιέδες που η οποιαδήποτε γυναίκα τους μεταβάλλει σαν μάγισσα από άγγελους σε σατανάδες;

Μα δεν διάβασε στην ιστορία, ο κύριος εισαγγελέας (μορφωμένος άνθρωπος), ότι τις μάγισσες τις κάψανε στο μεσαίωνα;

Μας τέλειωσαν, κύριος, πώς το λένε !!!

Η ΕΡΤ αγαπάει όλες τις γυναίκες,
αλλά όχι και όλες τις γυναικείες οργανώσεις.

Η Ε.Ρ.Τ. 2 Θεσσαλονίκης φρόντισε επί τη ευκαιρία της γιορτής της γυναίκας -όπως λέμε επί τη ονομαστική σου εορτή, χρόνια πολλά, κι ας σου φερόμαστε σα ζωόλο το υπόλοιπο διάστημα- να καλέσει τις γυναικείες οργανώσεις να μιλήσουν. Τέτοιες μέρες όλες οι γυναικείες οργανώσεις είναι ίσες. Τις φωνάζουμε όλες... Όμως φαίνεται ότι κάποιες είναι λιγότερο ίσες. Ετσι παρά το γεγονός ότι επισημάνθηκε η ύπαρξη της Αυτόνομης Ομάδας Γυναικών Θεσσαλονίκης, αυτή η ομάδα, που εκδίδει και το περιοδικό που κρατάτε τώρα στα χέρια σας, η ίδια που κινητοποιήθηκε, βγήκε στο δρόμο και για το νομοσχέδιο για τις συμβλώσεις και διοργάνωσε εκδήλωση - συζήτηση για το ίδιο θέμα, που βγήκε με συνθήματα κατά της πορνογραφίας. Αυτή η νέα ομάδα γυναικών, με πολλές παλιές του κινήματος και πολλές νέες (δυστυχώς για κάποιους αυτή η ιστορία δεν πέθανε ακόμα) δεν κλήθηκε να συμμετέχει στη συζήτηση. Ή μάλλον για να τα λέμε τα πράγματα με το όνομα τους, αποκλείστηκε.

Το γιατί θα μας το εξηγήσει η Διεύθυνση ή ο Διευθυντής της Ε.Ρ.Τ. Βορείου Ελλάδας. Εμείς τι να υποθέσουμε; Ότι, αφού δεν έχουμε πολιτικό κόμμα που να μας στηρίζει με τις πλάτες του... ή με τα..., δεν έχουμε και δικαίωμα λόγου;

Γ.Σ

ΛΕΣΒΙΑΣΜΟΣ

Γιατί να συμβιβαστούμε με λιγότερα;

Λίξει το σύνθημα στην Μελβούρνη της Αυστραλίας. Από το βιβλίο με τον τίτλο: "Πιο δυνατά κι από τις λέξεις" της Jill Roseener που περιέχει κυρίως φεμινιστικά και αντικαπιταλιστικά συνθήματα από τους τοίχους της Αυστραλίας και της Βρετανίας. (OUTWRITE τ. 53, Δεκ. '86).

Οι τοίχοι όχι μόνο "ακούν" αλλά "μιλούν" κιόλας...

Αίσιο τέλος, αλλά...

Πέρσι, στη Γενεύη, έγινε το διεθνές συνέδριο των λεσβιών. Μήνες αργότερα οι οργανώτριες κλητεύθηκαν απ' την ελβετική αστυνομία να πληρώσουν ένα πρόστιμο γιατί οργάνωσαν διαδήλωση (για το δικαίωμα πολιτικού ασύλου για τις λεσβίες απ' όλες τις χώρες) χωρίς άδεια (!)

Οι γυναίκες (τρεις) προσέφυγαν στο δικαστήριο και η δίκη έγινε το Δεκέμβριο του '86. Τριάντα φίλες μαζεύτηκαν για συμπάρασταση φορώντας την κονκάρδα του συνεδρίου. Βρίσκονταν ακόμη τέσσερις δημοσιογραφίνες και οι δικαστές που ήταν... δικαστίνες. Παρόντες άντρες μονάχα δυο δημοσιογράφοι.

Στην αρχή της διαδικασίας η πρόεδρος διάβασε τηλεγράφημα συμπάραστασης που έστειλε το Κέντρο των Γυναικών (!!) Οι τρεις γυναίκες υπερασπίστηκαν μόνες τις εαυτές τους επιχειρηματολογώντας ενάντια στην απειλή ενός αστυνομικού κράτους που χειραγωγεί την ελευθερία της έκφρασης.

Η απόφαση ήταν απαλλακτική για τις γυναίκες και... τα έξοδα της δίκης έπρεπε να τα πληρώσει η αστυνομία!!!

(Από το OUTWRITE, τ. 55, Φλεβ. '87)

Β. Κ.

ΕΚΤΡΩΣΕΙΣ: (Το) ανοιχτό κεφάλαιο

ΙΡΛΑΝΔΙΑ: Το 1986 στις 19 του Δεκέμβρη, το Ανώτατο Δικαστήριο του Δουβλίνου με απόφασή του κήρυξε παράνομη τη λειτουργία του Well Woman Centre and Openline Counselling, που έπρεπε γι' αυτό, να κλείσει μέχρι τις 12 του Γενάρη. Τη μήνυση υπέβαλλε το SPUC (Society for the Protection of the Unborn Child: οργάνωση για την προστασία του αγέννητου παιδιού), που κι αυτό κηρύχτηκε παράνομο με την ίδια απόφαση.

Το Κέντρο Γυναικών και η Ανοιχτή Γραμμή για Συμβουλές πρόσφερε (χωρίς να κατευθύνει), συμβουλές για την εγκυμοσύνη που περιλάμβανε και πληροφορίες για εκτρώσεις στην Αγγλία (στην Ιρλανδία είναι παράνομες).

Είναι η πρώτη υπόθεση που φτάνει στα δικαστήρια κι επικαλείται τη συνταγματική τροποποίηση του 1983, η οποία μπορεί να χρησιμοποιηθεί και για απαγορεύσεις των αντισυλληπτικών.

Στις 12 Γενάρη '87 έγινε δημόσια συγκέντρωση-αυζήτηση στο Liberty Hall του Δουβλίνου. Οι ομιλήτριες-τες ανέλυσαν τις επιπτώσεις της απόφασης του Ανώτατου Δικαστηρίου στις ατομικές ελευθερίες (πρόσβαση στις πληροφορίες, το δικαίωμα να κουβεντιάζεις τις επιλογές), καθώς και το δικαίωμα της γυναίκας να ελέγχει τη γονιμότητά της. Η απόφαση του δικαστηρίου σημαίνει πως είναι παράνομο για επώνυμα άτομα και οργανώσεις να δίνουν οποιεσδήποτε πληροφορίες οι οποίες μπορεί να βοηθήσουν μια γυναίκα να κάνει έκτρωση.

Εν τω μεταξύ, η Ruth Riddick (μέλος της ανοιχτής γραμμής), είχε δώσει το νούμερο του τηλεφώνου της από την τηλεόραση για όποια γυναίκα την χρειαζόταν. Από τότε πολλές γυναίκες ενώθηκαν με σκοπό να δημιουργήσουν ένα δίκτυο από άτομα που θα συζητούσαν με τις γυναίκες για την εγκυμοσύνη τους χωρίς περιορισμούς.

Η συγκέντρωση κατέληξε στο να υποστηρίξει μια καμπάνια ενάντια στην απόφαση του δικαστηρίου.

OUTWRITE τ. 54-55, Γεν.-Φλεβ. '87

* * * * *

ΙΣΠΑΝΙΑ: Την Κυριακή 14 Δεκέμβρη του '86, 3.000 γυναίκες περίπου διαδήλωσαν στη Μαδρίτη, για το δικαίωμα των γυναικών στην έκτρωση. Οι περισσότερες συμμετείχαν το Σαββατοκύριακο και σε μια εκδήλωση με το όνομα: Women's Tribunal (Δικαστήριο-επιτροπή κρίσης γυναικών), όπου αναλύθηκαν πολλές μαρτυρίες γυναικών που έκαναν έκτρωση.

Οι γυναίκες διαδήλωσαν την αντίθεση τους με το νόμο για τις εκτρώσεις του 1985 επειδή είναι ανεπαρκής αφού νομιμοποιεί την έκτρωση μόνο: α) όταν κινδυνεύει η ζωή της γυναίκας, β) μετά από βιασμό και γ) όταν το έμβρυο είναι παραμορφωμένο.

Το Φεβρουάριο αυτού του χρόνου μια γυναίκα καταδικάστηκε σε έξι μήνες φυλάκιση με αναστολή για την έκτρωση που έκανε. Κρίθηκε ένοχη, γιατί δεν αποδείχτηκε ο βιασμός της, αφού κανένας δεν συνελήφθη γι' αυτό!!! Την προηγούμενη της εκδήλωσης μέρα, μια 33χρονη γυναίκα πέθανε από την έκτρωση που έκανε κρυφά. Στο Δικαστήριο οι γυναίκες καταδίκασαν συμβολικά δικαστές, γιατρούς και μέλη της κυβέρνησης που δυσκολεύουν τις εκτρώσεις για τις γυναίκες.

OUTWRITE τ. 54, Γεν. '87

B.K.

NOTTINGHAMSHIRE CONSTABULARY

NOTICE OF CURFEW

ALL MALE PERSONS TO BE OFF THE PUBLIC HIGHWAYS BY 8.00 P.M. EVERY WEDNESDAY AND FRIDAY, FOR A TRIAL PERIOD OF THREE MONTHS.

ANY MAN FOUND BREACHING THIS ORDER WILL BE LIABLE TO PROSECUTION.

BY ORDER: Nottinghamshire Constabulary

For exemptions and further information please contact:
City Divisional Police Headquarters
Nottingham Road
NOTTINGHAM

Tel: Nottingham 705622

(This is an attempt to combat the recent increase of violent crimes against women)

BOMBA... σε χαρτί!!!

Εκπληξη προκάλεσε μια ανακοίνωση που ήταν κολλημένη στους δρόμους ολόκληρης της πόλης του Νότινγχαμ της Αγγλίας, κάποια ώρα μερα του περασμένου Νοέμβρη.

Η ανακοίνωση είχε εκδοθεί από την αστυνομία της πόλης και επέβαλε απαγόρευση κυκλοφορίας στους άντρες (απ' τους δημόσιους δρόμους) από τις 8 το βράδυ και μετά, κάθε Τετάρτη και Παρασκευή για μια δοκιμαστική περίοδο τριών μηνών. Οποιος άντρας παραβίαζε αυτή την διάταξη θα διωκόταν ποινικώς. Μια εξήγηση στο τέλος της ανακοίνωσης αποκάλυπτε πως η πράξη αυτή αποτελούσε μια προσπάθεια καταπολέμησης της πρόσφατης αύξησης της βίας ενάντια στις γυναίκες.

Γενικά οι γυναίκες της πόλης έδειχναν ευχαριστημένες. Μερικές πρότειναν πως η Τρίτη και η Πέμπτη τις βόλευε καλύτερα!

Οι άντρες έδειχναν ανήσυχoi και σκεπτικοί για την περίπτωση που όντως εφαρμόζοταν κάτι τέτοιο (ιδιαίτερα Παρασκευή βράδυ).

Όταν η φεμινιστική εφημερίδα Outwrite τηλεφώνησε στην αστυνομία (το νούμερο δινόταν απ' την ανακοίνωση!), εξοργισμένοι απάντησαν πως σίγουρα ήταν φάρσα "κάποιος ομάδας θηλυκών" (!) που καταχράστηκαν τα στοιχεία της αστυνομίας, για να φαίνεται αυθεντική η ανακοίνωση.

Στην ερώτηση αν κάτι τέτοιο (η απαγόρευση δηλαδή) δεν θα ήταν μια καλή ιδέα, μόνο που δεν "έβγαλαν καπνούς" δηλώνοντας πως είναι παράλογη κι ανόητη, δημιουργεί χωρίς λόγο ζήτημα (!) και είναι κι άβολη (!)

Φυσικά, πολλές γυναίκες τους τηλεφώνησαν για να τους συγχαρούν για την ιδέα και πολλοί άντρες για να διαμαρτυρηθούν.

Και δεν διευκρινιζόταν αν θα μπορούσαν οι αστυνομικοί να κυκλοφορούν!!

Καμιά δεν συνελήφθη γι' αυτή την τολμηρή και γεμάτη φαντασία ιδέα. Οι γυναίκες που έκαναν την καμπάνια δήλωσαν αργότερα πως είναι οργισμένες, γιατί ενώ είναι οι άντρες που κακοποιούν και βιάζουν, τελικά είναι οι γυναίκες που είναι αναγκασμένες να μένουν κλεισμένες στο σπίτι ή να περπατούν με φόβο.

"Οι άντρες είναι το πρόβλημα, ΟΧΙ ΟΙ ΓΥΝΑΙΚΕΣ..."

Να μια ενέργεια που ξεφεύγει απ' την ισχύουσα λογική. Άλλες ιδέες;

(Από το OUTWRITE τ. 53, Δεκ. '86)

B. K.

Να 'ταν μόνο οι άντρες

που αποσιωπούν
ή διαστρεβλώνουν

τη Γυναικεία Ιστορία

Ο φετινός γιορτασμός της 8 του Μάρτη ήταν μια καλή ευκαιρία για να δούμε και κυρίως να ακούσουμε απόψεις για τα γυναικεία θέματα, το γυναικείο κίνημα, την κοινωνική θέση των γυναικών και την υποτιθέμενη ισότητα. Απόψεις ανδρικές -αλήθεια τι πρωτοτυπία- αλλά κυρίως απόψεις γυναικείες.

Μ' άλλες μπορεί η κάθε μια μας να συμφωνεί ή να διαφωνεί, νάχει να προσθέσει κάτι ή να διαφοροποιείται. Δεν είναι αυτό το θέμα όμως, που σ' αυτό το σημείωμα θα μας απασχολήσει.

Στο γυναικείο χώρο προσπαθήσαμε με πίστη κι αγωνία να καταχτήσουμε μεταξύ μας οι γυναίκες μια σχέση αποδοχής, να βάλουμε έστω κάποια μικρά στοιχεία αλληλεγγύης, να ξεπεράσουμε σιγά-σιγά τους ανταγωνισμούς και να αποκτήσουμε συνείδηση ότι η κάθε μια μας, είναι κομμάτι-μέλος ενός συνόλου που ζει και υφίσταται τα ίδια προβλήματα και καταστάσεις.

Δεν έχουμε βέβαια αυταπάτες ότι είναι εύκολο να τα πετύχουμε όλα αυτά και πολύ περισσότερο να τα κάνουμε πράξη. Μέσα σε λίγα χρόνια να μπορέσουμε να διαμορφώσουμε μεταξύ μας κατ' αρχήν, σχέσεις στηριγμένες σε μια άλλη ποιότητα, να ξεπεράσουμε ότι κυριαρχεί σαν κανόνας στην κοινωνία μας, να περιορίσουμε φιλοδοξίες και διάθεση για προβολή παραγκωνίζοντας άλλες γυναίκες ή το χειρότερο χρησιμοποιώντας τις.

Πολλές από μας, και μέσα απ' τις κοινές εμπειρίες του αυτόνομου γυναικείου κινήματος, προσπαθήσαμε όσα διακηρύσσουμε στα λόγια να τα κάνουμε και πράξη. Τι απογοήτευση όμως όταν όλα αυτά τα αρνητικά χαρακτηριστικά εκείνο το κυβερνητικό όργανο που σαν λόγο ύπαρξης του, περιεχόμενο δουλειάς και στόχο του έχει στα χαρτιά και στα λόγια την προάσπιση των δικαιωμάτων των γυναικών. Στην πράξη όμως, όταν το θέμα έρχεται επί του συγκεκριμένου; Τότε βλέπουμε να ισχύουν και να εφαρμόζονται όλα όσα παραπάνω είπαμε. Και για να γίνουμε πιο σαφείς:

8 του Μάρτη - τηλεόραση: Εκπομπές αφιερωμένες εξαιρετικά στο γυναικείο φύλο.

Η Γ. Γρ. Ισότητας παρούσα με διάφορους τρόπους. Στα "Κυριακάτικα" παρουσιάζεται ένα μικρό φιλμ παραγωγής της, με θέμα την ιστορία της γυναικείας ψήφου. Με το ίδιο θέμα το Σεπτέμβρη του '88 είχε κυκλοφορήσει ή ίδια η Γ. Γρ. έντυπο, μεταφρασμένο και στα Αγγλικά, γεμάτο λάθη στις ημερομηνίες, στα πρόσωπα, στα γεγονότα και ουσιώδεις παραλείψεις.

Κριτικά, αλλά όχι ανταγωνιστικά, στείλαμε γράμμα στην κ. Λαίου όπου διορθώσαμε τα λάθη και συμπληρώναμε τα κενά. Απάντηση βέβαια δεν πήραμε. Είδαμε όμως στο φιλμ νάχουν - ευτυχώς - περάσει όλες οι διορθώσεις και συμπληρώσεις χωρίς βέβαια να αναφέρεται στο τέλος η πηγή των σωστών στοιχείων.

Στην τηλεοπτική συζήτηση με θέμα "Γυναικεία έκφραση", συμμετείχε η κ. Αννυ Αντωνοπούλου σαν εκπρόσωπος της Γ. Γρ. Ισότητας. Όταν ρωτήθηκε από την συντονίστρια "ποιές είναι οι απόψεις της Γ. Γρ. για τον γυναικείο λόγο", θεώρησε φυσικό να διαβάσει (και μάλιστα πολύ άσχημα), παραγράφους ολόκληρες από την εργασία της Σούλας Παυλίδη (γλωσσολόγου, μέλους της ομάδας γυναικών σπουδών ΑΓΙΘ), χωρίς να αναφέρει την πηγή, αφήνοντας να εννοηθεί απ' τις ακροάτριες και τους ακροατές ότι όσα λέει είναι δουλειά και απόψεις της Γραμματείας.

Στη συνέχεια από άλλη συνομιλήτρια θίγεται το θέμα της αποσιώπησης των γυναικών ζωγράφων από την αντρική ιστοριογραφία. Η κα Αντωνοπούλου βρίσκει την ευκαιρία να δηλώσει ότι για να αποφευχθεί και στο μέλλον αυτό το αντρικό φαινόμενο, "θα πρέπει να δημιουργηθεί έδρα γυναικών σπουδών στο πανεπιστήμιο", "ξε-

χνώντας", ότι εδώ και 5 σχεδόν χρόνια στο ΑΓΙΘ λειτουργεί η Ομάδα Γυν. Σπ. Να σκεφτείτε καμιά ότι αγνοούσε την ύπαρξή της; Η Γ. Γρ. έχει όλα τα προγράμματα και τα κείμενα της Ομάδας. Η εξήγηση βρίσκεται στο ότι υπάρχουν ριζικές διαφορές στις απόψεις για την οργάνωση, το περιεχόμενο και τη λειτουργία των γυν. σπουδών.

Ετσι λοιπόν, όταν δεν ελέγχουμε κάτι ή όταν αυτό δεν συμφωνεί μαζί μας, το διαγράφουμε. Είναι απλό. Το αν μια τέτοια λογική και πρακτική δεν είναι γυναικεία, ούτε καν δεοντολογική ή τίμια είναι, φαίνεται, κάτι που δεν απασχολεί το κυβερνητικό όργανο και τις εκπροσώπους του.

Μπορεί να λέμε ότι "ενδιαφερόμαστε" για τα προβλήματα των γυναικών, αλλά είναι πολύ πιο εύκολο να χρησιμοποιούμε τις τόσο αποτελεσματικές αντρικές μεθόδους. Μια διαφορετική αντίληψη και πρακτική απαιτεί κι άλλου είδους συνείδηση που πολύ δύσκολα, φαίνεται, αποχτιέται. Αν αυτό που μας ενδιαφέρει είναι οι εντυπώσεις και η προβολή, τι σημασία έχει τι τρόπους χρησιμοποιούμε, ή αν αποσιωπούμε τη γυναικεία παρουσία ή ιστορία. Ψιλά γράμματα.

Ζώγια Χρονάκη

Θεσσαλονίκη 15 - 9 - 1986

Προς
Την Γενική Γραμματεία Ισότητας
κυρία Χρυσάνθη Λαίου-Αντωνίου

- δρόμια -

Αυτές τις μέρες έφτασε στα χέρια μου το "Σύντομο χρονικό της γυναικείας ψήφου και συμμετοχής της γυναίκας στα κέντρα λήψης αποφάσεων" που εκδόσατε και ελπίζω ότι μέχρι στιγμής τόχετε λίγο κυκλοφορήσει.

Με έκπληξη είδα αυτό το σύντομο κείμενο που αναφέρεται σε τόσο βασικές ιστορικές ημερομηνίες, νάχει λάθη που δεν επιτρέπονται.

Το 1862 στην Εθνοσυνέλευση αναφέρεται το θέμα σε μια στιχομυθία των βουλευτών Δρόσου - Κόκκινου αλλά περνάει απαρατήρητο και χωρίς συνέχειες.

Για πρώτη φορά στην Ελληνική Βουλή το θέμα της παροχής ψήφου στις γυναίκες τίθεται στις 25-12-1919 από τον Α. Μπασιά βουλευτή, με πρόταση νόμου που καταθέτει "περί ισοπολιτείας των γυναικών". Η πρόταση παραπέμφθηκε σε Ειδική Επιτροπή, η οποία κατέθεσε το πόρισμά της στην Βουλή στις 4-5-1920.

Στις 28-1-1920 ο Ελευθέριος Βενιζέλος σε συνεδρίαση της Βουλής αναφέρεται στο θέμα της ψήφου των Γυναικών.

Το πρώτο κόμμα που βάσει στο πρόγραμμά του την κατοχύρωση των πολιτικών δικαιωμάτων των γυναικών είναι το Σοσιαλιστικό Εργατικό Κόμμα, το μετέπειτα ΚΚΕ. Στις εκλογές δε του 1920 ρίχνει το σύνθημα "σφυρί, δρεπάνι και ψήφος στο φουστάνι". Την πρόταση του Δ. Γούναρη, η Γ' Εθνοσυνέλευση τη συζήτησε στις 19-5-1922 και την απέρριψε γιατί δεν συγκέντρωνε την απαιτούμενη πλειοψηφία της απαρτίας των μελών της Βουλής.

Το 1934 με νόμο δίνεται στις γυναίκες το δικαίωμα του εκλέγειν στις Δημοτικές εκλογές με τους περιορισμούς που αναφέρετε. Δεν ψηφίζουν όμως πανελλαδικά μόνο 240 γυναίκες, όπως γράφεται. Ο αριθμός αυτός αφορά μόνο τον Δήμο Θεσ/νίκης. Τα γυναικεία σωματεία της εποχής είχαν κάνει ένα πολύ μεγάλο αγώνα για την μεγαλύτερη δυνατή συμμετοχή των γυναικών στις εκλογές και αλλοίμονο αν πιστεύουμε ότι είχαν τόσο φτωχά αποτελέσματα.

Στη διάρκεια της Εθνικής Αντίστασης και κυρίως -αλλά όχι μόνο- στις περιοχές της Ελεύθερης Ελλάδας οι γυναίκες ψηφίζουν για πρώτη φορά τον Σεπτέμβρη του 1943. Στις 14-5-1944 συνέρχεται στις Κορυτσάδες το Εθνικό Συμβούλιο όπου έχουν εκλεγεί πέντε γυναίκες. Πιστεύω ότι είναι αναγκαίο να αναφέρεται το όνομα τους γιατί υπήρξαν αγωνίστριες και πρωτοπόρες. Είναι η Χρύσα Χατζηβασιλείου, η Μαρία Σβώλου, η Καίτη Ζεύγου, η Φωτεινή Φιλιππίδου και η Μαυροειδή. Η πράξη αριθμ. 6 της ΗΕΕΑ που αναφέρεται στον "Τρόπο εκλογής των μελών του Εθνικού Συμβουλίου" εκδόθηκε στις 13-3-1944. Στις 7-8-1944 στον Κώδικα Τοπικής Αυτοδιοίκησης στο άρθρο 41 κατοχυρώνεται το εκλογικό δικαίωμα ανδρών και γυναικών που έχουν ηλικία 18 χρόνων.

Μετά το πόλεμο το 1952 με νόμο κατοχυρώνονται τα πολιτικά δικαιώματα των γυναικών. Για πρώτη φορά με βάση αυτό το νόμο οι γυναίκες ψηφίζουν το 1953 στις επαναληπτικές εκλογές που έγιναν στη Θεσ/νίκη. Υποψήφιας ήταν πράγματι δύο γυναίκες, η Ελένη Σκούρα και η Βιργινία Ζάννα των πολιτικών κομμάτων που αναφέρετε. Εκλέγεται η Ελένη Σκούρα και είναι η πρώτη γυναίκα βουλευτής στη χώρα μας. Το 1961 δεν υπήρχε πια το κόμμα του Ελληνικού Συναγερμού, σαν κόμμα της δεξιάς, αλλά η Εθνική Ριζοσπαστική Ένωση - ΕΡΕ.

Ηδη στις εκλογές του 1956 εκλέγονται δύο γυναίκες, η Λίνα Τσαλδάρη και η Βάσω Θανασέκου.

Το 1958	εκλέγονται	τέσσερις	γυναίκες
Το 1961	"	τρεις	"
Το 1963	"	μία	"
Το 1964	"	δύο	"
Το 1974	"	επτά	"
Το 1977	"	έντεκα	"
Το 1981	"	δέκα τρεις	"
Το 1985	"	δώδεκα	"

Πιστεύω ότι για να δοθεί η ακριβής εικόνα της συμμετοχής των γυναικών στο Εθνικό Κοινοβούλιο είναι σκόπιμο και χρήσιμο να γραφεί ο αριθμός των γυναικών βουλευτών κάθε βουλευτικής περιόδου.

Στο Σύνταγμα του 1975 η ισότητα των δύο φύλων δεν κατοχυρώνεται με την διάταξη που εσείς αναφέρετε. Αυτή είναι άλλωστε ανύπαρκτη. Αλλά με την 2 παρ. του άρθρου 4 που λέει ότι: "Οι Έλληνες και οι Ελληνίδες έχουν ίσα δικαιώματα και υποχρεώσεις".

Είναι απαραίτητο και βασικό να γράψουμε την Ιστορία μας, την Ιστορία των γυναικών, αλλά προς Θεού, όχι με τόσα λάθη και παραλείψεις που δείχνουν πόσο λίγη και κακή έρευνα έχει γίνει από το Συμβούλιο Ισότητας. Γιατί όπως ξέρετε ή όπως θάπρεπε να ξέρετε, υπάρχουν γυναίκες επιστήμονες-φeminίστριες που με πάθος και σοβαρότητα ψάχνουν, μελετούν και γράφουν την ιστορία της Ελληνίδας.

Είναι ακόμη θλιβερό το γεγονός ότι το έντυπό σας μεταφράστηκε και στα Αγγλικά και όπως φαίνεται μοιράστηκε σε ξένες γυναίκες, αντιπροσώπους ή όχι γυναικείων οργανώσεων. Σας εκθέτει και μας εκθέτει όλες.

Ελπίζω και εύχομαι να το αποσύρετε αμέσως ώστε διορθωμένο και συμπληρωμένο να το ξανακυκλοφορήσετε.

Ευχαριστώ

Ζώγια Χρονάκη
Δικηγόρος Πανεπιστημιακός
Μέλος της Ομάδας Γυναικείων Σπουδών ΑΠΘ
Αγγελάκη 35 τηλ. 273 756 Θεσ/νίκη

Σαν μάθαν πως στις γυναίκες τα μακριά μαλλιά
κρυμμένοι ήταν οι πόθοι της,
της τα κόψαν.
Σαν μάθαν πως στις γυναίκες τα στήθη
γάλα ελπιδοφόρο υπήρχε για τα παιδιά
της τα δηλητηρίασαν.
Σαν μάθαν πως στις γυναίκες τα χέρια επαναστατικότητα φώλια
της τα πριόνισαν.
Σαν μάθαν πως στις γυναίκες την καρδιά
έρωτας μιας άλλης γυναίκας υπήρχε,
τρελλή την είπαν και τη θάψαν.
Κι όλα αυτά, σε μια νύχτα,
από κείνες τις νύχτες,
που το φεγγάρι ολόγιομο υμνεί τον έρωτα.

μ. β.

κατα—μαρτυρώ

Εμαθα να με γυρεύω και να με βρίσκω στα όρια του λογικού και του παράλογου, σε ισορροπίες ευαίσθητες. Εμαθα να με αγγίζω και να με περιγράφω στην καθημερινή αμφισβήτηση μου.

Και τώρα καθισμένη ανάμεσα στεριά και θάλασσα, γης κι ουρανό, καταμεσής στο πέλαγο, πλέω στον όρμο μου κλεισμένη, θαρρείς, σε θαλάσσια σπηλιά-παρατηρητήριο, με βρίσκω και με χάνω. Παλεύω με τα πουλιά της εξάρτησης. Κάθε άνθρωπος και νέες επενδύσεις και τα όρια ανάμεσα στον έρωτα και την εξάρτηση δυσανάγνωστα. Οι σκέψεις πονούν, όλοι οι δρόμοι οδηγούν στην ίδια τρέλλα, μόνη επιλογή οι παραλλαγές της.

Δεν τρομάζω. Εμαθα πια πως στεγνώνει ο ουρανός, πως σφίγγονται τα δόντια, πώς βαραίνει το στήθος, πώς γεμίζει ο αέρας πικρασιά.

.....

Σφίξιμο στο στομάχι. Ανορεξία ή εμετός. Η άρνηση του σώματος. Παιχνίδι με το θάνατο. Αργή δολοφονία. Το σώμα που δε θέλω. Το σώμα της μάννας. Η ίδια η μάννα μέσα σ' αυτό. Σκυφή και νικημένη. Όχι, εγώ δε θα νικηθώ, δε θα υποταχτώ. Η κερκόπορτα: "εγώ σου τόλεγα". Η κερκόπορτα: αδυναμία σαν τη δική της, αναίμα. Με πρόδωσα της μοιάζω. Υστερα πια μπορούσα να την αγαπώ στους μαύρους κύκλους των δακρύων μου.

Τώρα πια η ίδια διαδικασία. Τώρα η αποδοχή της ξένης μήτρας κι η άρνηση της δικής μου. Ξαπλωμένη ανάσκελα, φορτωμένη το βόγγο εκείνου του άντρα, του άλλου, του άλλου. Η άρνηση του σώματος που λιποτάχτησε και ξάπλωσε. Που ενέδωσε σε μυστικά όνειρα. Πόνοι στην πλάτη, το σώμα που ανέχτηκε τη βίαιη ζεστασιά του άλλου σώματος. Η μυστική ντροπή της πράξης.

Το σώμα του που εισέβαλλε στο δικό μου επιδεικνύοντας άλλη μια κυριαρχία του. Το σώμα του που ήθελα και τώρα γιαυτό δε θέλω το δικό μου. Όχι, δεν είναι έτσι. Είναι που μούδινε το σώμα του μόνο. Κι εγώ τον ήθελα ολόκληρο. Είναι που άφηνε το σώμα του να κυλιέται πάνω στο δικό μου για να πιστέψει έστω για λίγο πως δε θα φύγω. Είμαι εδώ χωρίς το σώμα μου. Όμως γιαυτό κλαίω τις νύχτες, για τα σώματα μας μαζί, που μισώ και που θέλω.

Εβαλα το πιστόλι στον κρόταφο. Σε 30' πυροβολώ. Αυτό το αδύναμο πλάσμα πρέπει να πεθάνει. Μαζί του κι εγώ. Πρέπει να σκοτώσω αυτή τη γυναίκα, αυτή τη γυναίκα που είναι εγώ.

Παραδομένη στις ενοχές, γιατί θέλει να ζει ανθρώπινα.

Παραδομένη στις τύψεις, γιατί τολμά να ζει ελεύθερα, έτσι που τελικά μόνο πικρή γεύση στο στόμα μένει απ' τ' όνειρο και την ψευδαίσθηση πραγμάτωσης της επιθυμίας.

Πιέζω τη σκανδάλη. Ένας εκκωφαντικός θόρυβος και μια κόκκινη λάμψη, ένας κόκκινος ήλιος που τυφλώνει.

Υστερα τίποτα. Σιωπή. Κόκκινη σιωπή. Μαύρη σιωπή.

Αυτή η γυναίκα δεν υπάρχει πια. Μαζί της κι εγώ έγινα κόκκινη και μαύρη σιωπή.

.....

Το ροζ κοριτσάκι, με τ' αποστειρωμένα ρούχα και την αποστειρωμένη έκφραση στο πρόσωπο, σε λίγα χρόνια θάχει το ίδιο πλαδαρό πρόσωπο της μαμάς του, το ίδιο νευρωτικό βλέμμα. Εκτός αν ...

χιάννα σαββίδου

ΟΜΑΔΑ ΓΥΝΑΙΚΕΙΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ Α.Π.Θ.

Η Ομάδα Γυναικείων Σπουδών του Α.Π.Θ. είναι η πρώτη και η μόνη που λειτουργεί σήμερα σε ελληνικό πανεπιστήμιο. Ο προβληματισμός που μας οδήγησε στη δημιουργία της, στηρίζεται στις ίδιες αρχές της υπαρξης του γυναικείου κινήματος, καθώς και στην ανάγκη να απαντήσουμε στο ερώτημα τι σημαίνει γυναικεία αντίληψη στην επιστήμη και την έρευνα.

Η κατά φυλα κοινωνική ανισότητα, η ιδεολογία της ανδροκρατίας, του ανδροκεντρισμού, αλλά και της κοινωνικής κατωτερότητας των γυναικών, είναι ακόμη αποδεκτές στην επιστήμη που δεν μπορεί να χαρακτηριστεί σαν ουδέτερη και αντικειμενική απέναντι στο γυναικείο φύλο.

Η δομή και η λειτουργία των Α.Ε.Ι., καθώς και το περιεχόμενο της γνώσης που παρέχουν, χαρακτηρίζονται καθοριστικά από αυτά τα στοιχεία. Με αυτό τον τρόπο συμβάλλουν άμεσα και έμμεσα στην αναπαραγωγή και διαίωνιση της γυναικείας καταπίεσης και των στερεότυπων ρόλων.

Η επιστημονική πρακτική, ακόμη και σήμερα, εδραιώνεται στην αντίληψη που θεωρείται κοινωνικά αυτονόητη, φυσική και στηρίζεται στην εξίσωση: Άνθρωπος – Άντρας – Διαμορφωτής της ιστορίας και της επιστημονικής γνώσης, με αποτέλεσμα να παρουσιάζονται σαν «αντικειμενικά» και «επιστημονικά αποδεκτά», πλασματικά και μονόπλευρα συμπεράσματα.

Φέτος για τρίτη χρονιά, οργανώνουμε νέα σειρά ελευθερών μαθημάτων. Τα μαθήματα γίνονται στην αίθουσα 1 της Νομικής Σχολής, ώρα 7-9 μ.μ. Απομένουν ακόμη να γίνουν τα εξής:

7. ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ 3 Απρίλη 1987: «Το νέο Οικογενειακό Δίκαιο της Αυστραλίας και η επίδρασή του στις Γυναίκες» Parker Dorothy, νομικός-ανθρωπολόγος.

8. ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ 8 Μαη 1987: «Αντρέα Εμπειρικού "Ο βασιλιάς ο ΚΟΓΚ", μια άλλη ανάγνωση» Σαββίδου Γιάννα, φιλόλογος.

9. ΔΕΥΤΕΡΑ 11 Μαη 1987: «Γυναίκα και χώρος: Η περίπτωση του προσφυγικού συνοικισμού στη Θήβα» Βρυχεία Α., Κατερίνη Τ., Τροβά Β., αρχιτέκτονες.

10. ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ 15 Μαη 1987: «Όψεις της Γυναικείας αμφισβήτησης στο Μεσοπόλεμο» Αβδελά Έφη, Ψαρά Αγγέλικα.

11. ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ 22 Μαη 1987: «Οι παραστάσεις των κολασμένων Γυναικών στις Εκκλησίες ως μαρτυρίες των κοινωνικών αντιλήψεων για το Γυναικείο Φύλο» Βασιλάκη Μαρία, αρχαιολόγος.

«Και άμα δεν τα λες ξεχνιέσαι»

Ραδιοφωνική εκπομπή

Κάθε Σάββατο στις 9-10 το πρωί, από το Πρώτο Πρόγραμμα του Ραδιοφωνικού Σταθμού Μακεδονίας παρουσιάζεται από πέντε γυναίκες στη Θεσ νίκη η εκπομπή «και άμα δεν τα λες ξεχνιέσαι». Επίσης η εκπομπή αναμεταδίδεται και κάθε Τρίτη στις 7-8 το απόγευμα, απ' τον ίδιο σταθμό στα μεσαία κύματα.

Η θεματολογία έχει να κάνει με προβλήματα γυναικεία, με βιβλία που προτείνονται αλλά και παρουσιάζονται, με μουσική και με σχολιασμό της επικαιρότητας. Σχόλια που συνήθως μένουν στο περιθώριο για ευνόητους λόγους και είναι ανέκδοτα.

Θέλουμε να πούμε ότι πραγματικά είναι μια ελπιδοφόρα εκπομπή!!!

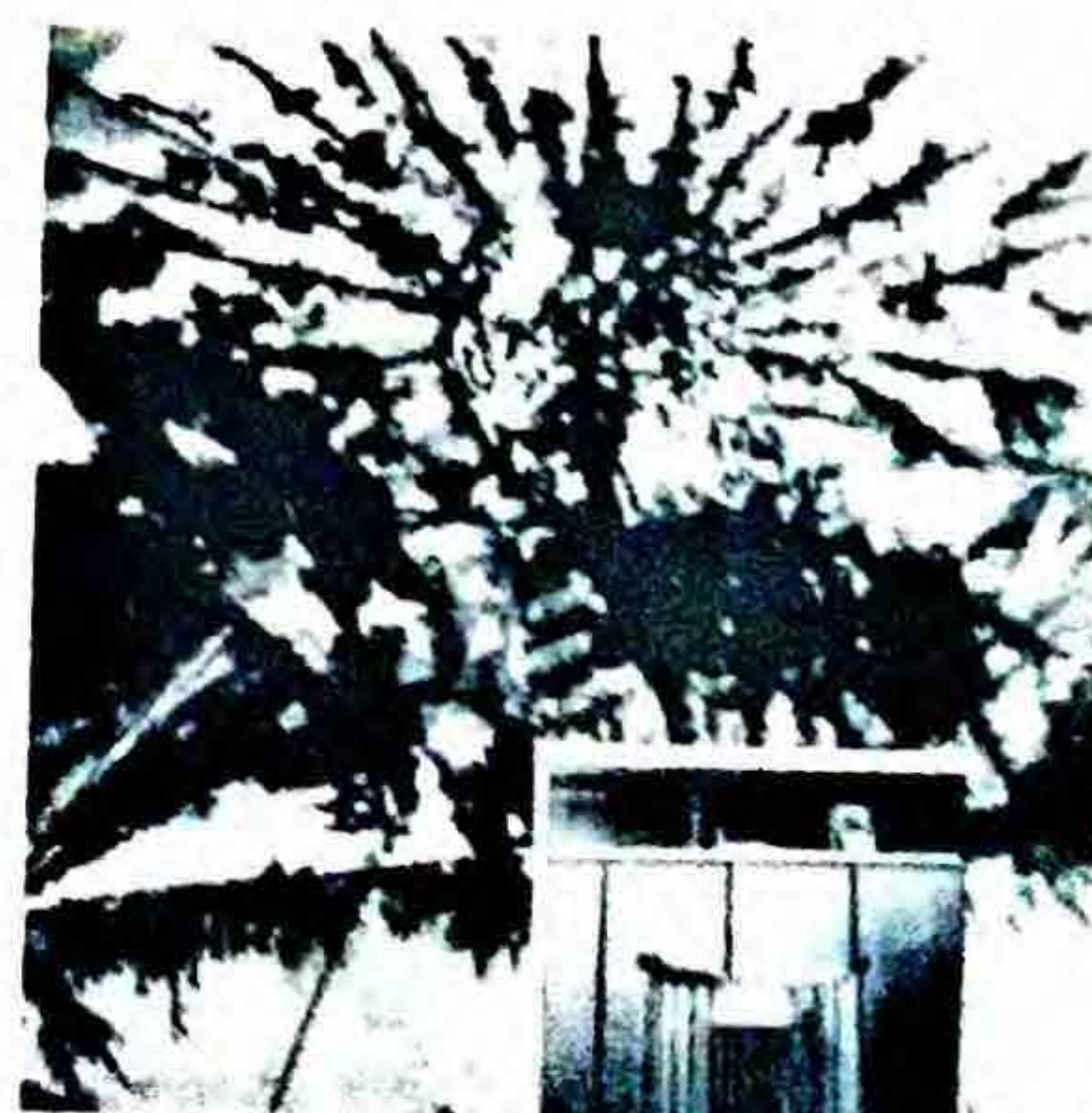
ΟΜΑΔΑ ΓΥΝΑΙΚΩΝ ΦΙΛΟΣΟΦΙΚΗΣ

Η Ομάδα Γυναικών Φιλοσοφικής υπάρχει από το 1983. Είναι 5 γυναίκες που τη δημιούργησαν από τον πρώτο χρόνο που μπήκαν στο πανεπιστήμιο. Στην αρχή της υπήρχε κινητικότητα. Σήμερα είναι μια ομάδα κλειστή που λειτουργεί σαν ομάδα αυτοσυνειδησης – αυτογνωσίας, αλλά και επεξεργασίας διαφόρων θεμάτων.

Τον τελευταίο χρόνο εργάστηκε πάνω στο θέμα των μαγισσών και αποτέλεσμα της δουλειάς αυτής είναι το άρθρο που δημοσιεύεται σ' αυτό το τεύχος.

Δίνη

1

ΜΕΚΕΔΟΝΙΚΟ ΠΝΣ

